

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

7/2012

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	č. 43
Obchodování s lidmi	č. 46
Podvod	č. 41
Předběžné otázky	č. 42
Subsidiarita trestní represe	č. 43
Škoda	č. 41
Zanedbání povinné výživy	č. 42
Zjednodušené vydání	č. 44
Zkrácené předávací řízení	č. 44
Zvýhodnění věřitele	č. 45

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Autorské právo	č. 92
Byt	č. 95
Dědické řízení	č. 87
Družstvo	č. 94
Insolvenční návrh	č. 98
Insolventní návrh	č. 99
Konkurs	č. 93
Konkurs	č. 97
Leasing	č. 97
Likvidace obchodní společnosti	č. 96
Náhrada škody	č. 93
Náklady řízení	č. 86
Náklady řízení	č. 89
Obsazení soudu	č. 85
Odměna advokáta	č. 89
Opatrovník	č. 89
Podílové spoluvlastnictví	č. 91
Podjatost	č. 85
Policie	č. 86
Poplatky soudní	č. 88
Poučovací povinnost soudu	č. 91
Promlčení	č. 91
Účastníci řízení	č. 94
Vady podání	č. 91
Vydržení	č. 90
Zastoupení	č. 89

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Jestliže pachatel podvodným jednáním vyláká vydání léků v lékárně tím, že je sám připsá do lékařského předpisu (receptu), který lékař vystavil na jiné léky nebo na jejich menší množství, přičemž lékárna mu vydá takto připsané léky a poté příslušná zdravotní pojišťovna na ně poskytne lékárně finanční úhradu, je takto uhrazená částka škodou způsobenou trestným činem podvodu ve smyslu § 209 tr. zákoníku.

V takovém případě jde totiž o úhradu poskytnutou mimo podmínky veřejného zdravotního pojištění (viz zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), přičemž o uhrazenou částku byl zkrácen majetek zdravotní pojišťovny, která je povinna hradit cenu léčiv na základě lékařského předpisu (receptu), který stanovuje, jaký lék, v jakém množství a v jakých jednotkách má být pojištěnci (pacientovi) vydán, a je tak povinna činit pouze na základě rozhodnutí lékaře, který vydal lékařský předpis (recept).

Obohacení pachatele zde spočívá v tom, že na základě jeho podvodného jednání mu byly vydány léky, na které neměl nárok, a výše tohoto obohacení odpovídá hodnotě vydaných léků, které pachateli lékař nepředepsal, popřípadě snížené o částku, kterou pachatel uhradil při výdeji léků.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 784/2011)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného I. M. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 55 To 472/2010, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 2 T 227/2007.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 9. 11. 2010, sp. zn. 2 T 227/2007, byl obviněný I. M. uznán vinným přečinem podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že v období od 14. 1. 2005 do 22. 12. 2005 v Olomouci opakovaně přepisoval a dopisoval nové údaje do lékařských receptů vystavených ve dnech 14. 1. 2005, 8. 2. 2005, 9. 3. 2005, 5. 4. 2005, 11. 4. 2005, 3. 5. 2005, 9. 6. 2005, 25. 7. 2005, 23. 8. 2005, 20. 9. 2005, 18. 10. 2005, 21. 11. 2005, 14. 12. 2005 a 22. 12. 2005 praktickou lékařkou MUDr. M. Č. se sídlem v O., když do receptů jednak dopisoval větší množství balení léků a vpisoval léky s vyšším účinkem, než které byly předepsány, a na takto upravené recepty neoprávněně vyzvedával větší množství léků a léky s vyšším účinkem v lékárně u St. J. v O., čímž způsobil Zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra České republiky – pobočka v O. škodu v celkové výši minimálně 30 261,93 Kč.

Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku byla obviněnému uložena povinnost, aby ve zkušební době podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 55 To 472/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný I. M. podal proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu prostřednictvím obhájkyň dovolání, v němž odkázal na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř. Obviněný vytkl, že soudy nevěnovaly dostatečnou pozornost ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku, ve kterém je vyjádřena zásada subsidiarity trestní represe. Zpochybnil naplnění skutkové podstaty přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku, protože podle jeho názoru chybí znak spočívající v tom, že by sebe nebo jiného obohatil tím, že uvedl někoho v omyl, protože se jednalo o léky, které z hlediska svého charakteru nejsou žádným způsobem obchodovatelné, nelze je prodávat a jsou významné pouze pro osobu, která tyto léky potřebuje. Princip bezplatné lékařské péče znamená, že se tyto léky poskytují zdarma (až na určité poplatky), a proto nelze dovodit jakékoliv obohacení jako znaku uvedeného trestného činu. Namítl, že skutková zjištění popsaná ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně nemají oporu v provedeném dokazování, protože žádný z důkazů neprokázal, že by to byl právě on, kdo uvedeným způsobem manipuloval s lékařskými předpisy. Přestože byl přibrán znalec z oboru grafologie, nebyl schopen identifikovat toho, kdo tyto úkony prováděl, a žádný jiný důkaz proveden nebyl. Obviněný dále zdůraznil, že mu bylo možné předat jen lék, na který měl právo a který měl právo obdržet zadarmo, neboť podle našeho právního řádu je lékařská péče, kromě určitých výjimek, bezplatná, a v takovém případě nelze dovodit jeho úmysl směřující k obohacení. Tvrdil, že i kdyby se dopustil popsání jednání, nezvětšil by svůj majetek, resp. majetkové hodnoty, se kterými hospodaří. Soudy se podle něj nevypořádaly ani se skutečností, že o náhradě škody bylo rozhodnuto, aniž se poškozená organizace s nárokem na náhradu škody připojila u hlavního líčení před zahájením dokazování.

Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, jakož i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Olomouci, a aby Okresnímu soudu v Olomouci přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Poznamenal, že výhrady obviněného vůči správnosti skutkových zjištění neodpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Deklarovanému dovolacímu důvodu neodpovídá ani námitka směřující proti výroku o náhradě

škody, který je možné napadat s odkazem na uvedený dovolací důvod pouze proto, že byl nesprávně aplikován hmotně právní předpis, na jehož podkladě byla oprávněnost nároku poškozeného posuzována. Námitka, že poškozený neuplatnil nárok na náhradu škody včas (§ 43 odst. 2, věta druhá, tr. ř.), je výlučně procesního charakteru, a nelze ji proto označit za relevantní. V souladu s uplatněným dovolacím důvodem obviněný podle státního zástupce vytkl, že nebyla správně uplatněna zásada subsidiarity trestní represe. K tomu uvedl, že obviněný pominul, že škoda poškozenému vznikla v důsledku jeho deliktního jednání, které vykazovalo všechny znaky přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku. Způsobená a dosud nereparovaná škoda nebyla v projednávané věci nikterak bagatelní, když cca šestkrát překročila spodní hranici škody nikoli nepatrné. Konstatoval proto, že ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestnímu postihu dovolatele nijak nebránilo a že dovolací námitky týkající se nerespektování zásady subsidiarity trestní represe jsou nedůvodné. Za opodstatněné nepovažoval ani další namítané skutečnosti, zejména že léky nejsou věci, u které by nebylo možno stanovit tržní cenu. Zdůraznil, že léky jsou zbožím a běžným předmětem tržních vztahů, a nic na tom nemění skutečnost, že v případě léků předepsaných pacientovi lékařem jejich cenu prodejci nehradí přímo pacient, ale (často nikoli jen určitým doplatkem pacienta) zdravotní pojišťovna. Ostatně sám dovolatel na jiném místě svého dovolání fakticky připouští, že léky mají finanční hodnotu, pokud naznačuje, že pozměňováním receptů mohly získat majetkový prospěch jiné osoby. Jestliže tedy obviněný podvodným jednáním dosáhl toho, že zdravotní pojišťovna za něho uhradila cenu léků, získal majetkový prospěch, resp. se obohatil o částku odpovídající výši finančních prostředků zdravotní pojišťovnou proplacených a současně způsobil na majetku pojišťovny škodu ve výši odpovídající jeho obohacení. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Když Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonně lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, usoudil, že obviněným uplatněné námitky korespondují s označenými důvody podle § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř. jen částečně.

Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoli podle zákona bylo nepřipustné, což je tehdy, jestliže ve věci existoval některý z obligatorních důvodů uvedených v § 11 odst. 1 tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, musí být zastaveno. Obviněný, byť v dovolání tento důvod uvedl, nekonkretizoval, v čem spatřuje naplnění tohoto dovolacího důvodu. Takto učiněný odkaz na dovolací důvod však nevede Nejvyšší soud k tomu, aby se z jeho podnětu nevyslovenými otázkami zabýval, protože pouze formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů vymezených v § 265b tr. ř. nestačí.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné vytýkat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, tedy výlučně vady právní.

Jestliže obviněný namítal, že nebylo prokázáno, že lékařské předpisy přepisoval právě on, deklarovaný dovolací důvod nenaplnil. Nerespektoval, že na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotně právních ustanovení. Pod uvedený dovolací důvod nelze podřadit ani výhradu, že o náhradě škody bylo rozhodnuto, aniž se poškozený s nárokem na náhradu škody řádně připojil. Uvedená výhrada nemá hmotně právní povahu, neboť se dotýká procesní otázky vyplývající z ustanovení § 43 odst. 1 tr. ř. I přes tento závěr Nejvyšší soud jen pro úplnost na podkladě spisu považuje za vhodné zmínit, že Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra České republiky – pobočka v O. se dne 23. 11. 2006 připojila k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody a výši škody vyčíslila na částku 36 742,56 Kč. Tento nárok uplatnila v průběhu přípravného řízení podáním zaslaným Policii České republiky dne 28. 11. 2006. Je tak zřejmé, že pojišťovna nárok na náhradu škody uplatnila ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř. před zahájením dokazování před soudem.

V souladu s podmínkami vymezenými rámcem přezkumné činnosti na podkladě důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud mohl posuzovat opodstatněnost ostatních námitek, jež obviněný uplatnil relevantně, a to zda se v projednávaném případě týká o věc, u níž by se z důvodu subsidiarity trestní represe a zásady „ultima ratio“ (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku) jednalo o vyloučení trestnosti činu, a zda jsou naplněny zákonné znaky přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku spočívající ve způsobení škody na cizím majetku a obohacení.

Přečin podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku spáchá ten, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

Škodou na cizím majetku je újma majetkové povahy, která se projeví tím, že se majetek poškozeného zmenší, ale může jít i o ušlý zisk, tedy poškozený je ochuzen o to, oč by jinak byl jeho majetek zvětšen. Obohacením se rozumí neoprávněné rozmnožení majetku (majetkových práv) pachatele nebo někoho jiného, ať již jeho rozšířením nebo ušetřením nákladů, které by jinak byly z majetku pachatele nebo někoho jiného vynaloženy. Obohacení se nemusí shodovat se škodou, která je způsobena poškozenému. Může být menší, ale i větší než způsobená škoda. Pro toho, kdo se obohatí, musí být majetkové zvýhodnění neoprávněné, a proto nejde o podvod, jestliže někdo vylákal majetkové plnění, na něž měl právní nárok. Podvodné jednání tak směřuje k obohacení pachatele nebo někoho jiného.

Naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi omylem určité osoby (resp. její neznalostí všech podstatných skutečností) a jí učiněnou majetkovou dispozicí a dále příčinnou souvislost mezi touto dispozicí na jedné straně a škodou na cizím majetku

a obohacením pachatele nebo jiné osoby na straně druhé. Na podvodu mohou být zainteresováni celkem čtyři osoby: pachatel, osoba jednající v omylu, osoba poškozená a osoba obohacená. Kromě pachatele může jít u ostatních osob také o právnické osoby (srov. č. 5/2002 Sb. rozh. tr.).

Obviněný namítl, že v případě činu, který je mu kladen za vinu, nemohla vzniknout škoda, protože se jednalo o léky, které se poskytují bezplatně, a v důsledku toho nemohlo dojít ani k obohacení. K tomu Nejvyšší soud považuje za nutné uvést následující.

Podle čl. 31 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) má každý právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon. Obsahem tohoto občanského práva je tedy zakotvení obligatorního veřejného pojištění, které vybírá a kumuluje prostředky od jednotlivých subjektů (plátců), aby je mohl na základě principu solidarity přerozdělit a umožnit jejich čerpání potřebným. Ústavní garanci, na základě které se bezplatná zdravotní péče poskytuje, požívá pouze a jenom suma takto shromážděných prostředků (viz náleze pléna Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08, publikovaný pod č. 91 ve svazku 49 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Podle čl. 41 Listiny je možno se práv uvedených v čl. 31 Listiny domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí.

Podle čl. 31, věty druhé, Listiny mají občané na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon. Tyto bezplatné lékařské služby jsou poskytovány v rámci systému veřejného zdravotního pojištění občanů, a proto dikci „na základě veřejného pojištění“ je třeba výraz „bezplatnou“ chápat tak, že zdravotní péče i zdravotní pomůcky jsou věcnými dávkami zmíněného pojištění, které pojištěnci přímo neuhrazují, přispívají však k jeho financování odvodem pojistného. Podrobnosti a realizaci tohoto práva stanoví zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 48/1997 Sb.“), který upravuje veřejné zdravotní pojištění, rozsah a podmínky, za nichž je na základě tohoto zákona poskytována zdravotní péče, a způsob stanovení cen a úhrad léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely hrazených ze zdravotního pojištění.

Podle § 11 odst. 1 písm. e) zákona č. 48/1997 Sb. má pojištěnec právo na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady, jde-li o léčivé přípravky hrazené ze zdravotního pojištění a předepsané v souladu s tímto zákonem. Zdravotní péče hrazená v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem zahrnuje poskytování mimo jiné léčivých přípravků (§ 13 odst. 2 písm. f/ zákona č. 48/1997 Sb.). Ustanovení § 15 cit. zákona stanoví další podmínky zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění, a to včetně léčivých přípravků, a to v návaznosti na přílohu č. 2 k tomuto zákonu. Podle § 17 odst. 8 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb. příslušná zdravotní pojišťovna

uhradí vždy na základě lékařského předpisu vystaveného zdravotnickým zařízením či lékařem léčivé přípravky a prostředky zdravotnické techniky, a to i tehdy, nemá-li se zařízením lékařské péče dosud uzavřenou smlouvou. Zdravotní pojišťovny jsou podle § 40 odst. 2 zákona č. 48/1997 Sb. povinny uhradit zdravotnickým zařízením, popřípadě jiným subjektům, které v souladu s tímto zákonem poskytly zdravotní péči pojištěncům, tuto poskytnutou péči ve lhůtách sjednaných ve smlouvě. Pokud není mezi zdravotní pojišťovnou a zdravotnickým zařízením, popřípadě jiným subjektem poskytujícím zdravotní péči, smlouva sjednána, jsou zdravotní pojišťovny povinny poskytnutou zdravotní péči uhradit za stejných podmínek jako zdravotnickým zařízením, se kterými zdravotní pojišťovna uzavřela smlouvu podle § 17 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb.

Ustanovení § 44 zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, ve znění pozdějších předpisů (který byl účinný do 31. 3. 2006), mimo jiné stanovilo, že lékaři poskytující zdravotní péči v rozsahu své působnosti předepisují léčivé přípravky způsobem stanoveným prováděcí vyhláškou. Léčivé přípravky se vydávají na lékařský předpis, pokud není rozhodnutím o registraci nebo zvláštními předpisy stanoveno jinak (§ 48 odst. 1 zákona č. 79/1997 Sb.). Podle § 49 odst. 1 zákona č. 79/1997 Sb. osoba oprávněná vydávat léčivé přípravky podle § 48 odst. 2 tohoto zákona vydá lékařem předepsaný léčivý přípravek, a to za podmínek stanovených vyhláškou. V době spáchání posuzovaného trestného činu se jednalo o vyhlášku Ministerstva zdravotnictví č. 589/2004 Sb., o úhradách léčiv a potravin pro zvláštní lékařské účely (která byla účinná od 1. 1. 2005, později zrušená zákonem č. 532/2005 Sb.).

Z uvedeného přehledu právní úpravy je tudíž patrné, že i když je v čl. 31 Listiny zakotveno právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek vymezených zákonem, tato zdravotní péče je „bezplatná“ toliko pro občana v rámci veřejného zdravotního pojištění, z něhož je hrazena. V systému veřejného zdravotního pojištění jde však o vzájemné vyúčtovávání léčebných služeb, přípravků a pomůcek. Za účelem zajištění věcného plnění při poskytování zdravotní péče pojištěncům uzavírají zdravotní pojišťovny smlouvy se zdravotnickými zařízeními, na jejichž základě dochází k úhradám poskytované péče a léčebných pomůcek (viz vyhláška č. 598/2004 Sb., o úhradách léčiv a potravin pro zvláštní lékařské účely, ve znění vyhlášek č. 225/2005 Sb. a č. 337/2005 Sb.), jak je výše rozvedeno. Proto v případě, že pachatel podvodným jednáním vyláká vydání léků v lékárně např. tím, že je sám připsal do lékařem vystaveného předpisu (receptu), přičemž lékárna mu tyto léky vydala a zdravotní pojišťovna za ně poskytla lékárně úhradu, je takto uhrazená částka škodou způsobenou trestným činem podvodu podle § 209 tr. zákoníku. V takovém případě totiž jde o úhradu poskytnutou mimo podmínky veřejného zdravotního pojištění, a tudíž tím byl o takovou neoprávněně uhrazenou částku zkrácen majetek zdravotní pojišťovny (viz zákon č. 48/1997 Sb.).

Podle rozhodných skutkových zjištění obviněný jako pojištěnec Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra sice měl nárok na poskytování zdravotní péče, resp.

na uhrazení léčiv předepsaných lékařem, které mu byly vydány v lékárně. Tento jeho nárok, který vzniká na základě shora uvedených zákonů a systému zdravotního pojištění, je však možné uplatnit pouze v takové výši, jaká mu byla na základě lékařského předpisu stanovena. Není proto možné zpochybňovat způsobení škody, když obviněný tvrdil, že měl nárok na léky, a to i v množství, které mu nebylo předepsáno. Naopak zdravotní pojišťovna byla povinna poskytnout úhradu na základě lékařského předpisu, který stanovuje jaký lék, v jakém množství a v jakých jednotkách má být pojištěnci (pacientovi) vydán, a je tak povinna učinit pouze na základě rozhodnutí lékaře, který vydal lékařský předpis. Jestliže však obviněný zfalšoval lékařské předpisy, resp. vepsal do nich větší množství léků, které mu následně bylo vydáno, jednal tak, že uvedl lékárnu v omyl, a na základě tohoto omylu lékárna vydala obviněnému větší množství léků a pojišťovna je uhradila. Tímto postupem obviněného došlo ke způsobení škody na straně zdravotní pojišťovny, která vyplatila větší částku, než jakou by musela vyplatit, pokud by ze strany obviněného nedošlo k pozměnění lékařských předpisů.

K obohacení obviněného pak došlo tím, že na základě jeho podvodného jednání mu byly vydány léky, na které neměl nárok. Přitom léky je třeba považovat za zboží a obviněnému byly vydány v množství přesahujícím jeho nárok určený lékařem v lékařském předpise před tím, než jej obviněný zfalšoval. Neoprávněné obohacení obviněného v tomto případě představuje výši hodnoty vydaných léků, které nebyly lékařem předepsány, neboť v této výši šlo o léky, na které obviněný neměl zákonem vymezený nárok.

Pokud obviněný namítal, že je uvedený čin nutné chápat jen jako občanskoprávní vztah a nelze na něj aplikovat normy trestního práva, je potřeba uvést, že podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Z uvedené dikce je patrné, že toto ustanovení vychází ze zjištění potřebné míry společenské škodlivosti. Společenská škodlivost je ve smyslu § 39 odst. 2 tr. zákoníku určována povahou a závažností trestného činu. Je určována především intenzitou naplnění jednotlivých složek povahy a závažnosti činu a navazuje na princip „ultima ratio“. Podle této zásady je nepřípustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho splněny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti, resp. nejsou-li tyto předpoklady zcela nezpochybnitelně zjištěny (srov. k tomu např. nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 42/04, I. ÚS 61/04, I. ÚS 69/06 atd.).

S ohledem na to, že pro právní posouzení je určující popis skutku, jak byl na podkladě výsledků provedeného dokazování soudy nižších stupňů zjištěn, je v daném případě významné, že skutková zjištění nepochybně svědčí o naplnění veškerých znaků skutkové podstaty přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku, jak soudy obou stupňů správně z hledisek jeho formálních znaků určily. Protože bylo

v daném případě prokázáno, že jde o trestný čin, nelze se dovolávat principu „ultima ratio“, ale je zde zcela opodstatněné uplatnění trestní represe, neboť obviněný zneužil své ústavní právo, když podvodně způsobil škodu několikanásobně překračující hranici škody nikoli nepatrné ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku.

Nejvyšší soud shledal, že obviněný po všech stránkách naplnil znaky přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku. Proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněného odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Otázku, zda obviněný zaviněně neplnil svou zákonnou vyživovací povinnost ve vztahu ke svým dětem (§ 85 odst. 1, § 96 odst. 1 zákona o rodině), je soud v řízení konaném o trestném činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák.* oprávněn posuzovat samostatně jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. i v případě, že pravomocným rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení došlo ke zrušení stanovené vyživovací povinnosti, a to ohledně období, jehož se týká trestní stíhání obviněného.

Soud rozhodující v trestním řízení, ač není vázán takovým rozhodnutím soudu rozhodujícího v občanskoprávním řízení a musí sám vyhodnotit, zda obviněný měl vůbec reálnou možnost v rozhodném období, jehož se týká trestní stíhání, plnit svou zákonnou vyživovací povinnost, se při posuzování této předběžné otázky může odchýlit od rozhodnutí orgánu, kterému je speciálně svěřena kompetence rozhodovat o takové vyživovací povinnosti, jen v odůvodněných případech. Přitom je nezbytné, aby soud rozhodující v trestním řízení provedl důkaz též spisem, z něhož vycházel soud rozhodující v občanskoprávním řízení, pokud je dostupný, vypořádal se s důkazy a zjištěními, které se staly podkladem pro jeho rozhodnutí, a na základě zhodnocení všech provedených důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. náležitě odůvodnil svůj odlišný závěr.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 8 Tdo 624/2011)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného Ing. J. V. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. 55 To 589/2010, a rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 15. 10. 2010, sp. zn. 3 T 97/2008, a zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v České Lípě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 15. 10. 2010, sp. zn. 3 T 97/2008, byl obviněný Ing. J. V. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že v době od 10. 11. 2007 do 25. 8. 2008 v Mímoni ani jinde ničím nepřispěl na výživu synů M. V. a L. V., ačkoli mu tato povinnost vyplývá z § 85 odst. 1 zákona č. 94/1993 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a pokud by se snažil získat zaměstnání prostřednictvím Úřadu práce v Č. L., bylo by v jeho výdělkových možnostech a schopnostech přispívat na výživu syna M. částkou nejméně 800 Kč a na

* Nyní jde o přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku.

výživu syna L. nejméně 700 Kč měsíčně k rukám matky A. V., a za uvedenou dobu tak na výživném dluží částku nejméně 15 000 Kč.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 213 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dva a půl roku. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. byla obviněnému uložena povinnost, aby podle svých majetkových a výdělkových možností splatil dluh na výživném za období od září 2006 do 25. 8. 2008. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v České Lípě ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 3 T 6/2008, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 31 To 411/2009, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Odvolání, které obviněný podal proti rozsudku soudu prvního stupně, Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. 55 To 589/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, jímž napadl výrok o vině i trestu. Vadu spočívající v nesprávném právním posouzení skutku obviněný spatřoval v tom, že nebylo jednoznačně a spolehlivým způsobem prokázáno, že se dopustil žalovaného skutku a po subjektivní stránce naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. Obviněný odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009, kterým byla s účinností od 19. 10. 2007 zrušena jeho vyživovací povinnost k oběma nezletilým dětem. Obviněný zmínil rovněž pravomocný rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 15. 5. 2010, sp. zn. 31 T 172/2009, jímž byl podle § 226 písm. b) tr. zák. zproštěn obžaloby pro skutek, že v době od 3. 9. 2008 do 26. 10. 2009 úmyslně ničím nepřispíval na výživu svých nezletilých dětí, jímž měl spáchat trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. Na základě těchto skutečností obviněný považoval právní posouzení věci, v níž byl nyní uznán vinným, za nesprávné. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně a aby přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

K dovolání se písemně vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství, která konstatovala, že obviněný užitými argumenty směřuje toliko proti hodnocení provedených důkazů, čímž fakticky napadá soudem učiněná skutková zjištění. Pokud obviněný namítal absenci úmyslu s tím, že se nejedná o trestný čin, pak vychází z odlišných skutkových okolností, než jaké zjistil nalézací soud. V posuzovaném případě soudy věnovaly náležitou pozornost zjišťování všech rozhodných skutečností, které vedly obviněného k neplnění vyživovací povinnosti a které jsou podstatné k zodpovězení otázky, zda a v jakém rozsahu je trestně odpo-

vědný za neplnění své vyživovací povinnosti. Pokud soudy řešily při posuzování trestného činu podle § 213 odst. 1 tr. zák. předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř., správně shledaly, že nejsou vázány rozhodnutím, kterým v občanském soudním řízení byla tato povinnost stanovena, a to včetně rozsahu výživného, neboť se jedná o otázku posouzení viny obviněného. Je nezbytné brát na zřetel jak všechna hlediska týkající se skutečných finančních možností povinné osoby, tak i zjišťovat, jak bylo oprávněné dítě v rozhodné době zaopatřeno po stránce hmotného zabezpečení, ubytování, stravování i uspokojování obvyklých přiměřených potřeb, přičemž není vyloučeno, že takto určená výše výživného se bude lišit od výše výživného stanovené občanskoprávním rozsudkem. Při hodnocení zavinění pachatele za objektivně existující stav, tj. za neplacení výživného oprávněným dětem, bylo dostatečně zjištěno, že povinná osoba byla v rozhodné době bez zaměstnání, nevidována na úřadu práce, nevyužila všech svých možností a schopností získat práci, což vede k závěru o prokázání subjektivní stránky trestného činu podle § 213 tr. zák. Státní zástupkyně navrhla, aby dovolání obviněného Nejvyšší soud odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, a to v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Když Nejvyšší soud shledal, že nejsou dány podmínky pro to, aby bylo podané dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.

Obviněný v souladu s uplatněným dovolacím důvodem vytýkal, že čin, jímž byl uznán vinným, byl nesprávně právně posouzen jako trestný čin podle § 213 odst. 1 tr. zák.

Trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného. Z dikce tohoto ustanovení plyne, že uvedený trestný čin postihuje pachatele, kteří nezajišťují nárok na výživu, pokud je založen na ustanoveních zákona o rodině. Zákonná povinnost rodičů k dětem je upravena v ustanovení § 85 odst. 1, 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“), tak, že vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny žít se samy. Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů.

Vyživovací povinnost rodičů k dětem je upravena jednak v ustanovení § 85 zákona o rodině, jak bylo již výše rozvedeno, a jednak v ustanovení § 96 odst. 1 zákona o rodině, podle něhož při určení výživného přihlédne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinné-

ho soud zkoumá např., zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Teprve na základě souhrnu všech dostupných a zjištěných skutečností týkajících se obviněného je možné stanovit, zda byl obviněný v posuzované době objektivně i subjektivně schopen plnit svou vyživovací povinnost.

Jak se podává z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, obviněnému počátkem roku 2007 vyhořel dům, který byl současně i sídlem společnosti, v níž podnikal, což vedlo k tomu, že obviněný podnikání ukončil, neboť došlo k likvidaci této společnosti. Protože v důsledku této obviněným nezaviněné situace obviněný již nedosahoval tak vysokých příjmů jako v předešlé době, soud prvního stupně shledal, že nebyl schopen přispívat na výživu svých synů ve stejné částce jako dříve, ale nebyl v takové situaci, aby na jejich výživu nemohl přispívat vůbec. Obviněný sice neměl žádný příjem, protože nebyl zaměstnán, avšak podle názoru soudu prvního stupně obviněný v posuzovaném období nebyl nemocen, měl vyšší vzdělání, byl držitelem řidičského průkazu a ovládal dva světové jazyky, takže mohl dosahovat alespoň menšího příjmu. Obhajoba obviněného, že si šláhl zaměstnání a že prostřednictvím Internetu oslovil asi sto insolventních správců, soud považoval za „vágní a nekonkrétní“ a jeho hledání zaměstnání považoval za neefektivní a sám dospěl k závěru, že tato snaha byla jen „alibistická a že měl reálnou šanci získat zaměstnání“. Dále soud dovodil, že „pokud nebylo v jeho silách najít si zaměstnání, bylo jeho povinností využít služeb úřadu práce, což neučinil a do evidence úřadu práce se dostal až dne 25. 8. 2008“. Z nabídky volných míst v období od 20. 11. 2007 do 25. 8. 2008 vzal soud za prokázané, že „přinejmenším pro středoškolsky vzdělaného uchazeče celá řada nabídek práce k dispozici byla a na obviněném jako na otci obou nezaopatřených dětí bylo zcela oprávněně požadovat, aby přijal práci se středoškolskou kvalifikací ... a obviněnému nic nebránilo v tom, aby nad to pokračoval v hledání práce s vyšší kvalifikací ve svém volném čase, jehož má na rozdíl od matky nadbytek“. Soud tak uzavřel, že obviněný nevyužil všech svých možností a schopností k tomu, aby v době od 10. 11. 2007 do 25. 8. 2008 získal zaměstnání. K námitce obviněného, že v civilním řízení byla zrušena jeho povinnost děti vyživovat, soud prvního stupně toliko konstatoval, že není vázán tímto rozhodnutím a je sám oprávněn posoudit, zda a v jaké výši a ve kterém období trvala zákonná vyživovací povinnost obviněného.

Odvolací soud se s těmito závěry soudu prvního stupně ztotožnil a v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že soud prvního stupně důsledně postupoval v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 tr. ř. ve vztahu k rozhodnutím, která byla ohledně výživného vydána ve věcech v občanskoprávním řízení vedených u Okresního soudu v Českém Lípě pod sp. zn. 0 Nc 739/2004 a pod sp. zn. 20 P 68/2005, a to v souvislosti s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009. Za správný považoval závěr, že obviněný nebyl v takové situaci, že by nebyl schopen v žalovaném období přispívat na výživu svých synů

se zřetelem na dosažené vzdělání, řidičské oprávnění a znalost jazyků a že bylo jeho povinností, pokud si sám práci nenašel, využít služeb úřadu práce. Poukázal rovněž na ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož si fyzická osoba může zaměstnání zabezpečit prostřednictvím úřadu práce, a ve shodě se soudem prvního stupně považoval za správné, že byla trestná činnost obviněného vymezena obdobím do 25. 8. 2008, kdy k evidenci na úřadě práce došlo. Nezpochybnil ani to, že pro středoškolsky vzdělané uchazeče byla k dispozici řada nabídek. Odvolací soud rovněž zdůraznil, že „bylo spravedlivé po obviněném požadovat, aby si finanční prostředky obstaral i formou příležitostných prací, byť v hrubém nepoměru s jeho dosaženým vzděláním. Tím, že se obviněný včas nezaregistroval na úřadu práce, přišel o možnost snáze nalézt zaměstnání a mít tak stálý příjem.“

Z obsahu spisového materiálu Nejvyšší soud zjistil, že rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 6. 8. 2009, sp. zn. 20 P 68/2005, byl zamítnut návrh obviněného na snížení výživného, jež bylo obviněnému stanoveno rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 1. 3. 2005, sp. zn. 0 Nc 739/2004, na základě něhož byl povinen přispívat na výživu M. částkou 3500 Kč a na výživu L. částkou 2500 Kč měsíčně. K odvolání obviněného rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009, tak, že obviněnému byla s účinností od 19. 10. 2007 zrušena vyživovací povinnost ke shora jmenovaným nezletilým synům. Podle odůvodnění tohoto rozsudku odvolací soud zjistil ze sdělení Úřadu práce v Č. L. ze dne 8. 3. 2010, že „otec je evidován jako uchazeč o zaměstnání od 25. 8. 2008 a za uvedenou dobu mu byly vydány doporučenky k přijetí do zaměstnání pouze k pěti firmám, přičemž všemi bylo potvrzeno, že obviněný do zaměstnání nebyl přijat. Dávky státní sociální podpory od úřadu práce nepobírá. Z předložené aktuální nabídky volných pracovních míst pro vysokoškolské prakticky ani jedno nepřichází v úvahu pro otce, neboť je vyžadováno vysokoškolské vzdělání lékařské, ekonomické, v sociální pedagogice či programátorské. Soud shledal, že by přicházela v úvahu jediná nabídka, ale ta by nebyla u obviněného realizovatelná z důvodu nedostatku požadované kvalifikace. Odvolací soud, po vlastním pokusu ověřit, zda u firem, jež otec označil jako ty, u nichž se sám zajímal o zaměstnání, konstatoval obdržení odpovědi jen od jedné společnosti, z níž však nemohl učinit žádný závěr. Podle Městského úřadu v M. je otec v evidenci sociálního odboru od dubna 2009 a je mu poskytován příspěvek na živobytí a v květnu mu byla poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc na úhradu jednorázového výdaje, a to vystavení občanského průkazu.“ Odvolací soud tak po zhodnocení zjištěných skutečností dospěl k závěru, že otec pro získání zaměstnání vyvíjel dostatečnou činnost. S úřadem práce spolupracuje a „... ani úřad práce po dobu přesahující rok a půl nebyl schopen otci zprostředkovat jakékoliv zaměstnání. Uvěřil otci, že i on vyvíjel aktivity k tomu, aby zaměstnání získal. Skutečnost, že došlo k vyhoření objektu, v němž se nacházelo sídlo firmy, která měla být zdrojem obživy otce, otec doložil

a věrohodným způsobem vysvětlil, jaké obtíže událost způsobila. Navíc uvedená situace nastala v období, kdy začala prudce stoupat nezaměstnanost v republice a otec je ve věku, kdy získání zaměstnání je obecně komplikovanější.“ V závěru rozhodnutí soud shrnul, že „již nejméně od února 2007 přestalo být v otcových schopnostech a možnostech platit výživné pro jeho děti“, a proto s účinností od 19. 10. 2007 vyživovací povinnost obviněného jako otce k oběma nezletilým dětem zrušil.

V trestní věci vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 31 T 172/2009 byl obviněný rozsudkem ze dne 13. 5. 2010 podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek, který v zásadě spočíval v tom, že obviněný v době od 3. 9. 2008 do 26. 10. 2009, s výjimkou měsíce prosince 2008, nepřispíval na výživu svých nezletilých synů M. a L., ač tak měl činit podle rozsudku Okresního soudu v České Lípě ze dne 1. 3. 2005, sp. zn. 0 Nc 739/2004. Podle odůvodnění tohoto zprošťujícího rozhodnutí, jež nabylo právní moci dne 31. 8. 2010, obviněný v předmetné době skutečně vyživovací povinnost neplnil, avšak nenašel žádné zaměstnání, byť se o to snažil, a to přesto, že byl evidován jako uchazeč o zaměstnání u úřadu práce, který mu doporučil různé zaměstnavatele, u nichž ovšem nebyl přijat do zaměstnání. Na úřadu práce pobíral od 24. 11. 2008 podporu v nezaměstnanosti 2324 Kč a Městský úřad v M., odbor sociálních věcí, mu v měsících duben až srpen 2009 vyplácel příspěvek na živobytí ve výši existenčního minima.

Na základě všech těchto skutečností Nejvyšší soud shledal, že soudy obou stupňů učinily závěr o vině obviněného, aniž by řádně uvážily všechny rozhodné skutečnosti, k nimž byly povinny přihlížet, a neřídily se v potřebné míře všemi hledisky rozhodnými pro posouzení trestní odpovědnosti obviněného. O trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. může jít jen při zaviněném neplnění zákonné vyživovací povinnosti nebo vyhýbání se takové vyživovací povinnosti, které je soustavné a trvá delší dobu (viz rozhodnutí č. 22/1964 a č. 49/1992 Sb. rozh. tr.). Soudy obou stupňů v daném případě přecenily skutečnost, že obviněný v období od 20. 11. 2007 do 25. 8. 2008, jímž je vymezena doba páchání projednávaného činu, nevyužil možnosti evidovat se na úřadu práce, přišel o příležitost snáze nalézt zaměstnání, a mít tak stálý příjem, a pokud nebylo v silách obviněného najít si zaměstnání, bez potřebných konkrétních a věcných podkladů dovodily, že kdyby byl evidován na úřadu práce, pro středoškolsky vzdělané uchazeče byla k dispozici řada nabídek, takže bylo spravedlivé požadovat od obviněného, aby si obstaral finanční prostředky i formou příležitostných prací, byť v hrubém nepoměru s jeho dosaženým vzděláním. Navíc, ač se obviněný dne 25. 8. 2008 zaevidoval jako uchazeč na úřadu práce v České Lípě, z jeho sdělení ze dne 8. 3. 2010 vyplynulo, že se nepodařilo zaměstnat obviněného, jak konstatoval Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci v rozsudku ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009. Tuto skutečnost shledal a v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval i Okresní soud v České Lípě v rozsudku ze dne 13. 5. 2010, sp. zn. 31 T 172/2009. Z obsahu těchto rozhodnutí vyplývá rovněž výše dávek sociální pomoci, které byly obviněnému po toto období

vypláceny. Zmíněné souvislosti však soudy nižších stupňů v projednávané trestní věci nevzaly v úvahu.

Soudy zde tedy učinily závěr o tom, že obviněný byl způsobilý najít si zaměstnání a opatřit si potřebný příjem. Takový závěr je ovšem zcela odlišný od toho, který za stejné období učinil ohledně téže vyživovací povinnosti Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci v rozsudku ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009, jímž s účinností od 19. 10. 2007 zrušil vyživovací povinnost obviněného vůči jeho nezletilým dětem.

Soudy nižších stupňů rozhodující v nyní projednávané trestní věci sice mohly učinit zmíněný odlišný závěr při řešení předběžné otázky, což je v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 tr. ř., neboť orgány činné v trestním řízení posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li tu však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného. S ohledem na to, že v dané trestní věci jde o plnění vyživovací povinnosti, jedná se o otázku, která přímo souvisí s posouzením viny obviněného, a přitom se nejedná o otázku týkající se osobního stavu (§ 9 odst. 2 tr. ř.). Proto orgány činné v tomto trestním řízení nebyly vázány rozhodnutím soudu učiněným v občanskoprávním řízení ohledně vyživovací povinnosti obviněného. Ani tato zásada však neznamená, že by soud rozhodující v trestním řízení mohl zcela pominout takové rozhodnutí jiného orgánu anebo je bez dalšího neakceptovat. Rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení i spisy, které se ho týkají, jsou důkazním materiálem, s nímž se musí orgány činné v trestním řízení vypořádat a náležitě odůvodnit své případné odchylné rozhodnutí, neboť tu jde o posouzení určité otázky, o níž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí příslušným orgánem, kterému je řešení takové otázky speciálně svěřeno (viz Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C.H. Beck 2008. s. 101).

Jak je tedy z uvedeného zřejmé, při řešení předběžné otázky se soud rozhodující v trestní věci dostává do situace, kdy v rámci rozhodování o vině obviněného (nejen při posuzování příslušného znaku trestného činu, ale i každé jednotlivé podmínky nutné pro závěr, zda jde o trestný čin nebo nikoli) nebo o některé skutečnosti rozhodné pro posouzení viny jiný orgán již v rámci své kompetence rozhodl, takže soud v trestní řízení, který je povinen tutéž otázku sám posoudit a rozhodnout o ní, se musí vypořádat s již vydaným rozhodnutím jiného příslušného orgánu. Proto v případě, jestliže ohledně téže skutečnosti rozhodne soud v trestním řízení odchylně od rozhodnutí vydaného v občanskoprávním řízení, zůstává toto občanskoprávní rozhodnutí nadále v právní moci, která není nijak dotčena úvahou soudu rozhodujícího v trestním řízení, má i nadále charakter exekučního titulu a strany, jichž se dotýká, jsou povinny jej stále respektovat (srov. příměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2004, sp. zn. 7 Tdo 648/2004, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešitě 6, pod č. T 704.).

Ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. dává možnost soudu rozhodujícímu v trestním řízení, aby po posouzení všech rozhodných okolností, jimiž je povinen se zabývat, nebyl vázán rozhodnutím soudu učiněným v občanskoprávním řízení, ale mohl se od něj odchýlit a učinit jiné rozhodnutí o téže otázce. Soud rozhodující v trestním řízení se však může odchýlit od rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení v zásadě jen za situace, kdy k tomu má na základě zjištěných okolností dostatečné důvody, např. vzhledem ke zcela zjevné vadnosti rozhodnutí učiněného v občanskoprávním řízení, k nutnosti odlišného hodnocení rozhodných okolností nebo k potřebě vzít v úvahu nové skutečnosti, které nastaly později a k nimž soud rozhodující v občanskoprávním řízení nepřihlížel. V každém z těchto případů je však nezbytné, aby se soud rozhodující v trestním řízení vždy na základě provedeného dokazování podrobně seznámil s obsahem celého spisového materiálu, z něhož vycházel soud rozhodující v občanskoprávním řízení, pokud je dostupný, a zvážil všechny důkazy a zjištění, které se staly podkladem pro jeho rozhodnutí, aby sám uvedl důkazy a podklady, které ve vztahu k téže otázce zvažoval, a zhodnotil je spolu se zjištěními, k nimž dospěl soud v občanskoprávním řízení. Na tomto důkazním i argumentačním podkladě pak musí soud rozhodující v trestním řízení rozvést, z jakých důvodů učinil jiný závěr při řešení předběžné otázky. Přitom soud rozhodující v trestním řízení nesmí ztrácet ze zřetele, že problematika posuzovaná při řešení předběžné otázky týkající se viny obviněného, ohledně které již existuje pravomocné rozhodnutí jiného soudu nebo státního orgánu, je zákonem speciálně svěřena k rozhodování tomuto jinému soudu nebo dalšímu orgánu.

Proto by mělo docházet k odchýlným závěrům jen výjimečně, s vědomím a respektováním všech nepříznivých důsledků těchto odlišných rozhodnutí a s důrazem na nezbytnost zachování jednotnosti soudních rozhodnutí. Transparentnost rozhodnutí a jejich vzájemná návaznost a akceptace jsou jednou z podmínek důvěry občanů ve stabilitu právního řádu. Tato právní jistota je ovlivňována nejen legislativní činností státu, ale též činností státních orgánů aplikujících právo. Stabilitu právní jistoty jednotlivce ovlivňuje v konečném důsledku to, jakým způsobem orgány (soudy) aplikují právo a přistupují k výkladu právních norem (viz nález Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 490/04, uveřejněný pod č. 36 ve svazku 44 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Jedině tímto maximálně transparentním způsobem odůvodnění rozhodnutí bude zamezeno možným projevům libovůle (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 455/05, uveřejněný pod č. 210 ve svazku 39 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu) a může být plně respektována zásada právní jistoty, jejíž nezbytnou součástí je i legitimní předvídatelnost orgánů veřejné moci, když nebude zpochybněna důvěra občanů v právo a právní řád (viz nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 329/04, uveřejněný pod č. 39 ve svazku 36 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

S ohledem na rozvedené skutečnosti je potřeba přistupovat k posuzování trestní odpovědnosti obviněného za trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213

tr. zák. Při rozhodování o vině tímto trestným činem je nezbytné vycházet zejména ze zjištění soudu v předmětném trestním řízení, kde je soud povinen respektovat podmínky a pravidla vymezená § 85 odst. 2, 3 a § 96 zákona o rodině. Soud v trestním řízení musí komplexně zjistit a zhodnotit poměry, ať na straně rodičů či na straně nezletilého dítěte, které by odůvodňovaly změnu ohledně vyživovací povinnosti obviněného, a to včetně skutečností, zda došlo, v jakém rozsahu a od jakého okamžiku ke změně poměrů na straně oprávněných nezletilých i na straně povinných rodičů (viz nálezn Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/07, uveřejněn pod č. 27 ve svazku 48 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Teprve na podkladě vyhodnocení skutečných schopností, možností a majetkových poměrů obviněného v rozhodné době, jež je nutné řešit v rámci posuzování předběžné otázky podle § 9 odst. 1 tr. ř., musí soud rozhodující v trestním řízení zhodnotit, zda obviněný má vůbec reálnou možnost v inkriminovaném období plnit svou vyživovací povinnost (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1482/2006).

Jak ale Nejvyšší soud zjistil v trestní věci obviněného, soudy nižších stupňů nerespektovaly všechna uvedená kritéria a nezkoumaly v potřebné míře a ze všech hledisek ve smyslu § 96 odst. 1 zákona o rodině poměry obviněného v době, kdy měl páchat trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. Zejména pak náležitě nezjistily skutečné výdělečné a majetkové poměry obviněného, ani reálné podmínky k tomu, aby měl možnost zajistit si nějaký výdělek, a neposuzovaly ani celkovou hodnotu movitého a nemovitého majetku obviněného, dále nezhodnotily situaci obviněného, v níž se nacházel v důsledku požáru jeho domu, ani způsob života, resp. životní úroveň, ačkoli se zřejmě po určitou dobu nacházel bez domova a byl odkázán na dary přátel.

Za této situace soudy nižších stupňů učinily s ohledem na ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. zcela neopodstatněně a bez dostatečného zdůvodnění jiný závěr ohledně způsobilosti obviněného plnit vyživovací povinnost podle § 96 odst. 1 zákona o rodině, než jaký zaujal ve vztahu k témuž období soud rozhodující v občanskoprávním řízení. Navíc se soudy v trestním řízení nezabývaly ani subjektivní stránkou trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. Třebaže podle tzv. právní věty zjistily u obviněného úmyslné zavinění, nijak tento závěr neodůvodnily.

Nejvyšší soud proto shledal dovolání obviněného důvodným a z jeho podnětu zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v České Lípě včetně dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v České Lípě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, přičemž je povinen odstranit všechny nedostatky zjištěné a vytknuté v řízení o dovolání a za tím účelem i doplnit v potřebném rozsahu dokazování.

Vzhledem k tomu, že stále existuje pravomocný rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 29 Co 604/2009,

kterým byla zrušena vyživovací povinnost obviněného v období, jehož se týká toto trestního stíhání, soudy nižších stupňů se budou muset s tímto rozhodnutím vypořádat v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 tr. ř., avšak se zřetelem k podmínkám a způsobu, které jsou výše naznačeny. Pokud by po provedeném dokazování v trestním řízení bylo zjištěno, že uvedené rozhodnutí soudu vydané v občanskoprávním řízení je věcně nesprávné, nebo že tento vycházel z jiných okolností, resp. nevzal v úvahu některé nové skutečnosti, jež mezitím nastaly, může soud v trestním řízení rozhodnout o posuzované předběžné otázce jinak, ale s náležitým odůvodněním a s vědomím odpovědnosti za riziko spočívající v právní nejistotě v důsledku dvou rozdílných rozhodnutí o téže otázce.

Ke spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se nevyžaduje opakované nebo soustavné jednání pachatele spočívající např. v řízení motorového vozidla v době výkonu trestu zákazu této činnosti. Proto i pouze jednorázové porušení zákazu řízení motorových vozidel uloženého soudním rozhodnutím může být posouzeno jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Tak tomu bude v těch případech, kdy se zřetelem ke společenské škodlivosti činu jiná než trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené nepřichází v úvahu ani s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku (např. jde-li o delší dobu trvající jízdu, o jízdu po frekventované komunikaci, pachatel už v minulosti nerespektoval soudem uložený zákaz činnosti nebo je osobou, která nikdy nebyla držitelem řidičského oprávnění, apod.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 8 Tdo 950/2011)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného L. J. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 5. 2011, sp. zn. 11 To 136/2011, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. 2 T 7/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 2 T 7/2011, byl obviněný L. J. uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že dne 17. 12. 2010 kolem 22.50 hodin řídil v J. motorové vozidlo zn. Opel Vectra, reg. zn. XY, přičemž byl kontrolován hlídkou Policie České republiky, a takto si počínal přesto, že mu byl mimo jiné rozsudkem Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 1 T 127/2007, který nabyl právní moci dne 13. 10. 2007, uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu čtyř let.

Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

Odvolání, které proti tomuto rozsudku podal obviněný, Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 3. 5. 2011, sp. zn. 11 To 136/2011, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný podal proti citovanému usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle jeho názoru v případě jednorázového řízení motorového vozidla nebyla naplněna skutková

podstata přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Proti této právní kvalifikaci obviněný namítl, že šlo o jedinou jízdu na krátkou vzdálenost při prakticky nulové hustotě silničního provozu, takže při bezpečné jízdě se nelze dopustit uvedeného trestného činu, a to ani s odkazem na případné dřívější odsouzení obviněného pro stejnorodou trestnou činnost. Pokud byl ohledně dřívějších skutků uznán vinným a odsouzen, tato dřívější odsouzení nemají vliv na posouzení rozhodující právní otázky spočívající v tom, zda jde o maření nebo podstatné ztížení výkonu rozhodnutí soudu. Obviněný dále zdůraznil, že v případě jediného skutku je třeba vycházet z judikatury vztahující se k ustanovení § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., podle níž je naplněna skutková podstata přečinu pouze v případě, když se pachatel dopustí daného jednání opakovaně; tedy až při opětovném nedodržování uloženého trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel je naplněna skutková podstata přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Podle judikatury totiž – jak se domníval obviněný – jednorázové porušení zákazu výkonu určité činnosti ještě nedosahuje intenzity tohoto přečinu. Dovolatel poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 1986, sp. zn. 4 Tz 1/86, podle kterého jednání obviněného, jenž uskutečnil tři krátkodobé jízdy motorovým vozidlem v době výkonu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, nenaplníuje znaky trestného činu podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. Dále upozornil na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1300/2007, podle něhož se ke spáchání tohoto trestného činu vyžaduje závažné jednání pachatele, které vykazuje výraznou intenzitu a je zpravidla soustavnější a jehož důsledkem bude maření nebo podstatné ztížení výkonu rozhodnutí. Obviněný byl přesvědčen, že v daném případě měl odvolací soud i s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe obsaženou v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku zrušit rozsudek soudu prvního stupně a zprostit jej obžaloby, neboť skutek, kterého se dopustil, není přečinem. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové a přikázal mu věc k dalšímu řízení.

K dovolání se písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která po stručném shrnutí obsahu obviněným uplatněných námitek a významu dovolání uvedla, že obviněný opakoval obsahově shodné námitky užitě v rámci odvolání, jimiž se odvolací soud podrobně zabýval a učinil logický závěr, na který státní zástupkyně odkázala. Měla za to, že dovolání bylo podané z jiného důvodu, než jaký je uveden v § 265b tr. ř., a proto navrhla, aby je Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Na podkladě důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o který obviněný dovolání opřel, se lze domáhat přezkoumání napadeného rozhodnutí, jestliže toto rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo

jiném nesprávném hmotně právním posouzení. O takovou vadu se jedná tehdy, když se týká otázek právního posouzení věci. Námitkami, že jednorázovým jednáním obviněný nenaplnil skutkovou podstatu přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť soudy nepřihlédly k zásadě subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku, uvedený dovolací důvod naplnil, a Nejvyšší soud proto posuzoval opodstatněnost takto podaného dovolání.

Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku spáchá ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána, nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu.

Trestní zákoník v ustanovení § 337 odst. 1 písm. a) (stejně tak jako i dříve trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 171 odst. 1 písm. c/ tr. zák.) poskytuje ochranu řádnému výkonu rozhodnutí soudů a dalších orgánů veřejné moci. Znak „maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí“ znamená, že rozhodnutí, které má být v době činu vykonáno, fakticky v důsledku jednání pachatele vykonáno není a vykonat ho nelze nebo je vykonáno za podstatně ztížených podmínek.

Trestní zákoník nedefinuje, kdy konkrétně dojde k maření nebo podstatnému ztížení rozhodnutí, ale ponechává vymezení těchto pojmů zcela na posouzení konkrétních skutečností, zda se již v daném případě jedná o takové porušení, které významně zasahuje do výkonu rozhodnutí, anebo jde jen o jednání menší intenzity, které lze posoudit jako přestupek. Protože v každé jednotlivé věci mohou být skutečnosti, které jsou rozhodné pro posouzení těchto znaků, zcela odlišné, nelze ani v soudní praxi jednoznačně objektivizovat tyto okolnosti, jak vyplývá i z rozdílných závěrů v rozhodnutích, na něž poukázal obviněný v dovolání. Vždy však záleží na tom, za jakých podmínek a v jakých souvislostech došlo k posuzovanému činu. V zásadě proto není vyloučeno, aby byl určitý skutek právně posouzen jako přečin maření úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku i v případě jednorázového výkonu činnosti, která byla rozhodnutím zakázána. U tohoto přečinu se totiž nevyžaduje opakované nebo soustavné jednání pachatele spočívající např. v řízení motorového vozidla v době výkonu zákazu této činnosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 7 Tdo 622/2003). Pro závěr, zda i jednorázové porušení vysloveného zákazu činnosti lze posoudit jako uvedený přečin, je rozhodující intenzita a závažnost porušení takového zákazu.

V projednávané věci byla objektivní stránka spáchaného přečinu naplněna tím, že obviněný vykonával činnost spočívající v řízení motorových vozidel jako osoba, které byl výkon této činnosti zakázán, protože již v minulosti jednala v rozporu s pravidly silničního provozu a prokázala v tomto směru svou nezpůsobilost. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně vyplývá, že obviněný, ačkoli mu bylo zakázáno řízení motorových vozidel pravomocným rozsudkem Okresního soudu

v Rychnově nad Kněžnou ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 1 T 127/2007, na dobu čtyř let, tento zákaz nerespektoval a porušil ho tím, že dne 17. 12. 2010 kolem 22.50 hodin řídil v J. osobní motorové vozidlo.

Podle odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně obviněný naplnil znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, přičemž soud nezjistil žádné skutečnosti, které by zpochybnil tuto právní kvalifikaci, když v rámci uloženého trestu zohlednil, že obviněný byl v minulosti postaven před soud již v sedmi případech. Odvolací soud k obdobným námitkám obviněného uplatněným v odvolání uvedený závěr soudu prvního stupně shledal správným a rozvedl jej o úvahu, podle níž „posuzované jednání není u obviněného ojedinělým či prvním porušením zákona, ale jedná se o osobu, která ze sedmi odsouzení byla třikrát soudně trestána pro stejnorodou trestnou činnost“. Uvedená skutečnost podle odvolacího soudu „svědčí o tom, že obviněný soustavně a opakovaně nerespektuje předchozí soudní rozhodnutí, což společenskou škodlivost jeho jednání podstatně zvyšuje“.

Nejvyšší soud se ztotožnil se zmíněným závěrem odvolacího soudu, který odpovídá i zásadě subsidiarity trestní represe, jak je vyjádřena v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku a podle níž trestní právo, a tedy trestněprávní kvalifikaci určitého skutku jako trestného činu, je třeba považovat za „ultima ratio“, tj. nejzazší řešení, krajní prostředek, který lze použít jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (srov. mimo jiné např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04, uveřejněný pod č. 42 ve svazku 32 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu apod).

Pojem „společenská škodlivost“ činu se vztahuje ke spáchanému činu, který zasáhl zájmy chráněné trestním zákonem, a v tomto smyslu je tedy poškodil. Uvedený pojem navazuje i na další pojmy použité v trestním zákoníku. Společenská škodlivost je určována především povahou spáchaného trestného činu a jeho závažností vyjádřenou v intenzitě naplnění jednotlivých zákonných znaků.

S ohledem na skutečnosti, které se týkají posuzované věci, je zřejmé, že předmětný skutek je nutné považovat za společensky škodlivý nejen vzhledem k naplnění formálních znaků skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, které nevyvolávají žádné pochybnosti, ale i se zřetelem na povahu a závažnost tohoto činu, takže jsou splněny podmínky pro uplatnění trestní represe a nejde o případ, který by ji vylučoval s ohledem na pojetí trestního práva jako „ultima ratio“.

Pokud jde o povahu a závažnost činu (srov. § 39 odst. 2 tr. zákoníku), ta představuje hlavní a neopomenutelné kritérium, protože zahrnuje nejširší okruh skutečností charakterizujících trestný čin a jeho pachatele, přičemž je to právě trestný čin, který je základem trestní odpovědnosti a za jehož spáchání je ukládán trest. Nutno je ovšem přihlížet i ke všem ostatním hlediskům, byť se částečně překrývají. Tím, že jsou tyto další okolnosti uvedeny zvláště vedle povahy a závažnosti

spáchaného trestného činu, trestní zákoník naznačuje, že jde o takové okolnosti, které nejsou zahrnuty v hledisku vycházejícím z povahy a závažnosti trestného činu a neovlivňují jejich určení. Zvláštnosti povahy a závažnosti daného trestného činu je třeba posoudit z hlediska zvláštností pachatele, jeho pohnutek, záměrů či cílů, míry zavinění, způsobu provedení trestného činu, jeho následků, objektu i okolností činu a popřípadě i podle společenské situace. Povahu trestného činu určují především zákonné znaky té skutkové podstaty, která byla tímto činem naplněna (zejména druh a význam porušeného nebo ohroženého zájmu chráněného trestním zákonem, jednání charakterizující objektivní stránku trestného činu, forma zavinění), a dále též konkrétní okolnosti, za nichž byl čin spáchán (způsob provedení činu, pohnutka, záměr nebo cíl pachatele a míra jeho zavinění, druh a okruh způsobených následků, existence okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, polehčujících a přitěžujících okolností). Závažnost trestného činu pak vyplývá zejména z toho, s jakou intenzitou, v jaké výši nebo v jakém rozsahu byly naplněny jednotlivé znaky trestného činu, o jak typově závažný trestný čin jde, jak významné okolnosti charakterizují pachatele, jak intenzivně byly naplněny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, polehčující a přitěžující okolnosti, kolik takových okolností pachatel naplnil atd. (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 437).

Nejvyšší soud se na podkladě konkrétně zjištěných skutečností ztotožnil s tím, že v posuzovaném případě, i když se jednalo jen o jednu jízdu, kterou obviněný vykonal v době vysloveného trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, byl opodstatněně postaven před soud, který i v tomto skutku shledal přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a nikoliv jen přestupek. K tomuto názoru dospěl Nejvyšší soud na podkladě stejných úvah, jaké uplatnil i odvolací soud. Především je to osoba obviněného, který jako pachatel, byť jinak méně závažného činu, zvyšuje jeho společenskou škodlivost. Jak totiž správně zdůraznil odvolací soud, obviněný před tím, než mu byl rozsudkem Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 1 T 127/2007, uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu čtyř let, který obviněný porušil posuzovaným činem, byl podle opisu z evidence Rejstříku trestů odsouzen za obdobný čin již dříve ve třech případech. Jednak rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 16. 10. 2006, sp. zn. 11 T 157/2006, pro trestné činy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák. a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. mimo jiné k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu řízení motorových vozidel v trvání dvou roků, který vykonal dne 27. 11. 2010. Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 12. 6. 2007, sp. zn. 3 T 44/2007, byl odsouzen rovněž pro trestné činy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák. a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. též k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu řízení motorových vozidel v trvání

dvou roků. Výrok o tomto trestu byl zrušen v rámci souhrnného trestu, který byl obviněnému uložen rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 16. 7. 2007, sp. zn. 2 T 94/2007, jímž byl odsouzen pro jinou trestnou činnost a mimo jiné mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v trvání dvou roků.

Z uvedeného přehledu je patrné, že obviněný jako osoba, která nikdy nebyla držitelem řidičského oprávnění, se i přes tuto skutečnost opakovaně, ba lze říci i soustavně, dopouštěl trestných činů. Předchozí odsouzení, přičemž mu byly uloženy kromě trestů zákazu činnosti též výraznější tresty spojené i s odnětím svobody, pro něj nebyla dostatečným varováním. Tyto skutečnosti svědčí o určité zatvrzelosti obviněného, o opakovaném nerespektování soudních rozhodnutí a nedodržování povinností, které z nich pro obviněného vyplývají. Kromě těchto skutečností, které významně zvyšují závažnost činu obviněného, je nutné zdůraznit i to, že obviněný spáchal nyní posuzovaný čin v noční době v zimním období, což jsou další skutečnosti odůvodňující vyšší škodlivost tohoto činu.

Přestože obviněný porušil zákaz výkonu činnosti uložený mu soudním rozhodnutím jen jednorázově, vzhledem k tomu, že byly shledány další skutečnosti, které se zřetelem na povahu a závažnost tohoto činu nevylučují uplatnění trestní represe, ale naopak zvyšují škodlivost činu, který by bylo jinak možné považovat za méně závažný, jsou naplněny znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

Nejvyšší soud se z těchto důvodů ztotožnil s rozhodnutími soudů nižších stupňů, která považuje za správná a v souladu se zákonem. Proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného L. J., neboť je zjevně neopodstatněné.

Jestliže vyžádaná osoba po poučení ve smyslu ustanovení § 413 odst. 2 tr. ř. prohlásí, že trvá na uplatnění zásady speciality, pak její současné vyjádření o souhlasu se svým předáním do vyžadujícího státu nemá právní účinky předpokládané ustanovením § 413 odst. 1 tr. ř. umožňující konání zkráceného předávacího řízení. Obdobné závěry platí i pro případ zjednodušeného vydání podle § 398 tr. ř.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 5. 2010, sp. zn. 12 To 39/2010)

Vrchní soud v Praze projednal stížnost M.-S. G. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. května 2010, sp. zn. Nt 435/2010, a rozhodl tak, že podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. napadené usnesení zrušil a ve věci znovu rozhodl takto:

1. Podle § 411 odst. 1 tr. ř. se M.-S. G. předává k trestnímu stíhání do Rumunské republiky na základě evropského zatýkacího rozkazu vydaného Krajským soudem Valcea dne 6. 4. 2010, pod č.j. 1288/90/2010.

2. Podle § 411 odst. 4 tr. ř. se předběžná vazba přeměňuje na vazbu předávací.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením bylo rozhodnuto podle § 413 odst. 3 tr. ř. s odkazem na ustanovení § 411 odst. 1 tr. ř., že se M.-S. G. předává k trestnímu stíhání do Rumunské republiky, a to pro trestné činy uvedené ve výroku tohoto usnesení Vrchního soudu v Praze a dále pro trestný čin neoprávněného zavádění informačních údajů, z něhož vyplývají údaje neodpovídající pravdě za účelem jejich používání pro vyprodukování soudních následků v pokračované formě podle článků 7 odst. 1 zákona č. 39/2003, kterých se měl dopustit jednáním shodným s jednáním uvedeným ve výroku tohoto usnesení vrchního soudu.

Dále bylo rozhodnuto podle § 411 odst. 4 tr. ř. o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací.

Proti tomuto usnesení podal předáváný prostřednictvím obhájkyne včas stížnost. Namítl v ní, že sice souhlasil s předáním, má ale o správnosti usnesení pochyby, když se bojí podmínek v rumunských věznicích, včetně umístění na cele společně s ostatními pachateli, kterých se obává. Mělo by být prostřednictvím organizací sledujících dodržování lidských práv objasněno, zda jeho předání nic nebrání. Navrhl proto, aby napadené usnesení bylo zrušeno a on aby byl propuštěn z vazby.

Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroků napadeného usnesení i řízení, které jim předcházelo. Dospěl k následujícím závěrům.

Na podkladě listinných důkazů, poskytnutých Rumunskou republikou, není pochyb o tom, že podmínky pro předání jmenovaného k trestnímu stíhání podle § 411 tr. ř., jak to navrhoval státní zástupce, jsou splněny. Nebyla zjištěna žádná

skutečnost, která by předání bránila. Zejména třeba uvést, že vzhledem k hrozícímu trestu nebrání předání ustanovení § 404 odst. 2 písm.a) tr. ř. Nejsou dány ani žádné skutečnosti, které by umožňovaly předání zamítnout podle § 411 odst. 6 tr. ř. – zejména v případě jmenovaného, který není českým občanem, není zde stíhán či odsouzen za totéž jednání a nejde ani o případ promlčení či amnestie. Jednání jmenovaného by bylo trestné i podle českého trestního zákona, jak také správně je uvedeno v odůvodnění napadeného usnesení, když navíc je ovšem poukazováno i na § 412 tr. ř. a na označení jednání předávaného v evropském zatýkacím rozkaze. Nic tedy předání jmenovaného podle uvedeného ustanovení nebrání.

Soud prvního stupně ovšem o předání – podle výroku – rozhodl podle § 413 odst. 3 tr. ř. Toto ustanovení upravuje zkrácené předávací řízení, podmíněné souhlasem vyžadované osoby. Podmíněno je i tím, že tato osoba je podle § 413 odst. 2 tr. ř. poučena za tam stanovených podmínek o významu a následcích tohoto prohlášení, včetně vzdání se uplatnění zásady speciality. Předáváný M.-S. G. při výslechu před soudem dne 8. 4. 2010 a poté dne 4. 5. 2010 po poučení prohlásil, že s vydáním (správně: s předáním) do Rumunska souhlasí, trvá ale na zásadě speciality. Za tohoto stavu věci ovšem nelze považovat podmínky pro zkrácené předávací řízení za splněné. Souhlas s předáním (nehledě k tomu, že jmenovaný souhlasil podle protokolu se s vydáním, což je jiný právní institut podle § 391 a násl. tr. ř.) znamená vzdání se zásady speciality – § 413 odst. 2 tr. ř. – a pokud předáváný na této zásadě trvá, nutno to vyložit tak, že souhlas k předání vlastně nedal. Jiný výklad by znamenal zkrácení práv předávaného v rozporu se smyslem ustanovení § 413 tr. ř.

Za tohoto stavu věci nelze ovšem o předání rozhodnout v rámci zkráceného předávacího řízení podle § 413 tr. ř., ale podle obecných ustanovení podle § 411 tr. ř., když předání podle § 411 tr. ř. zachování zásady speciality umožňuje. Jak bylo již uvedeno, postupu podle § 411 tr. ř. přitom nic nebrání.

Důvodné přitom nejsou ani námitky uvedené ve stížnosti. Ve věci nejde o vydání podle § 391 a násl. tr. ř. s možným omezením vydání podle § 393 tr. ř., ale o předání v rámci Evropské unie, kdy lze předpokládat srovnatelné podmínky v členských státech. Ostatně stížnost jen vyjadřuje obavu předávaného, aniž by důvodnost této obavy byla jakkoli konkretizována a doložena, a na věc nedopadá zcela zjevně ani ustanovení § 377 tr. ř.

Vrchní soud v Praze tedy vzhledem k výše zmíněným pochybením podle § 149 odst. 1 písm.a) tr. ř. napadené usnesení zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že se předáváný M.-S. G. do Rumunska předává podle obecných ustanovení § 411 tr. ř. Přitom bylo i napraveno pochybení soudu prvního stupně, který ve výčtu trestných činů, pro které je jmenovaný předáván, uvedl jich – oproti čtyřem trestným činům, uvedeným v evropském zatýkacím rozkaze – celkem pět, když jako v pořadí druhý uvedl trestný čin neoprávněného zavádění informačních údajů, z něhož vyplývají údaje neodpovídající pravdě za účelem jejich používání pro vyprodukování soudních následků v pokračované formě podle čl. 7 odst. 1 zák. č. 39/2003, ačkoliv tento trestný čin

Č. 44

(pokud vůbec existuje) v evropském zatýkacím rozkaze uveden nebyl. Bylo proto předání vysloveno pouze ohledně těch čtyř trestných činů, které evropský zatýkací rozkaz (a shodně s ním návrh státního zástupce) uvádí s tím, že lze znovu připomenout, že uplatnění zásady speciality se předáváný nevzdal.

Shodně jako v napadeném usnesení bylo rozhodnuto podle § 411 odst. 4 tr. ř. o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací, což je nutný důsledek rozhodnutí o předání.

Trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku může spáchat jen dlužník v úpadku, který, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného, ale rovněž svého věřitele. Pokud pachatel přednostně uhradil pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, je třeba úhradu těchto pohledávek hodnotit z toho hlediska, zda se jednalo o majetek, který by byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, resp. těch věřitelů, jejichž uspokojení tím mělo být alespoň částečně zmařeno, poněvadž ve smyslu § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona jde o pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které se uspokojují, není-li v insolvenčním zákoně stanoveno jinak, stejně jako pohledávky za majetkovou podstatou v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku (srov. § 168 odst. 3 a § 305 insolvenčního zákona).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1624/2011)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného K. M. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 1 T 167/2010. Současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc obviněného K. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 16. 5. 2011, sp. zn. 1 T 167/2010, byl obviněný K. M. uznán vinným přečinem zvýhodňování (správně „zvýhodnění“) věřitele podle § 223 odst. 1, 2 trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů – dále jen „tr. zákoník“), kterého se dopustil tím, že jako osoba samostatně výdělečně činná s místem podnikání B. 114, K., okr. P., která byla v úpadku, jelikož nebyla dlouhodobě schopna plnit svoje splatné závazky a byla předlužená, neboť vykazovala závazky po lhůtě splatnosti vůči více věřitelům, hospodařila se ztrátou a vykazovala záporný čistý obchodní majetek, čehož si byl vědom, v době nejméně od 1. 1. 2008 do 9. 12. 2008 uhradil závazky z obchodního styku věřitelům, a to v plné výši: společnosti ČEZ Z. s., s. r. o., v P., částku 20 727,50 Kč, JUDr. T. V., v P. 6 – D., částku 30 000 Kč, společnosti K. F. S., s. r. o., v N., v celkové výši 12 581 Kč, Mgr. M. B., v P., částku 10 000 Kč, L. P., částku 21 671 Kč, FTL – F. T. L., a. s., částku 708 Kč, P. P. částku 5000 Kč,

dále uhradil plně mzdy zaměstnancům v celkové výši 661 191 Kč, uhradil zálohy na výdaje zaměstnanců v celkové výši 1 960 033 Kč,

dále zčásti uhradil věřitelům: společností T. O2 C. R., a. s., v P. 4 – M., částku 30 675,50 Kč z celkového závazku 35 396,76 Kč, T-M. C. R., a. s., v P. 4,

částku 40 000 Kč z celkového závazku 310 276,50 Kč, R. Ž. – R., v H. K., částku 4926 Kč z celkového závazku 7902 Kč, společnosti F. L., s. r. o., v Š., částku 376 343 Kč z celkového závazku 2 218 217 Kč, Velkoobchod pneu M., s. r. o., v J., částku 5000 Kč z celkového závazku 39 139 Kč, Š., s. r. o., v P. 5, částku 111 433,04 Kč z celkového závazku 127 179,28 Kč, B. P., a. s., v P., částku 2098 Kč z celkového závazku 7098 Kč, V. z. p. ČR částku 8770 Kč z celkového závazku 1 076 706 Kč, dále uhradil Č. s., a. s., v P. 4, splátky úvěru v celkové částce 62 851,42 Kč z poskytnutého úvěru ve výši 3 800 000 Kč, a kontokorentního úvěru splátky v částce 848 182 Kč z poskytnutého úvěru 1 981 479,97 Kč, VB L. CZ, spol. s r. o., v B., částku 1955 Kč z celkového závazku 224 451 Kč, B.K.X., a. s., v O., částku 13 340 Kč z celkového závazku ve výši 41 702 Kč,

a to aniž, byť jen zčásti, uhradil své závazky vůči L. P., p. – n., v S. n. H., v celkové výši 31 797 Kč, Ing. R. P., v L., v celkové výši 7140 Kč, společnosti K. T., a. s., v K., v celkové výši 1999 Kč, D. F., v K., v celkové výši 479 207,50 Kč, P. P., spol. s r. o., P. 8 – D. Ch., v celkové výši 1 449 749,44 Kč, T., a. s., P. 8 – K., v celkové výši 650 028 Kč, F., a. s., v P. – S., v celkové výši 1 198 243,60 Kč, DT L. CZ, s. r. o., v Z., v celkové výši 118 702,50 Kč, M. F. A. K., s. r. o., v K., v celkové výši 55 369 Kč, Z. Ú. n. L., s. r. o., v celkové výši 14 280 Kč, U. B., s. r. o., v J., v celkové výši 7 116,50 Kč, OMV ČR, s. r. o., v P. 4, v celkové výši 2 263 377,70 Kč, ČSOB L., a. s., P. 4, v celkové výši 1 960 281 Kč, I. CZ, spol. s r. o., P. 8, v celkové výši 53 300 Kč, A., a. s., P. 8, v celkové výši 538 432 Kč, U. C. L. CZ, a. s., P. 5, v celkové výši 32 806 Kč, O. s. s. z. v P., v celkové výši 817 510 Kč, Z. p. M. A., pobočka O., v celkové výši 146 201 Kč, Z. p. m. v. ČR, v celkové výši 19 231 Kč, V. z. p. ČR, pobočka O., v celkové výši 310 337 Kč, Č. n. z. p. v celkové výši 30 504 Kč, R. b. p., z. p., v celkové výši 55 738 Kč, O. z. p. z. b., p. a. s. v celkové výši 22 237 Kč, F. ú. v K. v celkové výši 2 252 910 Kč, společnosti T. P., s. r. o., B., v celkové výši 5693 Kč, J. M., v D. M. v celkové výši 136 306 Kč, společností E. M. T., spol. s r. o., M., v celkové výši 10 363 Kč, S. C. R., s. r. o., R. u P., v celkové výši 227 726 Kč, J. H., v K., v celkové výši 61 958,50 Kč, společností K. HK, spol. s r. o., O. – P., v celkové výši 3955,50 Kč, F. I., s. r. o., v Š., v celkové výši 63 361 Kč, K. – MT, s. r. o., Č. B., v celkové výši 15 201 Kč, H. B., v H. n. S., v celkové výši 55 671 Kč, Ing. Z. S., v O., v celkové výši 169 873 Kč, společnosti S. J. H. J., spol. s r. o., S., v celkové výši 8954 Kč, J. P., v N. M. n. M., v celkové výši 50 967,60 Kč, společnosti A., spol. s r. o., V. B., v celkové výši 400 576,93 Kč, R. M., v R., v celkové výši 478 217,66 Kč, společností K. p., P. 1, v celkové výši 232 195 Kč, K., a. s., P. 4, v celkové výši 40 657 Kč, B. D. S., spol. s r. o., V. B., v celkové výši 91 958 Kč, RK M., s. r. o., N. V., v celkové výši 68 520 Kč, S. M. L., a. s., Z., v celkové výši 791 250,40 Kč, L., spol. s r. o., J., v celkové výši 99 789,82 Kč, Městu M. T. v celkové výši 500 000 Kč, přičemž věděl a byl srozuměn s tím, že jejich pohledávky zůstanou vzhledem k nedostatku jeho majetku a výnosů zcela neuspokojeny,

a způsobil tak věřitelům, jimž jednak neuhradil závazky ani zčásti a nebo uhradil v částce nižší, než odpovídala poměrné úhradě, s přihlédnutím k částce, kterou měl k úhradě k dispozici ve výši 5 294 179,13 Kč, a výši jednotlivých splatných neuhrazených závazků, škodu v celkové výši nejméně 3 842 512,57, což je částka, na kterou by měli tito věřitelé při poměrném uspokojení z celkové částky, kterou v předmětném období uhradil, v poměru svých pohledávek nárok.

Za tento přečin a za sbíhající se trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů – dále jen „tr. zák.“), pro který byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 16 T 52/2008-147, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 7 To 207/2009, a dále za sbíhající se trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., pro který byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 1 T 42/2009-276, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. 3 To 220/2010, a to dne 18. 8. 2010, byl obviněný K. M. odsouzen podle § 223 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon uloženého trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř roků. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému současně uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikání v předmětu silniční motorová doprava, silniční motorová doprava nákladní, mezinárodní silniční motorová doprava nákladní, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 – 3 živnostenského zákona, zprostředkovatelská činnost, obchodní živnost: koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, lesnické práce mimo činnosti upravené zvláštním zákonem na dobu čtyř roků. Současně byl zrušen celý výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Prostějově ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 16 T 52/2008-147, který nabyl právní moci dne 29. 10. 2009, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 7 To 207/2009, a dále celý výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Prostějově ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 1 T 42/2009-276, který nabyl právní moci dne 18. 8. 2010, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. 3 To 220/2010, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo obviněnému uloženo, aby zaplatil na náhradu škody následujícím poškozeným: T., a. s., se sídlem P. 8 – K., částku 115 746,09 Kč, DT L. CZ, s. r. o., se sídlem Z., částku 21 136,54 Kč, OMV ČR, s. r. o., se sídlem P., částku 403 024,18 Kč, s A., a. s., se sídlem P. 8, částku 95 874,90 Kč, F. I., s. r. o., se sídlem Š., částku 11 282,26 Kč, K. – MT, s. r. o., se sídlem Č. B., částku 2706,77 Kč, H. B., místo podnikání H. n. S., částku 9912,95 Kč, K. p., a. s., se sídlem P. 1, částku 41 345,37 Kč, B. d. s., s. r. o., se sídlem V. B., částku 16 374,33 Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl odkázán s celým uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních poškozený:

Ing. R. P., s místem podnikání L. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli odkázáni se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních poškození: T., a. s., se sídlem P. 8 – K., DT L. CZ, s. r. o., se sídlem Z., OMV ČR, s. r. o., se sídlem P. 4, s A., a. s., se sídlem P. 8, F. I., s. r. o., se sídlem Š., K. – MT, s. r. o., se sídlem Č. B., H. B., místo podnikání H. n. S., K. p., a. s., se sídlem P. 1, B. d. s., s. r. o., se sídlem V. B.

Tento rozsudek napadl obviněný K. M. odvoláním, o němž Krajský soud v Brně rozhodl usnesením ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, tak, že jej podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu podal obviněný K. M. prostřednictvím obhájce Mgr. M. B. dovolání mimo jiné z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Dovoláním napadl jak výrok odvolacího soudu, tak původní výrok nalézacího soudu o vině i o trestu, jakož i výrok o povinnosti nahradit škodu. V podrobnostech dovolatel kromě jiného uvedl, že odvolací soud se omezil jen na obecné konstatování správnosti závěrů nalézacího soudu. Rozhodnutí odvolacího soudu se tak jeví dovolateli nesrozumitelným, neboť konkrétně nereflektoval na odvolací námitky dovolatele. Odvolací soud se odvoláním dovolatele, co do jeho obsahu, vůbec nezabýval. Nalézacímu soudu dovolatel vytknul, že ve svých závěrech dovozuje úvahy, které nemají oporu v provedených důkazech.

Podle dovolatele nalézací soud chybně dovodil jeho nepřímý úmysl. Dovolatel se snažil svůj podnik zachránit, a pokud nalézací soud k realitě nabytých hodnotných zakázek konstatoval, že to bylo nereálné, zodpověděl si sám odbornou otázku, což je nepřipustné. Dále podle dovolatele nalézací soud v odůvodnění svého rozhodnutí vytrhává z kontextu svědecké výpovědi (konkrétně svědkyně V. K. nebo Ing. V.). S ohledem na složitost výpočtu škody a úhradového koeficientu je absurdní dávat dovolateli za vinu, že si to nedokázal určit sám. Zá vazky, které hradil, hradil z důvodu udržení podniku v chodu, aby mohl vydělat na zaplacení dluhů.

Soudy ve výroku o vině dovodily, že měl k dispozici 5 294 179,13 Kč, avšak součtem aktiv ve výroku, které měl dovolatel uhradit, vyjde částka 4 227 485,46 Kč. Soudy zřejmě použily chybně zpracovaný znalecký posudek Ing. V. Š., která do čísla vyjadřujícího údajné prostředky k dispozici zahrнула prostředky, kterými nikdy nedisponoval (byly započteny spol. K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s.), či položky, které nebyly vůbec identifikovány. Soudy také nesprávně dovodily, že jednáním dovolatele vznikla škoda 3 842 512,57 Kč, která vychází z chybně určené částky, kterou měl mít dovolatel k dispozici, a zahrnuje i úhrady, které byly provedeny zápočty, kdy v průběhu roku 2008 docházelo k vracení zboží, které bylo dobropisováno, a docházelo k zápočtům, se kterými nebylo kalkulováno. Do výše škody dále byla nesprávně zahrnuta položka za mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které s ohledem na § 169 odst. 1 písm. a) a § 168 odst. 3 insolvenčního zákona a rozsudek Nejvyššího soudu pod sp. zn. 5 Tdo 383/2010 uhradil po právu a v souladu s legislativou. Navíc byla do výše škody také nesprávně zahrnuta položka splacení

kontokorentu u Č. s., a. s., která je rovněž v insolvenční hrazena v jiném režimu. Ve výroku o vině v části týkající se částečných úhrad chybí společnost F., a. s., která je ve znaleckém posudku uvedena mezi částečně uhrazenými pohledávkami, navíc je ve výroku dvakrát uveden stejný subjekt L. P., kdy jednou mu měl uhradit celý závazek a podruhé mu neměl uhradit nic.

V závěru svého dovolání obviněný K. M. navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a sám rozhodl tak, že se jmenovaný obviněný obžaloby v plném rozsahu zprošťuje, neboť skutek se podle jeho názoru nestal nebo nejméně není trestným činem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěl mimo jiné k těmto závěrům.

Přečinu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí pachatel, který jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tím na cizím majetku značnou škodu. Zvýhodněný věřitel sice dostává jen to, co by mu jinak po právu patřilo (nebýt úpadku dlužníka), ale protože dlužník není schopen uspokojit všechny své věřitele, plným uspokojením jednoho věřitele zkracuje ostatní věřitele. Za takové situace je třeba postupovat podle insolvenčního zákona a uspokojit věřitele jen poměrně a rovnoměrně. Zvýhodnění věřitele ve smyslu § 223 tr. zákoníku nevyžaduje, aby byl takový věřitel zcela uspokojen na úkor ostatních věřitelů; postačí, jestliže od pachatele obdrží více, než by odpovídalo poměrnému a rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů. Z hlediska zavinění se u trestného činu podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku vyžaduje úmysl (§ 15 tr. zákoníku). Pachatel jako dlužník tedy musí jednat se záměrem vyhnout se poměrnému uspokojení ostatních věřitelů a chce tím alespoň částečně zmařit uspokojení jejich pohledávek, případně si je vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a pro případ, že jej způsobí, je s tím srozuměn (srov. rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 4 To 751/2001, publikované pod č. 10/2003 Sb. rozh. tr.). Na uvedený úmysl lze usuzovat jen ze všech okolností, za nichž dlužník, který je v úpadku, přednostně uspokojil jednoho z více svých věřitelů. O srozumění pachatele v tomto smyslu mohou svědčit jeho konkrétní kroky, např. pokud jednal s vědomím existence četných dluhů, své neschopnosti hradit je a s vědomím, že již ohledně jeho majetku byl podán insolvenční návrh. Požadovaný úmysl v tomto významu by však nebylo možné dovodit za situace, jestliže dlužník plně uspokojil jen některého z více věřitelů, ovšem učinil tak s odůvodněným předpokladem, že tím vytvoří potřebné podmínky pro získání dostatečných majetkových hodnot pro uspokojení ostatních věřitelů a zabrání např. úplnému přerušení výroby (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, publikované pod č. T 861 ve sv. 22/2006 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu). Podle § 223 odst. 2 tr. zákoníku je okolností, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, způsobení značné škody. Značnou škodou se ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku rozumí škoda dosahující nejméně částky 500 000 Kč. Škoda zde představuje rozdíl mezi částkou, kterou byla

uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném a rovnoměrném vypořádání v konkursu (§ 244 insolvenčního zákona), protože právě tento rozdíl představuje částku, o niž byli ostatní věřitelé poškozeni. Jde o hodnotu té části pohledávky, jejíž poměrné uspokojení jinak mohl věřitel dosáhnout, nebýt přednostního uspokojení jiného věřitele. Z hlediska subjektivní stránky postačí způsobení těžšího následku uvedeného v § 223 odst. 2 tr. zákoníku z nedbalosti (§ 17 písm. a/ tr. zákoníku), protože zákon zde nevyžaduje zavinění úmyslné.

Právně relevantní námitky obviněného K. M. se však týkaly především výše škody určené nalézacím soudem. Obviněný konkrétně poukázal na to, že soudy ve výroku o vině dovodily, že měl k dispozici 5 294 179,13 Kč, avšak součtem aktiv ve výroku, které měl dovolatel uhradit, vyjde částka 4 227 485,46 Kč. Soudy zřejmě použily chybně zpracovaný znalecký posudek Ing. V. Š., která do čísla vyjadřujícího údajné prostředky, které měl k dispozici, zahrnula prostředky, jimiž nikdy nedisponoval (byly započteny spol. K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s.), či položky, které nebyly vůbec identifikovány. Soudy také nesprávně dovodily, že jednáním dovolatele vznikla škoda 3 842 512,57 Kč.

Nejvyšší soud se následně zaměřil na přezkoumání finančních prostředků, týkajících se společností K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s., jak jsou zachyceny ve výroku rozsudku nalézacího soudu, a to v porovnání se spisovým materiálem, tedy zejména s doplňkem znaleckého posudku č. 2011/04/S a jeho přílohami, a zjistil následující skutečnosti. Zatímco ve výroku rozsudku není společnost K. ČR, spol. s r. o., vůbec uvedena, v příloze č. 1 doplňku znaleckého posudku Ing. V. Š., z kterého vycházel nalézací soud., je znalkyní vypočteno zvýhodnění této společnosti ve výši 537 902,67 Kč, což znamená, že této společnosti bylo dovolatelem částečně hrazeno, a měla proto být vzhledem k celkovým částkám vyčísleným ve výroku o vině v odsuzujícím rozsudku (5 294 179,13 Kč a 3 842 512,57 Kč) uvedena mezi společnostmi, kterým bylo částečně hrazeno. Pokud se týká společnosti F., a. s., tato je ve výroku rozsudku zřejmě nesprávně zahrnuta mezi společnostmi, kterým obviněný K. M. neposkytl žádnou úhradu závazků, neboť podle znaleckého posudku bylo jmenované společnosti částečně hrazeno, a to platbou ve výši 32 130 Kč, tedy správně měla být ve výroku rozsudku vedena mezi společnostmi, kterým dovolatel částečně uhradil svůj dluh (což také dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku namítal). Minimálně z uváděných neprávostí u těchto dvou společností, na které dovolatel upozornil, je zřejmé, že výše financí, z nichž měl podle výroku rozsudku nalézacího soudu poskytnout úplné a částečné platby svým věřitelům, nemůže odpovídat závěru výroku tohoto rozsudku, podle něžž částka, kterou měl k úhradě závazků k dispozici, činila 5 294 179,13 Kč, jinými slovy řečeno, že celkem poskytl úplné a částečné úhrady ve výši 5 294 179,13 Kč. Navíc tyto skutečnosti, na které dovolatel upozornil, by naopak měly zřejmě vést ke zvýšení uhrazených částek nad jím uváděnou částku 4 227 485,46 Kč.

Mimo těchto skutečností dovolatel správně namítl, že ve výroku rozsudku je dvakrát uveden stejný subjekt L. P., a to s tím, že jednou mu měl dovolatel uhradit celý závazek v částce 21 671 Kč a podruhé mu neměl uhradit nic na jeho závazek ve výši 31 797 Kč (viz skutková věta výroku o vině v rozsudku nalézacího soudu). Nejvyšší soud v tomto směru shledal námitku dovolatele K. M. jako důvodnou, neboť mezi společnostmi, kterým bylo obviněným K. M. hrazeno v plné výši, figuruje L. P. se špatně uvedeným IČ, neboť na jeho konci chybí číslice 1, s uhrazenou výší závazku 21 671 Kč, což odpovídá doplňku znaleckého posudku. L. P., p. – n. se pak znovu objevuje mezi subjekty, kterým ze strany dovolatele nebylo hrazeno ani zčásti, a to s pohledávkou ve výši 31 797 Kč, která nemá oporu v dodatku zmíněného znaleckého posudku.

Konečně také dovolatel namítal, že do výše škody neměla být zahrnuta položka za mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které s ohledem na § 169 odst. 1 písm. a) a § 168 odst. 3 insolvenčního zákona a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010, uhradil po právu a v souladu s legislativou. Navíc byla do výše škody také nesprávně zahrnuta položka splacení kontokorentu u Č. s., a. s., která je rovněž v insolvenci hrazena v jiném režimu. Nalézací soud se touto problematikou zabývá ve svém rozsudku, kde také interpretuje rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, a uzavírá, že nebylo možné po obviněném požadovat, aby postupoval již podle insolvenčního zákona a rozlišoval přednostní či zajištěné pohledávky a jednu uspokojoval více na úkor druhých. Podle nalézacího soudu je potřeba přihlížet k cílovému stavu, který má na mysli také ustanovení § 1 insolvenčního zákona, tedy poměrné a rovnoměrné uspokojení věřitelů dlužníka. Navíc podle § 306 odst. 3 insolvenčního zákona se všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zajištěna.

Nejvyšší soud posuzoval z hlediska příslušných relevantních ustanovení insolvenčního zákona jak námitky dovolatele, tak i závěry nalézacího soudu. Ustanovení § 1 insolvenčního zákona upravuje a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnickových věřitelů, b) oddlužení dlužníka. Při aplikaci tohoto ustanovení z hlediska zásadně poměrného uspokojení dlužnickových věřitelů je nutné mít na paměti, že zásada poměrného uspokojení se v zákoně zásadně odráží tak, že k poměrnému uspokojení pohledávek věřitelů dochází vždy mezi pohledávkami věřitelů stejné kategorie. Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pracovněprávní pohledávky dlužnickových zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak. Přitom podle ustanovení § 168 odst. 3 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhod-

nutí o úpadku. Podle ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu se uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna. K provedení rozvrhu však může být přistoupeno až tehdy, jsou-li vypořádány pohledávky, které mohou být uspokojeny kdykoli v průběhu konkursu podle § 305 insolvenčního zákona, jimiž jsou pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 insolvenčního zákona. Podle rozvrhového usnesení budou uspokojovány pouze pohledávky, které takto uspokojit nelze. Rozvrh výtěžku zpeněžení majetkové podstaty je vyhrazen pro uspokojení ostatních přihlášených pohledávek, tedy jiných než pohledávek za podstatou, pohledávek jím na roveň postavených a pohledávek zajištěných. Pokud se týká rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, jak jej uvedl nalézací soud, Nejvyšší soud v jeho odůvodnění v podrobnostech dovodil, že obviněný v projednávaném případě měl přizpůsobit chod a hospodaření své společnosti tomu, aby dostal svým povinností, tedy zejména při splácení dluhů vůči věřitelům bylo jeho povinností učinit tak poměrně a rovnoměrně, resp. po uplynutí delší doby trvání insolvence společnosti měl povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na její majetek (srov. § 1 odst. 2 tehdy platného zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů). K tomuto rozhodnutí však považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že při použití tohoto rozhodnutí za účinnosti insolvenčního zákona je třeba respektovat, že k poměrnému vypořádání pohledávek dochází mezi pohledávkami stejné kategorie, tj. mezi těmi, které zbyly poté, co byly vypořádány pohledávky za podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky. To nakonec vyplývá z dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010 (uveřejněného pod č. 17/2011 Sb. rozh. tr.), podle kterého insolventní dlužník může spáchat trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1 tr. zák. č. 140/1961 Sb. (nyní zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku) dispozicemi jen s takovým svým majetkem, který byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, jehož uspokojení tím bylo alespoň částečně zmařeno (příkladmo se zde poukazuje zejména na dispozice dlužníka s majetkem zatíženým zástavním právem třetí osoby). Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, citované nalézacím soudem, je třeba vykládat ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010 (uveřejněným pod č. 17/2011 Sb. rozh. tr.), které je třeba vztáhnout i posuzovaný případ, pokud jde o pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců – mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které měl uhradit (znalecký posudek však vykazuje u záloh na výdaje zaměstnanců částky na rámec položky „K úhradě“).

Pokud tedy obviněný K. M. uhradil pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, je třeba úhradu těchto pohledávek hodnotit z toho hlediska, zda se jednalo o majetek, který by byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, jehož uspokojení tím mělo být alespoň částečně zmařeno (viz ostatní pohledávky

poškozených, resp. znevýhodněných věřitelů uvedené ve znaleckém posudku Ing. V. Š. a v návaznosti na něj i v rozsudku nalézacího soudu pohledávky poškozených, resp. znevýhodněných věřitelů). Pokud nalézací soud v tomto směru poukazuje na ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona, podle kterého se všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna, přehlédl ustanovení § 305 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož se před rozvrhem uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoli v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 insolvenčního zákona. Z tohoto ustanovení vyplývá, že předmětné pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců se nezahrnují do rozvrhu, a proto se na ně nevztahuje nalézacím soudem citované ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona a uspokojují se podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud po přezkoumání věci shledal, že jsou naplněny dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v písm. g) § 265b odst. 1 tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení, a proto k důvodně podanému dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud také zrušil další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc obviněného K. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud věc přikázal odvolacímu soudu zejména z toho důvodu, že ačkoliv obviněný námitky uplatněné v dovolání obecně namítal již v řízení před nalézacím soudem, konkrétně je poté uplatnil zejména v odvolání. Odvolací soud však nesplnil svou přezkumnou povinnost a flagrantně porušil ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., jež mu ukládá v případě, že nezamítne nebo neodmítne odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumat zákonnost a odůvodněnost těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání. Odvolací soud se v zásadě vůbec konkrétními odvolacími námitkami obviněného K. M. nezabýval a jeho odvolání bez dalšího postupem podle § 256 tr. ř. zamítl, přičemž v odůvodnění svého usnesení ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, uvedl jen zcela obecné úvahy. V důsledku tohoto svého postupu neodhalil shora uvedené vady rozsudku nalézacího soudu a v podstatě přesunul přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozsudku a řízení mu předcházejícího, které mělo být provedeno v odvolacím řízení, do dovolacího řízení před Nejvyšším sou-

dem. Nejvyšší soud zde však není od toho, aby v dovolacím řízení, které je řízením o mimořádném opravném prostředku, nahrazoval činnost odvolacího soudu.

Vzhledem k tomu, že nebyl náležitě zjištěn a prokázán rozsah zvýhodnění věřitelů obviněného K. M., nemohl se Nejvyšší soud blíže zabývat subjektivní stránkou jeho jednání, což bude rovněž předmětem rozhodovací činnosti odvolacího soudu, který při jejím posuzování bude postupovat s ohledem na námitky uplatněné obviněným K. M. v jeho opravném prostředku, přičemž přihlédne již k výše zmíněné ustálené judikatuře Nejvyššího soudu týkající se subjektivní stránky, ze které vyplývá, že z hlediska subjektivní stránky bylo předpokladem trestní odpovědnosti za tento trestný čin úmyslné zavinění pachatele, který jako dlužník, jenž nebyl schopen plnit své splatné závazky, zcela nebo částečně zmařil uspokojení pohledávky některého z více svých věřitelů tím, že zvýhodnil jiného věřitele, ač si z okolností musel být vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a buď ho chtěl způsobit, anebo alespoň pro případ, že jej způsobí, s tím byl srozuměn (viz č. 17/2011 Sb. rozh. tr.). Skutkovou podstatu přečinu zvýhodnění věřitele podle ustanovení § 223 tr. zákoníku nenaplnuje jednání insolventního dlužníka, který sice plně uspokojí splatné pohledávky jen některých z více svých věřitelů, jestliže tak učiní s odůvodněným předpokladem získání dalších prostředků potřebných k uspokojení splatných pohledávek ostatních věřitelů (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, publikované pod č. T 861, v sešitě č. 22/2006 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu).

U trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 tr. zákoníku není trestnost komerčního zneužívání dítěte vázána na některý ze způsobů spáchání tohoto činu uvedených v odstavci 2 tohoto ustanovení ve vztahu k dospělým osobám.

Z hlediska naplnění znaků základní samostatné skutkové podstaty trestného činu podle § 168 odst. 1 tr. zákoníku tak není podstatné, zda k takovému komerčnímu zneužití dítěte došlo např. s jeho výslovným souhlasem či se znalostí obsahu a smyslu dohody s pachatelem o tomto jeho užití.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 3 Tdo 105/2011)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných G. H. a J. N. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 6 To 38/2010, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 1 T 9/2007.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 1 T 9/2007, byli obvinění G. H. a J. N. uznáni vinnými trestnými činy kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) trestního zákona (tj. zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009 /dále jen „tr. zák.“) a ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zák. na tom skutkovém základě, že

„v době nejméně od února 2005 do července 2005 ve Z. obžalovaný G. H. jakožto faktický vlastník společnosti R., spol. s r.o., se sídlem ve Z., provozující noční klub S. na téže adrese, po vzájemné dohodě s obžalovaným J. N. jakožto jednatelem této společnosti uzavřeli s níže uvedenými osobami, s vědomím jejich nezletilosti, ústní smlouvy o finančních a dalších podmínkách vykonávání pohlavního styku za úplaty se zákazníky uvedeného klubu v jeho prostorách či na jiných místech, přičemž tyto smlouvy současně předpokládaly noční způsob jejich života ve spojení s požíváním alkoholických nápojů, a to konkrétně

- v únoru 2005 s V. K., která pak tuto činnost provozovala nejméně od 24. 2. 2005 do nejméně 13. 5. 2005,

- v únoru 2005 s M. K., která pak tuto činnost provozovala nejméně od 24. 2. 2005 do 14. 10. 2005,

- v dubnu 2005 s D. M., která pak tuto činnost provozovala nejméně od 22. 4. 2005 do 16. 6. 2005 a následně již jako zletilá od 17. 6. 2005 do srpna 2005,

- v červenci 2005 s B. N., která pak tuto činnost provozovala od 19. 7. 2005 do 14. 10. 2005,

přičemž o odměny za pohlavní styk získané se obžalovaní s uvedenými děvčaty dělili“.

Za tuto trestnou činnost byli obvinění podle § 204 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzeni k úhrnným trestům odnětí svobody, obviněný G. H. v trvání čtyř let a obviněný J. N. v trvání tří let, pro jejichž výkon byli podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazeni do věznice s ostrahou. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. a § 54 odst. 1 tr. zák. byl oběma obviněným uložen rovněž peněžitý trest, a to G. H. ve výměře 1 500 000 Kč a J. N. ve výměře 100 000 Kč. Obviněnému G. H. byl zároveň podle § 57 odst. 1, 2 tr. zák. uložen trest vyhoštění z území České republiky na dobu pěti roků a obviněnému J. N. podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a prokuristy v obchodních společnostech a družstvech a v zákazu výkonu hostinské činnosti a ubytovacích služeb na dobu čtyř roků.

Proti předmětnému rozsudku podali odvolání jednak oba obvinění a v jejich neprospěch také státní zástupce. O těchto odvoláních rozhodl ve druhém stupni Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 6 To 38/2010-2584, jímž podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e) tr. ř. z podnětu podaných odvolání napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu. Za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. poté sám rozhodl tak, že obviněné na témže skutkovém základě jako soud prvního stupně uznal vinnými zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku (tj. zákona č. 40/2009 Sb., účinného od 1. 1. 2010 /dále jen „tr. zákoník“) a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku, ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za to je podle § 168 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsoudil k úhrnným trestům odnětí svobody, G. H. v trvání sedmi roků a šesti měsíců a J. N. v trvání pěti roků a šesti měsíců, pro jejichž výkon je podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku byl obviněnému G. H. uložen peněžitý trest ve výměře 300 000 Kč, což představuje deset denních sazeb po 30 000 Kč. Pro případ, že by peněžitý trest nebyl vykonán ve stanovené lhůtě, mu soud uložil podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Podle § 80 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen také trest vyhoštění z území České republiky na dobu pěti roků. Obviněnému J. N. byl vedle trestu odnětí svobody uložen podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku také trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a prokuristy v obchodních společnostech a družstvech a v zákazu výkonu hostinské činnosti a ubytovacích služeb na dobu čtyř roků.

Shora citované rozhodnutí odvolacího soudu napadli obvinění G. H. a J. N. následně dovoláním, přičemž oba uplatnili dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný G. H. v odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku předně namítl, že odvolací soud jeho jednání právně kvalifikoval jako zločin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku a přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jako spáchané

ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, přestože v popisu skutku ani v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů není jednoznačně obsažen a hlavně prokázán jednak prvek přiměnění, zjednání, najmutí, zlákaní, svedení, dopravení, ukrytí, zadržování nebo vydání dítěte, aby ho bylo jiným užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla, a jednak jednání v úmyslu, aby dítěte bylo užito k prostituci. Skutková zjištění neumožňovala ani závěr o tom, že svým jednáním mohl ohrozit či ohrozil rozumový, citový a mravní vývoj dítěte umožněním mu vést zahálčivý a nemravný život. Dovolatel dále poukázal na to, že většinu času v rozhodné době trávil mimo Českou republiku a byť byl faktickým majitelem předmětného nočního klubu, o jeho chod se prakticky nestaral už jen z toho důvodu, že dostatečně neovládá český jazyk. Pro tento účel si najal spoluobviněného J. N., jehož hlavním úkolem bylo, aby zajistil správné, tj. především legální fungování společnosti. Dovolatelova trestní odpovědnost by tak přicházela v úvahu pouze za předpokladu, že by bylo zjištěno, že o provozování prostituce nezletilými dívkami ve svém nočním klubu věděl a že se s tímto faktem smířil, nebo tuto prostituci dokonce sám organizoval a řídil. Jinak mu lze klást za vinu pouze to, že jako faktický společník a majitel společnosti zaměstnal a trpěl špatného a neschopného jednatele J. N. Provedeným dokazováním žádné jeho vědomí o provozování prostituce s nezletilými osobami v nočním klubu S. zjištěno nebylo.

Dovolatel zpochybnil také správnost právní kvalifikace skutku jako přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku. Soudy podle něj nevzaly dostatečně v úvahu, že žádné z dívek de facto nijak neumožnil vést zahálčivý a nemravný život, neboť všechny již byly natolik mravně narušené, že se na jejich mravním, citovém a rozumovém vývoji nemohl žádným negativním způsobem podílet. Dokazováním znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychologie, bylo zjištěno, že dívky buď provozovaly prostituci ještě předtím, než začaly pracovat v klubu S. (svědkyně M.), nebo byl jejich rozvoj narušen už vlivem působení rodinného prostředí nebo dřívějších přátel. Podle dovolatele tak nebyla naplněna jedna ze základních podmínek objektivní stránky dané skutkové podstaty, neboť u všech dívek již jistá morální zanedbanost či zpusťlost nepochybně existovala již v době, kdy se ucházely o práci ve výše uvedeném klubu. Jejich působení zde tedy již žádné ohrožení pro jejich mravní rozvoj nepředstavovalo.

Obviněný považuje navíc rozsudek odvolacího soudu za rozhodnutí, kterým došlo k porušení zásady předvídatelnosti, neboť odvolací soud použil odlišnou právní kvalifikaci skutku, než tu, ke které ve svém rozsudku dospěl soud prvního stupně.

Své dovolací výhrady obviněný dále směřoval i proti výroku o trestu, který pokládá za nepřiměřeně přísný a neodpovídající povaze a závažnosti spáchaného skutku.

Obviněný J. N. v dovolání namítl nesprávné právní posouzení skutku jako zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3, písm. d)

tr. zákoníku, jehož se měl dopustit ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. V rozsudku popsany skutek měl být podle něj právně kvalifikován jako trestný čin kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., jak to ve svém zrušeném rozhodnutí učinil Krajský soud v Brně. Ten podle názoru dovolatele zcela správně přihlížel k té skutečnosti, že nezletilé dívky měly již před započítáním provozování prostituce v nočním klubu S. bohaté sexuální zkušenosti, byly dobře obeznámeny s povahou „práce“ v nočních klubech, s finančními podmínkami, které nebyly měněny a které akceptovaly, do klubu se dostavily z vlastní iniciativy, dobrovolně, volně se v něm pohybovaly, mohly jej svobodně opouštět, kdykoliv a kamkoliv odjet, včetně zahraničí, měly své partnery, prostituci provozovaly s jejich vědomím apod. Proto zvolil jako přílehavější právní kvalifikaci jednání obviněných podle § 204 tr. zák. o trestném činu kuplířství, jehož objektem je nejen mravnost, ale alternativně též svobodné rozhodování člověka, když v ustanovení o trestném činu kuplířství v kvalifikované skutkové podstatě podle odstavce třetího (§ 204 odst. 1, odst. 3 písm. c/ tr. zák.) zákonodárce počítá i se svedením či přiměním osoby mladší osmnácti let k prostituci a kořistěním z ní.

Dovolatel současně odvolacímu soudu vytkl, že sám ve věci rozhodl jinak, aniž by předtím provedl jakékoliv další dokazování. Už tím měl porušit procesní ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. Ve svém rozhodnutí pak odkázal na obsah skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1 písm. a) tr. zák., zařazené do trestního zákona jeho novelou s účinností od 22. 10. 2004, s tím, že tato základní skutková podstata je v poměru speciálním ke skutkové podstatě trestného činu kuplířství, neboť vystihuje zvláštní povahu a závažnost jednání jinak zahrnovaného oběma skutkovými podstatami ve vztahu k osobám mladším osmnácti let. Následně pak s ohledem na § 2 odst. 1 tr. zákoníku posoudil jednání obviněných jako zločin obchodování s lidmi podle § 168 tr. zákoníku. Podle dovolatele je však podstatné to, že nově použitou právní kvalifikaci skutku soud spolehlivě neprokázal. V žádném směru totiž nebylo zjištěno, že by vůči dívkám bylo použito jakéhokoliv fyzického násilí, event. že by tato nezletilá děvčata měla jakékoliv psychické či jiné následky. K těmto skutečnostem měl proto před svým rozhodnutím uvedené dívky vyslechnout. Místo toho nedůsledně postupoval tak, že plně akceptoval názor odvolávajícího se státního zástupce, aniž by se současně náležitě zabýval objasněním všech významných skutkových okolností činu, ačkoliv to z hlediska přísnějšího právního posouzení skutku jako trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku bylo nezbytné.

Své dovolání obviněný uzavřel tím, že spáchanou trestnou činnost nikdy nepopíral, ale je přesvědčen, že jeho jednání naplnilo znaky skutkové podstaty trestného činu kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a nikoliv zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku, jímž byl posléze uznán vinným.

K dovoláním obviněných se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“).

Za jedinou námitku hmotně právní povahy označila státní zástupkyně výtku dovolatele vůči nesprávnosti právního posouzení jeho jednání jako přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 písm. b) odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku, kterou však považuje za zjevně neopodstatněnou. Zákonné znaky uvedeného přečinu byly podle ní bezpochyby naplněny, neboť z hlediska výše uvedené právní kvalifikace nezáleží na tom, zda osoba mladší osmnácti let již před jednáním pachatele nemravný a zahálčivý život vedla. Podstatné je, že jednání pachatele v ní tyto negativní návyky utvrzuje a posiluje. Správné normy chování v souladu se zásadami morálky občanské společnosti si každý jedinec osvojuje v průběhu života a velký význam v tomto směru nabývá především výchova mladých lidí, kteří by měli vyrůstat a žít v takovém výchovném prostředí, kde si zásady morálního chování osvojí, a zájem na řádné výchově osob mladších osmnácti let je tak objektem trestného činu podle § 201 tr. zákoníku. Pokud obviněný dívkám mladším osmnácti let umožnil provozovat prostituci v jím řízeném podniku, kdy tento způsob života je spojen s požíváním alkoholických nápojů a s nočním životem, pak jim bezpochyby nevytvořil vhodné výchovné prostředí z hlediska morálky ani mravnosti.

V návaznosti na tom státní zástupkyně rozvedla, že jak podle trestního zákoníku, tak podle starého trestního zákona tedy bylo možné trestné jednání obviněného posoudit pouze jako trestný čin kuplířství. Ustanovení § 189 tr. zákoníku přesouvá tento trestný čin z okruhu trestných činů narušujících občanské soužití mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti s tím, že přebírá z ustanovení § 204 tr. zák. jen některé části. Základní skutková podstata byla doplněna o nové znaky (nejme, zláká) a došlo k rozšíření škály trestů. Byla zcela vypuštěna okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, uvedená dosud v odstavci 2 (spáchání činu za použití násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné vážné újmy nebo zneužití tísně nebo závislosti). Tyto znaky je možné považovat za znaky jiných skutkových podstat (§ 185 tr. zákoníku a § 186 tr. zákoníku), s nimiž může být trestný čin podle § 189 tr. zákoníku v souběhu. Vypadly i okolnosti spáchání činu na osobě mladší osmnácti let (odst. 3), resp. mladší patnácti let (odst. 4). Na místo toho byla represe rozšířena o případy způsobení těžké újmy na zdraví (odst. 3) nebo smrti (odst. 4), provázené zvýšením trestní sazby. Z uvedeného je zřejmé, že použití nového zákona je pro obviněného příznivější a jednání je ve světle nové právní úpravy možné posoudit pouze jako trestný čin kuplířství podle § 189 odst. 1 tr. zákoníku.

Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl obviněným G. H. uplatněn právně relevantně pouze námitkou, podle níž se nemohl dopustit přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku, pokud mravní zpusťlost a sklony k nemravnému životu u V. K., M. K., D. M. a B. N. objektivně existovaly již v době, kdy se ucházely o práci prostitutek

v nočním klubu. Těto námitce však Nejvyšší soud nepřiznal dovolatelem přisuzovaný význam.

Přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku se dopustí pachatel, který, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že mu umožní vést zahálčivý nebo nemravný život, spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky a pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu.

O umožnění vést zahálčivý nebo nemravný život jde tehdy, jestliže pachatel pro dítě, ať už přímo či nepřímo, vytváří podmínky pro vznik nežádoucích návyků a sklonů. Není přitom podstatné, zda již dítě vedlo nemravný život před takovým jednáním pachatele, protože jednání pachatele v něm tyto návyky utvrzuje a posiluje, jak na to konečně výstižně poukázala vyjadřující se státní zástupkyně (v judikatuře srov. též č. 65/1999 Sb. rozh. tr.).

Pokud tedy obvinění umožnili čtyřem nezletilým dívkám (tj. z právního hlediska dětem) provozování prostituce v nočním klubu G. H., kdy takový život je spojen nejen s pohlavním stykem poskytovaným za úplatu, ale i s požíváním alkoholu v hojné míře a nezřídka i jiných návykových látek, nepochybně se vědomě podíleli na dalším prohlubování jejich rozumového, morálního a citového úpadku, což pro naplnění skutkové podstaty přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku plně postačuje. Ani v tomto směru tedy není napadené rozhodnutí založeno na dovolatelem vytýkané vadě.

Z hlediska důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze pak za právně relevantní považovat námitku obviněného J. N., že předmětný skutek byl odvolacím soudem vadně právně posouzen jako zločin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku, ačkoliv měl být po právní stránce kvalifikován pouze jako trestný čin kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., jak to v posuzovaném případě správně učinil soud prvního stupně. Toto původní právní posouzení skutku podle dovolatele plně odráží soudem zjištěný skutkový stav věci, zejména tu podstatnou okolnost, že v inkriminovaném nočním klubu, který patřil společnosti, jejímž byl jednatelem, provozovala prostituci v rozsudku uvedená čtyři nezletilá děvčata, aniž by byla k této činnosti jakkoli přinucena. Provozovala ji tedy na základě předcházející dobrovolné dohody a svého vlastního svobodného rozhodnutí.

Při posuzování opodstatněnosti dovolání tohoto obviněného dospěl Nejvyšší soud k níže uvedeným závěrům.

V obecné rovině je nejprve třeba uvést, že skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák. byla do zákona č. 140/1961 Sb. (trestního zákona) zahrnuta novelou provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. s účinností od 22. 10. 2004. Ustanovení § 232a tr. zák. obsahuje dvě samostatné základní skutkové podstaty, přičemž první se týká osob mladších osmnácti let (odstavec 1) a druhá ostatních osob (odstavec 2), u kterých navíc musí přistoupit použití násilí, pohrůžky násilím, lsti nebo zneužití omylu, tísně nebo závislosti takové osoby.

Trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák. se dopustí pachatel, který přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší osmnácti let, aby jí bylo užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání; spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.

Se zřetelem k povaze projednávaného případu je třeba dále se zabývat obsahem pojmu „zjednání“, za které se považuje uzavření jakékoliv smlouvy či dohody (i konkludentní), jež směřuje k tomu, aby osoby mladší osmnácti let bylo užito způsobem popsaným v odstavci 1 (zde odst. 1 písm. a/). To znamená že zde musí být projev vůle obou stran, tedy jak pachatele tak nezletilého. Pro nyní projednávanou věc je přitom podstatné, že podle dřívější i nyní platné právní úpravy (srov. 168 tr. zákoníku) – s odkazem na mezinárodní úmluvy a právo EU – je komerční zneužívání osob mladších osmnácti let (dětí) trestné bez ohledu na to, jakým způsobem byla taková osoba získána, tedy i bez ohledu na její výslovný souhlas. Není přitom podstatné, zda si tato osoba uvědomuje skutečný smysl takové smlouvy nebo dohody či nikoli. Z hlediska subjektivní stránky (úmyslného zavinění) je však třeba, aby pachatel při uzavírání smlouvy věděl, že na jejím základě bude osoby mladší osmnácti let užito některým ze způsobů přepokládaných v odstavci 1 § 232a tr. zák. (zde k pohlavnímu styku) a v tomto smyslu s ní tedy bude „obchodováno“.

Zatímco ustanovení § 232a tr. zák. chrání osoby mladší osmnácti let již v základní skutkové podstatě (odstavec 1/), u trestného činu kuplířství podle § 204 odst. 1 tr. zák. tomu tak není, protože předmětem útoku může být kdokoli, což zjevně vyplývá z dikce „kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným“. Teprve znakem kvalifikované skutkové podstaty s vyšší trestní sazbou podle odstavce 3 písm. c) cit. ustanovení je okolnost spočívající v tom, že čin je páčán „na osobě mladší než osmnáct let“. Pokud jde o formu zavinění, pak tato okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby může být zahrnuta jak úmyslem pachatele (§ 4 tr. zák.), tak – vzhledem k ustanovení § 6 písm. b) tr. zák. – i zaviněním z nedbalosti (§ 5 tr. zák.).

Z výše uvedeného pak lze dovodit, že trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zák. je ve vztahu k trestnému činu kuplířství podle § 204 odst. 1 tr. zák. trestným činem speciálním (v právní nauce k tomu srov. Šámal, P., Pury, F., Rizman, S. Trestní zákon, Komentář II. díl., 6., doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H. Beck, 2004, str. 1226, 1371). Užití ustanovení o trestném činu kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. by proto u činu spáchaného v době, kdy do trestního zákona byla již začleněna skutková podstata podle § 232a tr. zák., přicházelo v úvahu jedině tehdy, pokud by pachatel nevěděl, že jeho jednání směřuje vůči osobě mladší osmnácti let, ačkoliv o této skutečnosti vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl (nedbalost). Ustanovení § 232a odst. 1 tr. zák. (i pozdější ustanovení § 168 odst. 1 tr. zákoníku) totiž vyžaduje – pokud jde věk poškozených – výlučně zavinění úmyslné.

V nyní posuzovaném případě však obvinění (dovolatelé) podle zjištění soudů zjednali k provozování prostituce dívky, o nichž věděli, že v inkriminované době ještě nedosáhly věku osmnácti let, což znamená, že jednali s vědomím toho, že předmětem útoku jsou mladistvé osoby (děti), jichž mělo být v rozsudku popsáným způsobem užito ke komerčním účelům (ochodování) v rámci podnikání v tzv. „erotické sféře (byznysu)“. Poněvadž čin byl spáchán v roce 2005, tedy před účinností nového trestního zákoníku, je skutek popsáný ve výroku rozhodnutí obou soudů podřaditelný jednak pod skutkovou podstatu trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zák. a zároveň pod jednočinně se sbíhající skutkovou podstatu trestného činu ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zák.

Vrchní soud v Olomouci rozhodl se zřetelem k ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku, podle nějž se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, přičemž podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější. Po vyhodnocení trestnosti činu podle příslušných hledisek pak v případě obou dovolatelů použil pozdějšího trestního zákoníku a na stejném skutkovém základě (jaký zjistil již soud prvního stupně) je nově uznal vinnými zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zákoníku a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku, kterých se dopustili ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku.

S ohledem na skutečnosti rozvedené v předcházejících odstavcích dospěl Nejvyšší soud k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu netrpí žádnou z dovolateli vytýkaných vad, které bylo jinak z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. možno považovat za právně relevantní.

Ze stejných důvodů pak nelze akceptovat ani právní názor vyjadřující se státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, podle kterého se obvinění (dovolatelé) nedopustili trestného činu, resp. zločinu obchodování s lidmi. Podle ní bylo namístež zjištěný skutek právně posuzovat (mj.) jako trestný čin kuplířství podle § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., což znamená, že ve světle nové právní úpravy (trestní zákoník) bylo možno předmětné jednání posoudit již jen jako trestný čin kuplířství podle § 189 odst. 1 tr. zákoníku. Uvedené právní řešení – dovedeno do důsledků – by ovšem znamenalo zcela rezignovat na rozhodující skutkové zjištění soudů obou stupňů, totiž že obvinění (dovolatelé) na základě dohod uzavřených s několika nezletilými dívkami (dětmi) tyto osoby užili k jednoznačně komerčním cílům, konkrétně k pohlavnímu styku za úplatu (prostituci). Ustanovení o trestném činu kuplířství podle § 189 odst. 1 tr. zákoníku, které mělo být podle státní zástupkyně v daném případě použito, však osobám mladším osmnácti let (dětem) žádnou zvláštní ochranu neposkytuje. Tu jim – v souladu s mezinárodními úmluvami – zajišťuje právě speciální ustanovení § 232a odst. 1 tr. zák., resp. § 168 odst. 1 tr. zákoníku.

Vzhledem k tomu, že dovolání obviněných G. H. a J. N. nebyla v jejich relevantně uplatněné argumentaci shledána jakkoliv opodstatněnými, přičemž dovolání

obviněného G. H. bylo nadto z větší části opřeno o námitky, které pod použitý hmotně právní dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani žádný jiný z důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 tr. ř. podřaditelné nejsou, rozhodl Nejvyšší soud tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se o b ě podaná dovolání o d m í t a j í jako zjevně neopodstatněná.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Námítka spočívající v tvrzení, že soud je nesprávně obsazen (že o odvolání účastníka má podle rozvrhu práce odvolacího soudu rozhodovat jiný odvolací senát než ten, jemuž byla věc přidělena k vyřízení), není způsobilá založit důvod pochybovat o nepodjatosti soudců odvolacího senátu, jemuž byla věc přidělena k vyřízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 26/2012)

Usnesením ze dne 9. 1. 2012 zamítl M ě s t s k ý s o u d v Praze (dále jen „insolvenční soud“) žádost věřitele č. 12 J. K. o osvobození od soudního poplatku za odvolání proti usnesení ze dne 23. 9. 2011, jímž insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. d) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).

Odvolání J. K. proti usnesení ze dne 9. 1. 2012 odmítl insolvenční soud (dle § 208 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu) jako opožděné usnesením ze dne 20. 2. 2012.

Také proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 20. 2. 2012 podal J. K. odvolání.

V průběhu odvolacího řízení (jež je u odvolacího soudu vedeno pod sen. zn. 2 VSPH 363/2012) uplatnil J. K. podáním ze dne 22. 3. 2012, doručeným odvolacímu soudu téhož dne, námitku podjatosti soudců označeného senátu odvolacího soudu.

Podjatost soudců odůvodňuje J. K. tím, že namítá nesprávné obsazení odvolacího soudu, uváděje, že platí-li podle současného rozvrhu práce Vrchního soudu v Praze, že v rozhodování o odvoláních proti rozhodnutím soudu prvního stupně vydaným v insolvenčním řízení rozhodují všechny senáty (1 Inso, 2 Inso, 3 Inso) podle jejich specializace v pořadí podle nápadu věcí, pak měla tato věc napadnout senátu 3 Inso. První tři věci, které v tomto roce napadly u Vrchního soudu v Praze v insolvenčních věcech, byly přiděleny senátu 3 Inso, takže 363. věc musí být předložena k vyřízení senátu 3 Inso.

Soudci senátu Vrchního soudu v Praze 2 Inso (JUDr. J. K. jako předseda senátu a JUDr. J. G. a Mgr. T. B. jako členové senátu) ve vyjádřeních k uplatněné námitce podjatosti shodně uvedli, že k věci, k účastníkům a jejich zástupcům nemají žádný vztah a nejsou jim známy žádné skutečnosti, pro které by měli být vyloučeni z projednávání a rozhodování této věci.

N e j v y š š í s o u d námitce podjatosti nevyhověl a soudce Vrchního soudu v Praze z projednávání věci nevyloučil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 14 o. s. ř. jsou soudci a přísedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo

jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti (odstavec 1). U soudu vyššího stupně jsou vyloučení i soudci, kteří projednávali nebo rozhodovali věc u soudu nižšího stupně, a naopak (odstavec 2). Z projednávání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost jsou vyloučení také soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali (odstavec 3). Důvodem k vyloučení soudce (přisedícího) nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce (přisedícího) v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech (odstavec 4).

Rozhodnutí o vyloučení soudce podle ustanovení § 14 o. s. ř. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práva a svobod); soudce lze vyloučit z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen ze zákonných důvodů, které mu brání věc projednat a rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě.

Podle ustáleného výkladu podávaného soudní praxí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 29 Odo 750/2001, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2002, pod číslem 48) soudcův poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci. Tak je tomu bezpochyby v případě, kdy by soudce sám byl účastníkem řízení, ať na straně žalobce či na straně žalovaného, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech (např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem). Poměrem k věci se také rozumí situace, kdy soudce získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování), a v důsledku toho je jeho pohled na dokazování zjištěné skutkové okolnosti případu deformován jeho dalšími poznatky zjištěnými mimoprocením způsobem.

Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům pak může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský či naopak zjevně nepřátelský.

V posuzovaném případě nebyly zjištěny (z obsahu spisu se nepodávají) žádné okolnosti, z nichž by bylo možné dovodit, že je tu důvod pochybovat o nepodjatosti výše označených soudců odvolacího soudu. Uvedení soudci nemají k věci, k účastníkům ani jejich zástupcům – jak vyplývá z jejich vyjádření – žádný z hlediska § 14 o. s. ř. významný vztah, který by mohl představovat důvod k jejich vyloučení z projednávání a rozhodnutí předmětné odvolací věci.

Důvod pochybovat ve smyslu ustanovení § 14 o. s. ř. o nepodjatosti soudce nebo přisedícího pak nespočívá (objektivně nemůže spočívat) v tom, že soud je nesprávně obsazen. Srovnej v tomto ohledu též ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. na straně jedné a ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o. s. ř. na straně druhé; z těchto ustanovení se podává, že i v rovině tzv. zmatečnostních vad řízení nemá zmatečnostní vada spočívající v tom, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící (§ 229 odst. 1 písm. e/ o. s. ř.), tedy soudce nebo přisedící, u kterého byl (ve smyslu § 14 o. s. ř.) důvod pochybovat o jeho nepodjatosti, nic společného se zmatečnost-

ní vadou spočívající v tom, že soud byl nesprávně obsazen (§ 229 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.). Přitom zmatečnostní vada spočívající v tom, že soud byl nesprávně obsazen, spočívá (může spočívat) právě v tom, že věc byla nesprávně projednána a rozhodnuta v jiném soudním oddělení, než do kterého náležela podle rozvrhu práce daného soudu pro příslušný kalendářní rok (srov. např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1316/2008, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2012, pod číslem 16).

Lze tedy shrnout, že námitka spočívající v tvrzení, že soud je nesprávně obsazen (že o odvolání účastníka má podle rozvrhu práce odvolacího soudu rozhodovat jiný odvolací senát než ten, jemuž byla věc přidělena k vyřízení), není způsobilá založit důvod pochybovat o nepodjatosti soudců odvolacího senátu, jemuž byla věc přidělena k vyřízení.

Nejvyšší soud proto rozhodl, že ve výroku označení soudci nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, vedené u Vrchního soudu v Praze (§ 16 odst. 1 o. s. ř.). Protože nebylo prováděno dokazování, rozhodl nadřízený soud o námitce podjatosti, aniž nařizoval jednání (§ 16 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Stanoví-li zákon povinnost uhradit (nahradit, hradit) České republice – Policii České republiky náklady provedených úkonů (činností) nebo předepisuje-li, že takové úkony (činnosti) budou provedeny Policií České republiky za náhradu nákladů nebo na náklady vyjmenovaných subjektů, případně že jí náleží náhrada nákladů v souvislosti s těmito úkony (touto činností) vzniklých, hradí povinný jen náklady, které byly vyvolány výlučně těmito úkony (činnostmi) a které by jinak Policii České republiky nevznikly.

Prokáže-li se při odborném lékařském vyšetření osob, které vykonávají činnost, při níž by mohly ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo při níž by mohly poškodit majetek, přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, vzniká právo na náhradu nákladů vyšetření biologického materiálu, vyšetření, ošetření a následného pobytu na záchytné stanici proti vyšetřovanému tomu zdravotnickému zařízení, které tyto úkony provedlo.

Česká republika – Policie České republiky má v takovém případě právo na náhradu nákladů dopravy do zdravotnického zařízení, jestliže tam vyšetřovaného skutečně dopravila.

(Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. Cpjn 205/2011)

S t a n o v i s k o

občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 6. 2012 k rozhodování soudů ve věcech náhrady nákladů vzniklých Policií České republiky postupy podle ustanovení § 21 odst. 2, § 26 odst. 4 a § 36 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 16 odst. 8 a § 17 odst. 4 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, nebo § 7a odst. 3 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, popř. podle § 52 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., § 118a odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb. a § 43 zákona č. 150/2002 Sb.

Nejvyšší soud České republiky, který je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů /zákon o soudech a soudcích/, ve znění pozdějších předpisů), zjistil z pravomocných rozhodnutí, vyžádaných od okresních a obvodních soudů a od Městského soudu v Brně, že soudy postupují rozdílně při rozhodování o náhradě nákladů vzniklých Policií České republiky postupy podle ustanovení § 21 odst. 2, § 26 odst. 4 a § 36 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 16 odst. 8 a § 17 odst. 4 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými

výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, nebo § 7a odst. 3 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, popř. podle § 52 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 118a odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), a § 43 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Po vyhodnocení těchto rozhodnutí a na jejich základě na návrh předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu České republiky v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů v těchto věcech následující stanovisko:

Stanoví-li zákon povinnost uhradit (nahradit, hradit) České republice – Policii České republiky náklady provedených úkonů (činností) nebo předepisuje-li, že takové úkony (činnosti) budou provedeny Policií České republiky za náhradu nákladů nebo na náklady vyjmenovaných subjektů, případně že jí náleží náhrada nákladů v souvislosti s těmito úkony (touto činností) vzniklých, hradí povinný jen náklady, které byly vyvolány výlučně těmito úkony (činnostmi) a které by jinak Policii České republiky nevznikly.

Prokáže-li se při odborném lékařském vyšetření osob, které vykonávají činnost, při níž by mohly ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo při níž by mohly poškodit majetek, přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, vzniká právo na náhradu nákladů vyšetření biologického materiálu, vyšetření, ošetření a následného pobytu na záchytné stanici proti vyšetřovanému tomu zdravotnickému zařízení, které tyto úkony provedlo.

Česká republika – Policie České republiky má v takovém případě právo na náhradu nákladů dopravy do zdravotnického zařízení, jestliže tam vyšetřovaného skutečně dopravila.

Podle ustanovení § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále též jen „zákon o policii“), policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).

Podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o policii v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci (dále jen „úkon“) nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil.

Policie České republiky (dále též jen „policie“) je podřízena Ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro plnění úkolů policie (srov. § 5 odst. 1 a 2 zákona o policii).

Citovaná ustanovení charakterizují postavení policie a policistů ve společnosti a zejména ve státní struktuře, jakož i její základní úkoly. K plnění těchto úkolů je policie, jakožto organizační složka státu, vybavena prostřednictvím Ministerstva vnitra (srov. § 12 odst. 1 písm. a/ zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky) jak materiálně, tak personálně ze státního rozpočtu (srov. § 7 odst. 1 písm. a/ 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů /rozpočtová pravidla/).

Přestože výdaje na činnost policie jako organizační složky státu se hradí ze státního rozpočtu, ustanovení některých zákonů stanoví z tohoto pravidla výjimky.

Policie poskytne exekutorovi součinnost při exekuční činnosti a ochranu při provádění exekuce. Ochranu poskytne policie za úhradu nákladů v případě, že exekutor si může ochranu zajistit jinak (srov. § 21 odst. 2 zákona o policii).

Zajistí-li policista osobu nezletilou nebo osobu, která není trestně odpovědná, je povinen informovat o této skutečnosti neprodleně jejího zákonného zástupce nebo školské anebo výchovné zařízení, ze kterého osoba utekla, nebo jiné obdobné zařízení, ve kterém je tato osoba umístěna na základě rozhodnutí soudu anebo na základě souhlasu zákonných zástupců. Zákonný zástupce nebo uvedené zařízení jsou povinni bez zbytečného odkladu zajistit odvoz této osoby z útvaru, v němž je osoba zajištěna. Zajistí-li policie výjimečně převezení osoby sama, má tato osoba nebo její zákonný zástupce povinnost uhradit náklady převozu (srov. § 26 odst. 4, věta první až třetí, zákona o policii).

Přiložení a odstranění technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla se provádí na náklady osoby, která vozidlo na místě ponechala, a nelze-li ji zjistit, pak na náklady provozovatele vozidla (srov. § 36 odst. 5, větu první, zákona o policii).

Vyzvat osobu podle odstavců 1 až 3 ke splnění povinnosti podrobit se vyšetření podle odstavce 2 a 3 je oprávněn příslušník Policie České republiky, příslušník Vojenské policie, příslušník Vězeňské služby České republiky, zaměstnavatel, její ošetřující lékař, strážník obecní policie nebo osoby pověřené kontrolou osob, které vykonávají činnost, při níž by mohly ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo poškodit majetek (srov. § 16 odst. 4 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů /dále též jen „zákon č. 379/2005 Sb.“/).

Odborné lékařské vyšetření provádí poskytovatel zdravotních služeb k tomu odborně a provozně způsobilý. Vyšetření biologického materiálu a dopravu do zdravotnického zařízení za účelem provedení odborného lékařského vyšetření hradí v případě, že se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky než alkoholu, vyšetřovaná osoba. Neprokáže-li se přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, náklady podle věty první nese osoba, která podle odstavce 4 k vyšetření vyzvala, s výjimkou případů diferenciální diagnózy hrazené z veřejného zdravotního pojištění podle zvláštního právního předpisu (srov. § 16 odst. 5, větu druhou, a odst. 8 zákona č. 379/2005 Sb.).

Pokud poskytovatel zdravotních služeb k tomu odborně a provozně způsobilý zjistí, že ošetřovaná osoba není ohrožena na životě selháním základních životních funkcí, ale pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky nekontroluje své chování, a tím bezprostředně ohrožuje sebe nebo jiné osoby, veřejný pořádek nebo majetek, nebo je ve stavu vzbuzujícím veřejné pohoršení, je tato osoba povinna se podrobit ošetření a pobytu v záchytné stanici po dobu nezbytně nutnou k odeznění akutní intoxikace (srov. § 17 odst. 2 zákona č. 379/2005 Sb.).

Dopravu, vyšetření, ošetření a následný pobyt na záchytné stanici hradí v případě, že se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, ošetřená osoba. V případě, že se přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky neprokáže, náklady nese osoba, která podle § 16 odst. 4 k vyšetření vyzvala, s výjimkou případů diferenciální diagnózy hrazené z veřejného zdravotního pojištění podle zvláštního právního předpisu (srov. § 17 odst. 4 zákona č. 379/2005 Sb.).

Za dopravu osob do zdravotnického zařízení odpovídá osoba, která k vyšetření podle odstavce 4 vyzvala (srov. § 16 odst. 9 a § 17 odst. 3 zákona č. 379/2005 Sb.).

Pokud ve sportovním zařízení dojde k závažnému ohrožení bezpečnosti osob nebo majetku v důsledku toho, že vlastník nebo provozovatel neučinil veškerá opatření a pokojný stav je nucena obnovit Policie České republiky, náleží Policii České republiky náhrada vynaložených nákladů (srov. § 7a odst. 3 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu).

V případě, že se předvolaný bez omluvy nedostaví k výslechu nebo ke znalci, může ho předseda senátu dát předvést, jestliže o možnosti předvedení předvolaného poučil. O předvedení požádá soud Policii České republiky; jde-li o nezletilého, požádá soud Policii České republiky o předvedení jen tehdy, nelze-li předvedení zajistit jinak. Náklady předvedení hradí ten, kdo je předváděn (srov. § 52 odst. 1, větu první, odst. 2, větu první, a odst. 3, větu první, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Policista zajistí zabránění v jízdě vozidla na náklady řidiče nebo provozovatele vozidla (srov. § 118a odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů /zákon o silničním provozu/).

Nedostavil-li se ten, kdo byl předvolán, bez řádné omluvy, může být na příkaz předsedy senátu předveden, byl-li o možnosti předvedení poučen. Předvedení zajistí na náklady předváděného podle žádosti předsedy senátu orgán Policie České republiky nebo, má-li být předveden příslušník ozbrojeného sboru, velitel nebo náčelník tohoto sboru (srov. § 43 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní).

Pokud zařízení nezajistí bezodkladný převoz dítěte s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, které z tohoto zařízení uprchlo, z útvaru policie, který dítě zajistil, je povinnou hradit Policii České republiky náklady vzniklé převezněním dítěte do zařízení (§ 40a zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů).

Citovaná ustanovení uvedených právních předpisů (dále též jen „citovaná ustanovení“ nebo „uvedené případy“) tak rozvádějí blíže podmínky, za nichž Policie České republiky chrání bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předchází trestné činnosti, plní úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony (srov. § 2 zákona o policii) právě v případech shora uvedených. Zároveň z nich vyplývá, že náklady spojené s úkony v nich uvedenými mají nést subjekty odlišné od České republiky – Policie České republiky.

Všechna citovaná ustanovení (s výjimkou ustanovení § 16 odst. 8, věty první, a § 17 odst. 4, věty první, zákona č. 379/2005 Sb.) vychází z toho, že ten, v jehož prospěch nebo k jehož tíži byl úkon policií učiněn, náklady přitom vzniklé policii nahradí (hradí, uhradí) – srov. § 21 odst. 2, větu druhou, a § 26 odst. 4, větu třetí, zákona o policii, § 7a odst. 3 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, a § 52 odst. 3, větu první, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, nebo, že se tak děje na náklady takové osoby – srov. § 36 odst. 5, větu první, zákona o policii, § 118a odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), § 43 odst. 2, větu druhou, zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, a § 40a zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Jde tedy o povinnost ve prospěch policie, která vyplývá přímo ze zákona.

Soudy nemají pochybnosti o tom, že v případech citovaných zvláštních ustanovení Policii České republiky náleží náhrada hotových výdajů a při zjišťování a prokazování jejich výše správně vycházejí z dokladů o tom, které náklady a v jaké výši byly uhrazeny policií třetím osobám, a z vyhlášek, které v pravidelném termínu od 1. ledna vydává v souladu s ustanovením § 189 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Rozdílně je však přístupováno k posuzování otázky, zda vůbec a v jaké výši mají být Policii České republiky přiznávány i náklady vynaložené (a potřebné) pro činnost konkrétních policistů, případně jiných zaměstnanců Policie České republiky (dále též jen „osobní náklady“) vzniklé v souvislosti s prováděním shora uvedených úkonů. Zatímco přiznávání osobních nákladů nebývá většinou blíže zdůvodňováno (výjimkou je např. Okresní soud v Kutné Hoře ve věci sp. zn. 9 C 2/2001, nebo Okresní soud v Jihlavě ve věci sp. zn. 103 C 86/2010), zamítavá rozhodnutí (ohledně této části nároku) bývají zdůvodňována zejména tím, že policisté pouze plnili jednu ze svých povinností, jež vyplývají z ustanovení § 2 a § 10 odst. 1 zákona o policii (např. Okresní soud v Jihlavě ve věci sp. zn. 5 C 422/2009, Okresní soud v Opavě ve věci sp. zn. 126 C 75/2010, Okresní soud Praha západ ve věci sp. zn. 3 C 173/2010, Okresní soud v Uherském Hradišti ve věci sp. zn. 31 Nc 6010/2009, Okresní soud v Sokolově ve věci sp. zn. 15 C 304/2010, Okresní soud v Berouně ve věci sp. zn. 3 C 16/2010 a další), nebo tím, že takový nárok nemá v uvedených ustanoveních oporu (např. Okresní soud v Bruntále ve věci sp. zn. 11 C 104/2011, Okresní soud

v Kolíně ve věci, sp. zn. 11 C 251/2010, Okresní soud v Novém Jičíně ve věci, sp. zn. 7 C 105/2011, Okresní soud ve Zlíně ve věci, sp. zn. 26 EC 117/2009 nebo ve věci sp. zn. 11 EC 205/2010, Okresní soud v Havlíčkově Brodě ve věci sp. zn. 108 EC 231/2010 nebo Okresní soud ve Svitavách ve věci sp. zn. 5 C 280/2010 a další).

S názorem, že žádné z citovaných ustanovení shora uvedených předpisů neuvádí konkrétně, že by měly být hrazeny též osobní náklady vzniklé v souvislosti s prováděním uvedených úkonů policie, lze souhlasit. Z této skutečnosti však nelze učinit závěr, že by jen proto nemohly být tyto náklady policii uhrazeny.

S výjimkou ustanovení § 16 odst. 8, věty první, a § 17 odst. 4, věty první, zákona č. 379/2005 Sb., v němž jsou náklady, které má vyšetřovaný hradit, specifikovány (alespoň rámcově), v ostatních předpisech týkajících se shora uvedených úkonů policie není o nákladech, jež mají být policii nahrazeny (hrazeny, uhrazeny), nic bližšího uvedeno; nic bližšího však není uvedeno ani v ustanovení § 16 odst. 8, věty první, a § 17 odst. 4, věty první, zákona č. 379/2005 Sb. ohledně pojmů „doprava do zdravotnického zařízení“ a „doprava“, jež rovněž nepochybně obsahují složku „věcnou“ i „osobní“. Nemůže proto obstát argument, podle něhož náhrada osobních nákladů jako nákladů, jež jsou spojeny s výkonem práce konkrétního policisty nebo jiného zaměstnance policie, Policii České republiky, nepřísluší proto, že není v příslušných ustanoveních výslovně zmíněna, zejména, když hotové výdaje (náklady spojené s provozem motorového vozidla nebo použitím jiných technických prostředků), které rovněž nejsou v uvedených případech zmíněny, jsou podle stejných ustanovení přiznávány.

Při úvaze o tom, které náklady vynaložené (a potřebné) pro činnost konkrétních policistů (případně jiných zaměstnanců Policie České republiky) mají být v uvedených případech Policii České republiky nahrazeny (hrazeny, uhrazeny), je třeba především vycházet (jak často soudy uvádějí) z ustanovení § 2 a § 10 odst. 1 zákona o policii.

Z těchto ustanovení – jak výše uvedeno – vyplývá, že policie, jakožto organizační složka státu, je vybavena prostřednictvím Ministerstva vnitra jak materiálně, tak personálně ze státního rozpočtu.

Stanoví-li přesto ustanovení § 21 odst. 2, § 26 odst. 4 a § 36 odst. 5 zákona o policii a další shora citované předpisy v některých případech jiným subjektům povinnost vynaložené náklady policii nahradit, je zřejmé, že zmiňovaná ustanovení jsou ustanoveními speciálními ve vztahu k obecným ustanovením zákona o policii, neboť jí (v některých případech) ukládají jiná (další) práva a povinnosti a zároveň (oproti obecnému pravidlu, že činnost policie je hrazená ze státního rozpočtu a náklady na ni nejsou následně refundovány) stanoví třetím subjektům povinnost, aby náklady touto činností vzniklé byly policii nahrazeny (hrazeny, uhrazeny). Jde tak o zákonem stanovenou povinnost, na níž nic nemůže změnit, že i tato (někdy jiná, další) činnost policie je logicky vykonávána za použití prostředků a osob financovaných ze státních prostředků. Náhrada (úhrada) se však může týkat jen takových nákladů, jež vznikají

policii (jen a právě) v důsledku výkonu (v souvislosti s výkonem) činností v citovaných ustanoveních uvedených. Jde tedy o to, v každém jednotlivém případě oddělit, které činnosti (nebo jejich části) konkrétního policisty (jiného zaměstnance Policie České republiky) byly vykonávány nad rámec obecných povinností vyplývajících ze zákona o policii (zejména z jeho ustanovení § 2 a 10) jen a výlučně v důsledku výkonu činností v citovaných ustanoveních uvedených. Jinak řečeno, vykonává-li uvedené činnosti policista (jiný zaměstnanec Policie České republiky) v rámci stanovené pracovní doby (kdy za svoji práci pobírá plat podle právních předpisů a pracovní smlouvy), nevznikají policii v souvislosti s její činností žádné náklady, které by jí měly být nahrazeny (hrazeny, uhrazeny), neboť policistovi (jinému zaměstnanci Policie České republiky) přísluší za práci v této době plat bez ohledu na to, které činnosti v té době podle pokynů nadřízeného vykonával; tyto náklady jsou policii plně hrazeny z rozpočtových prostředků státu. Kdyby však v souvislosti s touto činností musel policista (jiný zaměstnanec Policie České republiky) pracovat nad stanovenou pracovní dobu (přesčas), byl povolán ke zvláštní směně, byla mu za tuto činnost poskytnuta mimořádná odměna apod., jde při proplácení této činnosti nepochybně o náklady, které by jinak (nebýt plnění úkolů v uvedených případech) nevznikly, a je plně odůvodněno, aby byly Policii České republiky nahrazeny (hrazeny, uhrazeny).

Z uvedeného dále vyplývá, že při stanovení výše náhrady (úhrady) v uvedených případech nelze (jak to učinily např. Okresní soud ve Zlíně ve věci sp. zn. 10 EC 11/2010, nebo ve věci sp. zn. 41 C 30/2009, Okresní soud ve Vsetíně ve věci sp. zn. 0 Nc 2278/2010, nebo Okresní soud v Havlíčkově Brodě ve věci sp. zn. 104 C 13/2010) výši nákladů na jednu hodinu činnosti odvíjet z „průměrného hodinového nákladu na policistu“ (vycházejí z Metodického návodu ředitele Ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia České republiky z 20. 2. 2009). Má-li požadovaná náhrada (úhrada) odrážet – jak výše uvedeno – náklady vynaložené toliko „navíc“ nad rámec nákladů vzniklých Policii České republiky při plnění povinností vyplývajících ze zákona o policii (zejména z jeho ustanovení § 2 a 10) jen a výlučně v důsledku výkonu činností v citovaných ustanoveních uvedených, může tato náhrada (úhrada) být požadována a soudem přiznána toliko ve výši, jež v každém konkrétním případě bude odrážet skutečně vynaložené náklady na činnost policisty (jiného zaměstnance Policie České republiky) v uvedených případech oproti nákladům na činnost téhož policisty, jež je kryta z rozpočtových prostředků státu (jeho plat a ostatní odvody). Nedoloží-li proto Policie České republiky v jednotlivém případě, které konkrétní náklady (nad rámec nákladů na činnost policisty nebo jiného zaměstnance Policie České republiky hrazených obecně ze státních prostředků) vynaložila, nutno vycházet z toho, že žádné „zvýšené“ náklady v souvislosti s plněním úkolů podle citovaných ustanovení nevznikly a nemůže se proto ani náhrady nákladů, které nevznikly, domáhat.

Ustanovení § 16 odst. 8, věta první, a § 17 odst. 4, věta první, zákona č. 379/2005 Sb. vychází z toho, že povinnost hradit náklady vyšetření biologického materiálu

a dopravu do zdravotnického zařízení za účelem provedení odborného lékařského vyšetření nebo dopravu, vyšetření, ošetření a následný pobyt na záchytné stanici v případě, že se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, má vyšetřovaná osoba. Zákon tak jednoznačně stanoví, kdo je v případě, že se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, povinen vyjmenované náklady hradit.

Rozdílné jsou ale subjekty, kterým se v takovém případě jednotlivé shora uvedené náklady mají hradit. Zatímco náklady dopravy se hradí přímo Policii České republiky (jestliže vyzval ke splnění povinnosti podrobit se vyšetření příslušník policie), neboť za dopravu osob do zdravotnického zařízení odpovídá osoba, která k vyšetření vyzvala (srov. § 16 odst. 9 a § 17 odst. 3 zákona č. 379/2005 Sb.), náklady vyšetření biologického materiálu, vyšetření, ošetření a následný pobyt na záchytné stanici se nepochybně hradí přímo zdravotnickému zařízení, kterému tyto náklady vznikly.

Z uvedené právní úpravy dále vyplývá, že Policii České republiky vzniká přímý nárok proti vyšetřovanému (prokáže-li se přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky) toliko ve vztahu k dopravě do zdravotnického zařízení.

Naproti tomu ohledně náhrady nákladů vyšetření biologického materiálu, vyšetření, ošetření a následného pobytu na záchytné stanici vzniká přímý nárok (prokáže-li se přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky) proti vyšetřovanému tomu zdravotnickému zařízení, kterému tyto náklady vznikly. Je-li zde tedy zákonná povinnost vyšetřovaného, aby v případě, že se prokáže přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky, platil náhradu nákladů vyšetření biologického materiálu, vyšetření, ošetření a následného pobytu na záchytné stanici, nemůže náhradu těchto nákladů požadovat zdravotnické zařízení po Policii České republiky. Dojde-li přesto k tomu, že policie tyto náklady zdravotnickému zařízení (v rozporu se zákonem) uhradí, vzniká tím bezdůvodné obohacení na úkor Policie České republiky příslušnému zdravotnickému zařízení, neboť se mu dostalo plnění bez právního důvodu (srov. § 451 odst. 2 obč. zák.), nikoliv vyšetřovanému.

Soudy uvažovaný (a používaný) postup, kdy za situace, že policie tyto náklady zdravotnickému zařízení (v rozporu se zákonem) uhradí, věc posuzují jako bezdůvodné obohacení podle ustanovení § 454 obč. zák. (bezdůvodně se obohatil i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám), jež vzniklo vyšetřovanému na úkor policie, není správný. Bezdůvodné obohacení podle ustanovení § 454 obč. zák. totiž vzniká za předpokladu, že ten, kdo plnil jinému (Policie České republiky), tuto povinnost neměl a plnil místo toho, kdo byl k tomuto plnění povinen sám (vyšetřovaný), přičemž mezi těmi, mezi nimiž došlo k plnění (Policie České republiky x zdravotnické zařízení), bylo zřejmé, že se plní za jiného. Ve všech předložených věcech (např. Okresní soud v Nymburce ve věcech sp. zn. 109 C 33/2011, sp. zn. 5 C 243/2009, sp. zn. 12 C 58/2010 a sp. zn. 6 C 113/2010, nebo Okresní soud v Pardubicích ve věcech sp. zn. 123 C 136/2010, sp. zn. 118 C 169/2010 a sp. zn. 106 C 129/2010 a další) však zdravotnické zařízení účtovalo náhrady přímo Policii České

republiky, nikoliv vyšetřovanému. Policie České republiky tak – jak výše uvedeno – plnila na dluh (povinnost, náhradu), který vůči zdravotnickému zařízení neměla, nikoliv za vyšetřovaného, po kterém zdravotnické zařízení ničeho nepožadovalo. Nesprávně však postupoval i Okresní soud v Karviné ve věci sp. zn. 17 C 60/2011, když uvedený nárok posuzoval podle ustanovení o náhradě škody.

Není-li znám dědic spoluvlastnického podílu zemřelého podílového spoluvlastníka, je přípustné, aby žaloba o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví byla podána proti jeho neznámému dědici.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4947/2008)

Žalobkyně se žalobou ze dne 24. 9. 2007, podanou u Okresního soudu v Litoměřicích dne 25. 9. 2007, domáhala, aby bylo zrušeno podílové spoluvlastnictví účastníků k pozemku p. č. 100/3 v katastrálním území a obci V., aby pozemek byl „reálně rozdělen“ a aby do výlučného vlastnictví žalobkyně byl přikázán pozemek parcelní číslo 100/3 o výměře 655 m² a do výlučného vlastnictví dědice po A. J. byl přikázán pozemek parcelní číslo 100/18 o výměře 680 m² tak, jak jsou oba pozemky vymezeny „oddělovacím geometrickým plánem č. 629/36/2007, potvrzeným Katastrálním úřadem pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště L., dne 7. 6. 2007 pod číslem 618107“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je podílovým spoluvlastníkem pozemku parc.č. 100/3 v katastrálním území a obci V., okres L., ve výši ideálních 58/64 a že jako spoluvlastník s podílem ideálních 3/32 je v katastru nemovitostí od roku 1942 vedena A. J. O ní žalobkyně zjistila, že žila v roce 1942 v Daruvaru v Chorvatsku, že po roce 1945 se do Československa již nevrátila a že zemřela v roce 1974; její dědice se žalobkyni „nepodařilo dohledat“. Žalobkyně požaduje zrušení spoluvlastnictví a „reálné rozdělení“ pozemku. Neznámého dědice po A. J. může podle jejího názoru zastupovat soudem ustanovený opatrovník.

O k r e s n í s o u d v Litoměřicích – poté, co žalobkyni usnesením ze dne 13. 2. 2008 vyzval k doplnění žaloby o „označení žalovaného“ – usnesením ze dne 17. 4. 2008 „podání žalobkyně ze dne 24. 9. 2007, kterým bylo zahájeno soudní řízení“, podle ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalobkyni bude vrácen soudní poplatek ve výši 3000 Kč. Dovodil, že žalobkyně neodstranila přes výzvu soudu nedostatek žaloby v „označení žalovaného“, což je „nezbytnou náležitostí návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř.“, a že proto žaloba musela být odmítnuta.

K odvolání žalobkyně **K r a j s k ý s o u d** v Ústí nad Labem usnesením ze dne 4. 6. 2008 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že žaloba musí ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. obsahovat „kromě obecných náležitostí“ údaj o „jménu, příjmení a bydlišti účastníků, popřípadě též jejich zástupců“, a že účastníka řízení je třeba „označit tak, aby byl identifikovatelný a podle údajů ho bylo možné odlišit od jiné fyzické osoby“, přičemž „takovými údaji jsou jména, příjmení, datum narození, popř. rodné číslo, místo pobytu apod.“. Žalobkyni označený žalovaný jako „neznámý dědic po A. J.“ nesplňuje „podmínky identifikace účastníka řízení“, „tak-

to označenému účastníkovi nelze ustanovovat opatrovníka“ a není ani „postaveno najisto, zda vůbec nějaký dědic po A. J. existuje“. Podle názoru odvolacího soudu žaloba musela být podle ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. odmítnuta, když žalobkyně přes výzvu soudu prvního stupně vadu podání v označení žalovaného neoznačila a když pro tento nedostatek nebylo možné v řízení pokračovat.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítla, že podle ustálené soudní praxe je přípustné ustanovit opatrovníka neznámému dědici, proti němuž byla žaloba podána, jestliže spoluvlastník nebo nositel jiného hmotně-právního vztahu zemřel a nebyl-li zjištěn okruh jeho dědiců. Podle žalobkyně soudy nesprávně interpretovaly ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř., postupovaly „formalisticky“ a zasáhly do jejího práva na ochranu vlastnického práva a práva na soudní ochranu. Navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009, neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno před 1. 7. 2009 (srov. čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 3 o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

V projednávané věci žalobkyně podala žalobu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitosti proti neznámému dědici po A. J., narozené dne 1. 12. 1897 a zemřelé dne 12. 2. 1974, naposledy bytem v Záhřebu, I. č. 67, s odůvodněním, že se jí „vzhledem k válečným událostem v bývalé Jugoslávii počátkem devadesátých let minulého století nepodařilo případné dědice po zemřelé A. J. dohledat“.

Vzhledem k tomu, že A. J. zemřela dne 12. 2. 1974 v Záhřebu, lze předpokládat, že dědictví po ní bylo projednáno příslušným orgánem v tehdejší Socialistické federativní republice Jugoslávie a že přitom byl stanoven (objasněn) okruh jejích dědiců. Dědictví spoluvlastnického podílu A. J. k pozemku p. č. 100/3 v katastrálním území V. se ovšem takové projednání dědictví nemohlo dotknout; k projednání tohoto nemovitého dědictví byly (a nadále jsou) příslušné – jak vyplývá z ustanovení čl. 39 odst. 2 Smlouvy mezi Československem a Jugoslávií o úpravě právních

vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních ze dne 20. 1. 1964, která byla uveřejněna pod č. 207/1964 Sb. (srov. též § 45 odst. 1 písm. c/ zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů) – československé (nyní české) soudy. Nebylo-li dosud dědictví po A. J. spočívající v jejím spoluvlastnické podílu k pozemku p. č. 100/3 v katastrálním území V. projednáno a rozhodnuto československými (českými) soudy, je na místě závěr, že okruh jejích dědiců dosud nebyl (v příslušném dědickém řízení) stanoven a že tedy její dědic není znám.

Není-li znám zůstavitelův dědic, judikatura soudů již dříve připouštěla možnost, že žalobu lze podat proti „neznámému dědici zůstavitele“ a že „neznámému dědici zůstavitele“ mohl být v občanském soudním řízení ustanoven opatrovník (srov. například rozbor a zhodnocení „K některým otázkám ochrany vlastnictví nemovitostí a řešení vztahů mezi vlastníky sousedících pozemků“, uveřejněné pod č. 65 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1972). Obdobné závěry učinila novější judikatura soudů, dovodila-li, že věřitel může podat žalobu proti neznámému dědici zemřelého (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 751/2006, které bylo uveřejněno pod č. 89 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2008), nebo že věřitel může uplatnit svou pohledávku žalobou u soudu podanou proti „neznámému dědici“ zemřelého dlužníka, jestliže za řízení o dědictví nebo jinak dosud nebylo objasněno, jaké zůstavitel zanechal dědice (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 5145/2007, které bylo uveřejněno pod č. 70 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2009). Vzhledem k tomu, že v projednávané věci dědic spoluvlastnického podílu A. J. k pozemku p. č. 100/3 v katastrálním území V. není (dosud) znám, je přípustné, aby žaloba o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k této nemovitosti byla podána proti jejímu neznámému dědici; na soudu pak bude, aby uvážil, zda má být řízení přerušeno až do skončení řízení o dědictví po A. J. spočívajícího v jejím spoluvlastnickém podílu k nemovitosti, k jehož zahájení dá případně (nebylo-li zahájeno jinak) podnět, nebo zda má být neznámému dědici ustanoven opatrovník podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. Závěr soudů, podle kterého v řízení nemohlo být pokračováno, neboť žalovaný označený jako „neznámý dědic po A. J.“ nebyl „řádně identifikován“, nemůže obstát.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Litoměřicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Usnesení, jímž bylo za řízení před soudem prvního stupně přiznáno účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, platí jen do pravomocného skončení řízení; na dovolací řízení se nevztahuje.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 242/2012)

Rozsudkem ze dne 17. 12. 2010 zamítl **K r a j s k ý s o u d** v Plzni žalobu, jíž se žalobce vůči žalovaným domáhal zaplacení částky 520 000 Kč z titulu náhrady škody.

Rozsudkem ze dne 18. 8. 2011 **V r c h n í s o u d** v Praze k odvolání žalobce potvrdil rozsudek soudu prvního stupně.

Žalobce podal dne 16. 11. 2011 proti rozsudku odvolacího soudu dovolání.

N e j v y š š í s o u d vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za dovolání.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Při podání dovolání žalobce neuhradil soudní poplatek a soud prvního stupně předložil věc Nejvyššímu soudu s poukazem na to, že žalobce je od soudních poplatků osvobozen. Tento jeho názor zjevně vycházel z usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 8. 2007, jímž bylo žalobci v předchozích fázích řízení přiznáno osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Potud ovšem soud prvního stupně přehlédł, že usnesení, jímž bylo za řízení před soudem prvního stupně přiznáno účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, platí jen do pravomocného skončení řízení; na dovolací řízení se nevztahuje (srov. k tomu v literatuře shodně např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2009, str. 953 – 954).

Podle položky 18 písm. b) Sazebníku soudních poplatků (jenž tvoří přílohu zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), ve znění účinném ke dni podání dovolání (tj. ve znění účinném do 31. 8. 2011, pro věc rozhodném se zřetelem k článku II bodu 1. části první zákona č. 218/2011 Sb.), činí soudní poplatek z dovolání v posuzované věci částku 5000 Kč.

Dovolatel přitom o osvobození od soudních poplatků pro dovolací řízení nežádal.

Se zřetelem k výše uvedenému Nejvyšší soud postupoval podle ustanovení § 9 odst. 2 zákona o soudních poplatcích a vyzval dovolatele k zaplacení soudního poplatku za dovolání v zákonem určené výši, přičemž jej současně poučil o následcích případné nečinnosti (§ 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích).

Soudem předurčeným k zastavení dovolacího řízení, nebude-li soudní poplatek za dovolání ve stanovené lhůtě zaplacen, je soud prvního stupně (srov. § 3 odst. 2 zákona o soudních poplatcích).

Advokátu, který byl podle § 191b odst. 2 o. s. ř. ustanoven opatrovníkem účastníka řízení, náleží odměna za úkon právní služby převzetí a přípravy zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů i tehdy, jestliže neprovedl první poradu s klientem, protože tomu bránily závažné okolnosti, zejména zdravotní stav klienta.

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 9. 2007,
sp. zn. 17 Co 394/2007)

Usnesením ze dne 17. 7. 2007 **O k r e s n í s o u d** v Havlíčkově Brodě zastavil řízení (výrok I), žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II) a nepřiznal S. T. odměnu a náhradu hotových výdajů (výrok III). Okresní soud po zjištění, že umístěná byla dne 11. 7. 2007 z léčebny propuštěna, zastavil řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., protože tím odpadla podmínka řízení. Výrok o nákladech řízení okresní soud opřel o ustanovení § 146 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Protože advokát ustanovený umístěné jako opatrovník neučinil ve věci žádný úkon, nepřiznal mu odměnu a náhradu hotových výdajů (§ 1 odst. 2 a 3, § 6 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb. v platném znění).

Proti výroku III podal odvolání opatrovník S. T. Namítal, že podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. je úkonem právní služby i samotné převzetí věci a příprava zastoupení. K tomu náleží i paušální částka 300 Kč a náhrada daně z přidané hodnoty. Vyjádřil přesvědčení, že jeden úkon právní služby poskytl již tím, že věc převzal a vykonal. I toto „pouhé“ převzetí věci pro něho znamenalo administrativní zátěž a s tím spojené náklady. Pokládal by za nespravedlivé, aby mu nebyly přiznány. Navrhl, aby krajský soud usnesení okresního soudu v napadeném výroku změnil a přiznal mu odměnu 500 Kč, paušální částku 300 Kč a náhradu za daň z přidané hodnoty.

K odvolání se nikdo nevyjádřil.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozhodnutí soudu prvního stupně změnil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud zjistil, že odvolání podala osoba oprávněná, v zákonné lhůtě a že je přípustné (§ 201 a contr., § 202, § 204 odst. 1 o. s. ř.). Přezkoumal usnesení okresního soudu ve výroku III včetně řízení jeho vydání předcházejícího (§ 212, § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř.) bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. e/ o. s. ř.).

Odvolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 191g o. s. ř. náklady řízení (o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče) platí stát. Neplatí však náklady právního zastoupení, s výjimkou případů uvedených v § 30 odst. 2 tohoto zákona. Podle § 140 odst. 2 o. s. ř. byl-li účastníku ustanoven zástupcem advokát, platí

jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, stát.

Podle ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění, při stanovení nákladů řízení, jejichž náhrada se klientovi přiznává rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, se výše odměny advokáta určí podle ustanovení o mimosmluvní odměně, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak; § 12 odst. 2 se neužije. Podle odstavce 3 téhož ustanovení se ustanovením odstavce 2, věty první, řídí i určení výše odměny advokáta ustanoveného soudem. Podle § 6 odst. 1 advokátního tarifu výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal. Podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu mimosmluvní odměna náleží (mj.) za první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem.

Z obsahu spisu vyplývá, že odvolatel byl ustanoven opatrovníkem umístěné podle § 191b odst. 2, věty druhé, o. s. ř. usnesením okresního soudu ze dne 28. 6. 2007. V dalším řízení bylo ustanovenému opatrovníkovi doručeno usnesení okresního soudu ze dne 28. 6. 2007, kterým bylo rozhodnuto, že k převzetí umístěné do ústavu zdravotní péče došlo ze zákonných důvodů. Dále mu bylo doručeno napadené usnesení o zastavení řízení.

Odvolací soud se neztotožňuje se soudem prvního stupně v závěru, že ustanovený opatrovník neprovedl ve věci žádný úkon. Výše uvedené svědčí o opaku. Opatrovník ve věci učinil úkon právní služby v podobě převzetí a přípravy zastoupení ve smyslu výše citovaného ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu. Převzetí a příprava zastoupení je samostatným úkonem právní služby. Z legislativně technických důvodů je s tímto úkonem právní služby spojena první poradou s klientem, a to proto, aby tato poradou sloužící (ve většině případů) k seznámení s danou věcí nebyla účtována samostatně. V některých případech ostatně nelze první poradou s klientem ani uskutečnit (například při ustanovení obhájce v trestním řízení proti uprchlému, při ustanovení zástupce osobě neznámého pobytu nebo při ustanovení opatrovníka z řad advokátů osobě, která není schopna se z důvodu nemoci ve věci jakkoliv vyjádřit). K závěru, že úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu v podobě přípravy a převzetí zastoupení (obhajoby) může být naplněn i v případě, kdy nedojde k první poradě s klientem, dospěl rovněž Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 4 Tz 4/2006.

K převzetí věci opatrovníkem došlo doručením usnesení okresního soudu, kterým rozhodl o zákonnosti převzetí umístěného do ústavu zdravotnické péče. Z něho opatrovník zjistil skutkový základ věci, tedy v jaké věci má vlastně umístěnou zastupovat. Není důvod pochybovat o tom, že ustanovený opatrovník je osobou profesně odpovědnou a že se proto jeho funkce neomezuje na pouhé přebírání pošty či administrativní úkony, jako je založení spisu, jeho archivace, skartování apod. Výkon

funkce opatrovníka, kterým v tomto řízení podle zákona musí být advokát, je činností odpovědnou. Opatrovník se proto musí nejen seznámit s obsahem doručených soudních rozhodnutí a s relevantní právní úpravou, ale musí také zvážit další procesní postup, například podání či nepodání opravného prostředku. Zvláštností tohoto řízení je, že v mnoha případech je porada s klientem vyloučená, nebo její možnost je významně omezená. Typ řízení tak klade na ustanoveného opatrovníka – advokáta – zvýšené požadavky, neboť zastupuje osobu, která je mnohdy neschopna uplatňovat svá práva, jedná se o osobu nemocnou, nezřídka i nekomunikující. I z těchto důvodů je vyloučené v řízení tohoto typu lpět na poradě s klientem jako na předpokladu pro přiznání odměny za úkon právní služby v podobě převzetí a přípravy věci.

Odvolací soud z důvodů výše uvedených usnesení okresního soudu podle § 220 odst. 3 o. s. ř. v odvoláním dotčeném výroku změnil a ustanovenému opatrovníkovi přiznal právo na odměnu 500 Kč (§ 9 odst. 2 a § 7 bod 2 advokátního tarifu), paušální náhradu hotových výdajů 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a náhradu za 19% daň z přidané hodnoty ve výši 152 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.).

Titulem (byť i putativním), o který se opírá oprávněná držba, může být i rozhodnutí o vypořádání dědictví, a to i v případě, že zůstavitel ve skutečnosti nebyl vlastníkem věci; v případě pozemku lze takto nabýt oprávněnou držbu i tehdy, jestliže tento pozemek nebyl předmětem dědického řízení, avšak sousedí s pozemkem, který držitel nabyl v dědickém řízení, a to za předpokladu, že dědic se ujal jeho držby (resp. držby spoluvlastnického podílu) a přitom jednal v omluvitelném omylu, že jde o část pozemku, který zdědil.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1085/2010)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 8. 10. 2007, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 22. 10. 2008, zamítl žalobu na určení, že žalobkyně I. B. a J. K. jsou podílovými spoluvlastnicemi pozemku parc. č. 2802/4, v katastrálním území H. P., obec P., zapsaného v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem v P., katastrální pracoviště P., přičemž výše spoluvlastnického podílu každé ze žalobek činí jednu čtvrtinu, a zamítl žalobu na určení, že R. S., zemřelá 18. 1. 2000, byla ke dni své smrti spoluvlastnicí pozemku parc. č. 2802/4, přičemž výše jejího spoluvlastnického podílu činila jednu polovinu. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně rozhodoval o výše uvedené žalobě, kterou žalobkyně uplatnily podle § 91a o. s. ř.; o vlastnictví ke spornému pozemku o výměře 58 m² v k. ú. H. P. již probíhá u Obvodního soudu pro Prahu 9 spor mezi K. a M. H. a J. a R. V. (v tomto řízení žalovanými 1/ až 4/). Žalobkyně tvrdily, že vlastnické právo vydržely. Jejich rodiče a právní předchůdci, manželé V. a R. S., uzavřeli s právními předchůdci manželů V. – žalovaných 3) a 4) – M. a O. R., vlastníky sousedního pozemku označeného jako parc. č. 2802, dne 29. 4. 1965 dohodu o „přenechání“ dílu pozemku parc. č. 2802 o ploše 64 m² podle zakresleného plánu manželům S. V souvislosti s uzavřením této dohody si manželé S. připlotili uvedený pozemek dnes označený jako parc. č. 2802/4 ke svému pozemku parc. č. 2803. Žalobkyně opíraly svou dobrou víru dále o rozhodnutí Státního notářství pro Prahu 9 ze dne 10. 3. 1987, sp. zn. 9 D 60/87, kterým bylo vypořádáno dědictví po jejich otci V. S., na jehož základě se staly spoluvlastnicemi každá ideální 1/2 pozemku sousedícího se sporným pozemkem; protože oba pozemky byly pod společným oplocením a užívali je jejich rodiče, měly za to, že připlocený pozemek je součástí zděděného pozemku. Protože podle jejich názoru sporný pozemek vydrželi již jejich rodiče, domáhaly se též určení, že jejich matka, R. S., byla ke dni úmrtí jeho spoluvlastnicí.

Žalovaní 1) a 2) navrhli zamítnutí žaloby s tím, že skutková tvrzení žalobek jsou správná, ovšem vlastnictví ke spornému pozemku parc. č. 2802/4 nabyli vydržením oni, neboť kupní smlouvou z 28. 11. 2000 koupili nemovitosti v k. ú. H. P. od žalob-

kyň, k nimž byl připlocen sporný pozemek, který užívali v přesvědčení, že jim spolu s ostatními nemovitostmi náleží. Ke své vydržecí době si připočetli vydržecí dobu svých právních předchůdkyň.

Žalovaní 3) a 4) navrhli zamítnutí žaloby s tím, že sporný pozemek označený jako parc. č. 2802/4 nabyli kupní smlouvou z 10. 7. 1995 od M. R. a od jejího syna O. R. spolu s dalšími nemovitostmi.

Soud prvního stupně po provedeném dokazování dospěl k závěru, že dohoda z 29. 4. 1965, uzavřená za účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., nesplňuje náležitosti stanovené v § 37 obč. zák., neboť předmět převodu nebyl přesně identifikován oddělovacím geometrickým plánem, jeho výměra byla neurčitě vymezena, neobsahuje základní body staničení a rozměry hranic, právní úkon nebyl učiněn určitě a srozumitelně, z termínu „přenechávají“ nelze dovodit, že byla uzavřena smlouva darovací, a pokud šlo o projev vůle nemovitost prodat, nebyla sjednána kupní cena (§ 399 obč. zák.) a smlouva nebyla registrována státním notářstvím. Smlouva je pro neurčitost a vady absolutně neplatná. Takový právní úkon nebyl způsobilý založit vlastnictví k pozemku a ani dobrou víru žalobkyň a jejich rodičů, že se zřetelem ke všem okolnostem pozemek užívají po právu jako vlastníci. Držba nemovitosti, která se o takovou smlouvu opírá, nemůže být oprávněnou držbou vedoucí k vydržení vlastnického práva.

V. S. v době úmrtí v roce 1986 nesplňoval podmínky pro nabytí vlastnického práva vydržením, a proto se sporný pozemek nemohl stát ani předmětem dědictví po něm. Soud uzavřel, že nedošlo k přechodu vlastnického práva na žalobkyně ani k nabytí vlastnického práva vydržením; proto žalobu zamítl. V doplňujícím rozsudku zamítl ze stejných důvodů i další požadavek žalobkyň na určení, že vlastníci id. 1/2 sporného pozemku byla ke dni své smrti 18. 1. 2000 R. S.

M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací k odvolání žalobkyň a žalovaných 3) a 4) – ti napadli pouze výrok o nákladech řízení – rozsudkem ze dne 26. 5. 2009, ve znění usnesení ze dne 6. 10. 2009, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi žalobkyněmi a žalovanými 1) a 2). Dále rozsudek změnil co do výše náhrady nákladů řízení mezi žalobkyněmi a žalovanými 3) a 4) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud konstatoval, že předmětem sporu je pozemek parc. č. 2802/4, který je v katastru nemovitostí zapsán jako vlastnictví žalovaných 3) a 4). Pozemek byl dříve součástí pozemku parc. č. 2802/1 a k jeho oddělení došlo až geometrickým plánem v roce 1991. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěry, že smlouva uzavřená mezi M. a O. R. a manžely S. dne 29. 4. 1965 nesplňuje základní náležitosti kupní smlouvy ani smlouvy darovací; nemohla být podkladem pro nabytí vlastnického práva, nemohla by ani být registrována státním notářstvím pro chybějící základní náležitosti. Rovněž dědická rozhodnutí vydaná po úmrtí otce a matky nemohla založit jejich vlastnické právo, neboť předmětem dědictví mohlo být jen to, co zůstavitelé ke dni své smrti vlastnili;

vzhledem k tomu, že vlastníky pozemku nebyli, nemohl být pozemek ani předmětem dědictví. Žalobkyně neprokázaly existenci nabývací listiny dokládající jejich vlastnické právo k předmětnému pozemku.

Odvolací soud posuzoval podle § 134 a 130 odst. 1 obč. zák. tvrzení žalobkyň, že vlastnictví k předmětnému pozemku nabyly vydržením, když jejich právní předchůdci se ujali oprávněné držby části pozemku v dobré víře, že se stali jeho vlastníky. Stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázaly, že manželé S. drželi nemovitost v dobré víře se zřetelem ke všem okolnostem, že jim vlastnický patří. Soud nepřisvědčil argumentaci žalobkyň, že v 60. letech minulého století běžný občan nevěděl, jakým způsobem se nemovitosti převádějí. Způsob převodu byl všeobecně známý a u občanů byla i povědomost o tom, že při převodu se musí nemovitosti znalecky ocenit pro účely stanovení výše správního poplatku za převod a že smlouvy musí být registrované. Tyto skutečnosti byly známe i manželům S., neboť v roce 1961 získali své nemovitosti na základě kupní smlouvy sepsané a registrované Státním notářstvím Praha-východ, proto se nemohli domnívat, že pro převod pozemku stačí dohoda o jedné neurčité větě a rukou načrtnutý pláněk. Nové oplocení pozemku ani souhlas M. a O. R. s jeho užíváním podle uvedené dohody nemohly založit jejich dobrou víru, že se stali vlastníky předmětné části pozemku. Rovněž dědická rozhodnutí po rodičích žalobkyň nemohla u žalobkyň založit dobrou víru ve vlastnictví k uvedenému pozemku, neboť předmětem projednání pozemek dnes označený jako parc. č. 2802/4 nebyl a ani být nemohl, když zůstavitelé jeho vlastníky podle výpisu z evidence nemovitostí (katastru nemovitostí) nebyli.

Za nedůvodnou považoval odvolací soud výtku, že se soud prvního stupně nedostatečně vypořádal s povinností stanovenou v § 99 odst. 1 o. s. ř. pokusit se o skončení soudního řízení smírem mezi účastníky. Rovněž tak za nedůvodnou považoval i námitku, že soud prvního stupně porušil procesní povinnost, pokud svůj právní názor na řešení věci nesdělil účastníkům po celou dobu řízení a sdělil je až vynešením rozsudku. Neshledal správným ani tvrzení žalobkyň, že soud prvního stupně nesplnil povinnost uloženou mu v § 118a o. s. ř., a tak jim zabránil vést efektivní obranu jejich nároku. Za vadu řízení nepovažoval skutečnost, že soud prvního stupně ve svém odůvodnění použil terminologii ne zcela obecně známou a že odkázal na směrnici, kterou neprovedl důkaz, neboť to nebylo významné pro posouzení věci. Výtku, že soud prvního stupně měl aplikovat na danou věc § 130 odst. 1, větu druhou, obč. zák., nepovažoval za důvodnou, neboť toto ustanovení se vztahuje k situaci, kdy lze mít o dobré víře pochybnosti, v daném případě, kdy důkazní břemeno bylo na straně žalobkyň a dobrá víra bez jakýchkoliv pochybností nebyla prokázána, nebylo užití uvedeného ustanovení na místě.

Proti rozsudku odvolacího soudu podávají žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírají o § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a uplatňují dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. Za otázky zásadního právního významu považují jednak, zda podle občanského zákoníku ve znění do 30. 6. 1969 je pro uzavření darova-

cí smlouvy dostačující projev vůle darovat vyjádřený slovem „přenechat“, když předmět daru je konkrétně označen a obdarovaná osoba identifikovaná. Dále, zda postačuje pro darovací smlouvu uzavřenou podle občanského zákoníku ve znění do 30. 6. 1969 vůle přijmout dar vyjádřená pouze podpisem obdarovaného. Za další otázku zásadního právního významu považují procesní otázku dosud neřešenou judikaturou Nejvyššího soudu ani zcela nevyřešenou úpravou v občanském soudním řádu, a to jakým způsobem se do občanského soudního řízení mohou vnášet skutečnosti, které mají povahu tzv. „legislative fact“, jež mohou významně ovlivnit a v dané věci i ovlivnily správnou aplikaci právní normy. Konkrétně šlo o posouzení dobré víry z hlediska dobového stavu společnosti a právního povědomí, které mohl mít průměrný občan o právní normě rok po její účinnosti. Další otázku zásadního právního významu spatřují v zaujetí stanoviska k míře pochybností, při jejímž překročení již nelze aplikovat § 130 odst. 1, větu druhou, obč. zák. Není jim známo, že by v rozhodovací praxi soudů vůbec byla tato část ustanovení používána (vlastně se jedná v současné době o ustanovení „mrtvé“), a to pro nejasnost ve stanovení hranice pochybností, při které se dá držba považovat za oprávněnou. Soudy požadují v podstatě takovou míru prokázání oprávněnosti držby, že hraničí téměř s jistotou, ačkoliv podle žalobkyň uvedené ustanovení mělo být normou, která nepožaduje jistotu o existenci určité skutečnosti, ale k její aplikaci by měla postačovat nižší míra důkazu.

Žalobkyně také namítají, že řízení bylo postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud nevyvodil důsledky z vadně provedeného smířčího řízení soudem prvního stupně a v důsledku toho zbavil účastníky jedné z cest vyřešení konfliktu, které mohlo být jiné, správnější než řešení sporu soudem. Pokud za porušení povinnosti soudu pokusit se o smírné vyřešení sporu ve smyslu § 99 o. s. ř. nebude následovat sankce v podobě nepotvrzení rozsudku odvolacím soudem, nebudou soudy uvedené ustanovení používat. Jestliže tedy soudce v důsledku svého vadného pokusu o smír nesdělil účastníkům řízení svůj názor na věc a neučinil tak až do vynesení rozsudku, porušil zásadu spravedlivého procesu a zatížil řízení vadou, která má za následek překvapivé a tedy nesprávné rozhodnutí ve věci. Nesouhlasí se závěry odvolacího soudu, že § 99 odst. 1 o. s. ř. umožňuje soudu usilovat o smír v případě, kdy to připouští povaha věci a jeví se to účelné. V tom se odvolací soud mylí, neboť povaha věci se z hlediska přípustnosti smíru posuzuje typově a nikoliv podle okolností případu a nezáleží tedy na uvážení soudu. Na soudu není, aby si sám dopředu vyhodnotil, že řešení sporu formou smíru je beznadějně. Nemůže obstát ani argumentace, že smyslem soudního řízení je zásadně rozhodnutí sporu.

Žalobkyně vytýkají odvolacímu soudu, že nevyvodil žádné důsledky ze skutečnosti, že soud prvního stupně neposkytl účastníkům poučení podle § 118a o. s. ř. Pro absenci poučení podle uvedeného ustanovení byl rozsudek soudu pro účastníky překvapivý. Velmi podrobně a rozsáhle uvádějí důvody, proč bylo nutné poučení ve smyslu uvedeného ustanovení účastníkům poskytnout s tím, že jejich neznalost

právního názoru soudu mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dále namítají, že odvolací soud při posuzování dobré víry jejich právních předchůdců vzhledem ke všem okolnostem daným v době uzavření předmětné dohody a toho, zda jejich omyl byl omluvitelný či nikoliv, bez dalšího odmítl jejich tvrzení o právním povědomí průměrného člověka v době počátku sjednávání dohody ještě za účinnosti středního občanského zákoníku a uzavření dohody krátce po účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., a aniž by žalobkyně upozornil na to, že jejich skutková tvrzení považuje za nesprávná, nahradil je svými vlastními tvrzeními. Tento postup je procesně nepřipustný, neboť odvolací soud jim nedal příležitost se k této nové skutkové iniciativě vyjádřit a tím řízení zatížil vadou.

Žalobkyně mají za to, že odvolací soud nesprávně právně posoudil dohodu z 29. 4. 1965 jako úkon, který nesplňuje náležitosti smlouvy, na základě které by mohlo dojít k převodu vlastnického práva. Z uvedené dohody však lze seznat vůli dárců darovat obdarovaným předmětný pozemek v dohodě uvedený, který byl vymezený náčrtem, na nějž smlouva odkazuje. Dovození, že slovo „přenechat“ bez dalšího vyjadřuje, že dárci zamýšleli převést na obdarované celé vlastnické právo. Tomuto výkladu odpovídá i následné chování stran, kdy strana obdarovaná si následně přenechaný pozemek připlotila, což je zpravidla vnímáno jako projev vlastnického práva. Pokud strana obdarovaná takovou smlouvu podepsala, vyjádřila tak, že dar přijímá, jinak by smlouvu nepodepsala. Správnost této úvahy je nepřímou podpořena rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1780/2008. Vytýkají odvolacímu soudu i nesprávné hodnocení dědických rozhodnutí, když uvedl, že předmětem dědictví nebyl sporný pozemek a dědická rozhodnutí po jejich otci a matce nemohla založit jejich dobrou víru, jestliže v dobré víře nebyli jejich předchůdci. Tento závěr odvolacího soudu je v zřejmém rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu. Mají za to, že dědická rozhodnutí byla způsobilá založit jejich dobrou víru. Jednaly v omluvitelném omylu, že předmětný pozemek, který byl od jejich dětství připojen k ostatním nemovitostem a s nimi užíván, byl součástí jejich rodinného majetku. Pochybnosti nemohly nabýt ani z dědických rozhodnutí, neboť zde nebyly uvedeny výměry pozemků (v jednom je uveden pouze odkaz na list vlastnictví a ve druhém pouze čísla parcel). Domnívají se, že v dané věci bylo na místě aplikovat § 130 odst. 1, věta druhá, obč. zák. Potom, co zdůvodnily, že právní hodnocení titulů, od kterých odvozují dobrou víru svých právních předchůdců i svou, bylo nesprávné, kdy pravděpodobnost oprávněné držby lze hodnotit 75 %. Při rozhodování měl soud přihlídnout k dlouhodobosti držby, k obtížnosti rekonstruovat události, ke kterým došlo před půl stoletím, k tomu, že po tak dlouhé době by byl bolestně vnímán návrat k původnímu stavu, a k tomu, že společnost upřednostňuje, aby faktický stav se stal stavem právním. Žalobkyně navrhuji, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve znění opravného usnesení a rovněž rozsudek soudu prvního stupně ve znění doplňujícího rozsudku a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaní 1) a 2) se k dovolání nevyjádřili.

Žalovaní 3) a 4) ve vyjádření k dovolání uvedli, že dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu považují za nepřipustné, neboť napadené rozhodnutí nemá ve věci samé po právní stránce zásadní význam a řízení není postiženo takovou vadou, která by měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Navrhují, aby dovolací soud dovolání odmítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zčásti odmítl a rozhodnutí soudů obou stupňů zčásti zrušil. Věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je částečně přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., že jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je v části, ve které je přípustné, částečně důvodné.

V dané věci jde o objektivní kumulaci dvou nároků – žaloby na určení, že žalobkyně I. B. a J. K. jsou podílovými spoluvlastnicemi předmětného pozemku, a žaloby na určení, že R. S., zemřelá 18. 1. 2000, byla ke dni své smrti spoluvlastnicí tohoto pozemku, přičemž výše jejího spoluvlastnického podílu činila jednu polovinu. Přípustnost dovolání je proto třeba zkoumat zvlášť ohledně každého z těchto nároků.

Přípustnost dovolání tak připadá do úvahy jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy v případě, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o žalobě na určení, že R. S. byla ke dni své smrti spoluvlastnicí předmětného pozemku, není přípustné; rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu a není tu nic, co by z napadeného rozsudku činilo rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Smlouva mezi M. a O. R. a manžely S., uzavřená dne 29. 4. 1965, nejen že nemohla vést k nabytí vlastnického práva, ale nemohla být ani titulem oprávněné držby, a to navzdory tomu, že ji snad účastníci uzavřeli v subjektivní dobré víře, vycházející z právního omylu. „Právní omyl držitele, vycházející z neznalosti jednoznačně formulovaného ustanovení občanského zákoníku platného v době, kdy se držitel ujímá držby, není omluvitelný.“ „Pokud se držitel chopil držby nemovitosti na základě smlouvy o jejím převodu, která nebyla registrována státním notářstvím v době, kdy zákon takovou registraci vyžadoval, nemohl být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem této nemovitosti“ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. 22 Cdo 490/2001, Soubor civilních

rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu – dále jen „Soubor“ – č. C 1481). Lze podotknout, že již před nabytím účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. bylo k platnosti smlouvy o převodu nemovitosti třeba poplatkové registrace státním notářstvím (§ 18 odst. 1 zákona č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích). Za této situace by bylo nadbytečné zabývat se dalšími skutečnostmi, které soudy uvedly jako důvod pro neplatnost smlouvy i pro to, že nemohla založit oprávněnou držbu právních předchůdců žalobkyň. R. S. tak nemohla být pro nedostatek platného nabývacího titulu ke dni své smrti spoluvlastnicí pozemku parc. č. 2802/4. Z hlediska judikatury je věc jednoznačná a aplikace § 130 odst. 1, věty druhé, obč. zák. nepřicházela v úvahu.

Vzhledem k tomu, že dovolání proti uvedené části výroku rozsudku odvolacího soudu není přípustné, dovolací soud je podle § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

V části týkající se určení spoluvlastnického práva žalobkyň je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť otázka dědického rozhodnutí jako titulu oprávněné držby je dovolacím soudem posuzována jinak než soudem odvolacím.

Pokud jde o určení spoluvlastnického práva, žalobkyně opíraly svou dobrou víru, způsobitou založit oprávněnou držbu, též o rozhodnutí Státního notářství pro Prahu 9 ze dne 10. 3. 1987, kterým bylo vypořádáno dědictví po jejich otci V. S. Odvolací soud konstatoval, že zůstavitel nebyl vlastníkem pozemku a ten ani nebyl předmětem dědického řízení, a proto žalobkyně nemohly nabýt své spoluvlastnické podíly děděním. Tento závěr je správný, ovšem soudy se nezabývaly otázkou, zda žalobkyně, uplatňující též vydržení podílů, nemohly nabýt právo vydržením, opírající se o rozhodnutí v dědické věci.

Oprávněný držitel se stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost (§ 134 odst. 1 obč. zák.). Je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, je držitelem oprávněným. V pochybnostech se má za to, že držba je oprávněná (§ 130 odst. 1 obč. zák.).

Podobnou problematikou jako v dané věci se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2741/2008, Soubor č. C 8617, ve kterém uvedl: „K držbě pozemku sousedícího s nabytým pozemkem se Nejvyšší soud vyslovil např. v rozsudku ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1848/98, publikovaném v časopise Soudní rozhledy č. 7/2000, podle kterého «Pokud se nabyvatel nemovitosti chopí držby části parcely, kterou nekoupil, může být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem i této části. Jedním z hledisek pro posouzení omluvitelnosti omylu držitele je v takovém případě i poměr plochy koupeného a skutečně drženého pozemku».“ K tomu viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. 22 Cdo 488/2004, Soudní rozhledy č. 3/2005, a judikaturu uvedenou v poznámce k tomuto rozhodnutí tamtéž. Ve zmíněné poznámce se mimo jiné uvádí: „Vydržení části parcely je tedy možné. To je praktické zejména v případech, kdy

někdo nabude vlastnictví k pozemku a současně se uchopí držby části nebo celého sousedního pozemku. Právním titulem držby je v takovém případě nabývací titul ke skutečně vlastněnému pozemku (kupní či darovací smlouva, závět či rozhodnutí v dědickém řízení apod.); i když jde o tzv. putativní titul, je postačující (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000, publikované pod č. C 1067 ve svazku 15 Souboru). Ani samotná skutečnost, že držitel nenechal vytyčit hranice jím držených pozemků a nezjistil tak, že drží i část pozemku, jehož vlastníkem není, nevylučuje jeho oprávněnou držbu (rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2211/2000, publikovaný pod č. C 1181 ve svazku 16 Souboru). Význam hraje i společné oplocení, rozsah užívání právním předchůdcem apod.“

V rozsudku ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000, Soubor č. C 1067, Nejvyšší soud konstatoval: „Nejvyšší soud opakovaně vyslovil, že pokud se nabyvatel nemovitostí na základě právní skutečnosti způsobilé k nabytí vlastnického práva chopí držby pozemku, na který se tato právní skutečnost nevztahuje, může být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem i tohoto pozemku. Jedním z hledisek pro posouzení omluvitelnosti omylu držitele je v takovém případě i poměr plochy nabytého a skutečně drženého pozemku (viz rozhodnutí publikované pod C 631 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). V dané věci se žalobce chopil držby pozemku na základě rozhodnutí o vypořádání dědictví po jeho matce K. V., zemřelé 9. 9. 1976. Toto rozhodnutí, o které žalobce opíral svou držbu (bylo právním titulem držby žalobce), nabylo právní moci dne 19. 4. 1977. Bylo tedy třeba nejprve učinit skutkové zjištění o tom, zda žalobce počal užívat i pozemek žalovaného (tak tomu podle obsahu spisu v dané věci bylo), a posoudit, zda byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem pozemku, zda tedy byl jeho oprávněným držitelem, zda jeho oprávněná držba přesáhla 31. 12. 1991 a zda tedy vydržel vlastnické právo k pozemku. Přitom bylo třeba přihlédnout k poměru plochy pozemku, která byla uvedena v rozhodnutí o vypořádání dědictví, a s přihlédnutím k místním poměrům posoudit, zda mohl být se zřetelem ke všem okolnostem (objektivně) v dobré víře, že zděděný pozemek je totožný s pozemkem jím užívaným. Nelze opomenout ani skutečnost dlouhodobé nerušené držby právních předchůdců žalobce.“

Z uvedeného se podává, že titulem (byť i putativním), o který se opírá oprávněná držba, může být i rozhodnutí o vypořádání dědictví, a to i v případě, že zůstavitel ve skutečnosti nebyl vlastníkem věci; v případě pozemku lze takto nabyt oprávněnou držbu i tehdy, jestliže tento pozemek nebyl předmětem dědického řízení, avšak sousedí s pozemkem, který držitel nabyt v dědickém řízení, a to za předpokladu, že dědic se ujal jeho držby (resp. držby spoluvlastnického podílu) a přitom jednal v omluvitelném omylu, že jde o část pozemku, který zdědil.

Jestliže se tedy odvolací soud věcí nezabýval i z toho hlediska, zda se žalobkyně neujaly oprávněné držby pozemku na základě dohody o vypořádání dědictví, uzavřené ve věci Státního notářství pro Prahu 9, je jejich právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné; dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tak byl

uplatněn právem. V dalším řízení bude třeba postavit najisto, zda a kdy se žalobkyně skutečně držby ujaly, jak dlouho jejich držba trvala, a bude-li shledána oprávněnou, zda poté nepřevedly oprávněnou držbu (v úmyslu převést vlastnictví) na žalované 1) a 2) a zda tudíž si tito žalovaní nemohou započít do vydržecí doby držbu žalobkyň jako jejich předchůdkyň.

Dovolatelky též tvrdí, že soud prvního stupně nesplnil svou poučovací povinnost podle § 118a odst. 1 o. s. ř. a zatížil tak řízení vadou, uvedenou v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Tato námitka je – v rozsahu přípustného dovolání – částečně důvodná; pokud z tvrzení žalobkyň bylo možno dovodit, že se ujaly držby svých podílů na základě rozhodnutí v dědickém řízení, bylo třeba je vyzvat, aby doplnily tvrzení, od kdy jejich držba trvala, zda trvala dobu vyžadovanou platným právem k vydržení (§ 134 odst. 1 obč. zák.). Soud prvního stupně ani odvolací soud však takto nepostupovaly, neboť se nezabývaly otázkou, zda na základě předmětného rozhodnutí bylo možno nabýt oprávněnou držbu.

K dalším dovolacím námitkám se uvádí: Případné porušení povinnosti soudu pokusit se o smír mezi účastníky (§ 99 odst. 1 o. s. ř.), může zakládat vadu řízení, nicméně nemůže mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.; nejde tudíž o způsobilý dovolací důvod (srov. též Drápal, L., Bureš, J.: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2009, díl I., s. 643). Jinak se odkazuje na věcně správné důvody uvedené v rozsudku odvolacího soudu, s nimiž se (s výjimkou uvedenou shora) dovolací soud ztotožňuje.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je v části, ve které je přípustné, důvodné. Proto nezbylo než rozhodnutí odvolacího soudu částečně zrušit; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i část tohoto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně v rozsahu uvedeném ve výroku k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 o. s. ř.).

Souhlasí-li ostatní spoluvlastníci s nákladem vynaloženým jedním nebo více spoluvlastníky na společnou věc (a je nerozhodné, zda jde o náklady na nutnou úpravu nebo údržbu či o náklady na jinou než nutnou opravu a údržbu), jde o dohodu o hospodaření se společnou věcí a investující spoluvlastník má proti ostatním spoluvlastníkům právo na úhradu vynaložených prostředků; totéž platí v případě rozhodnutí většinového spoluvlastníka učiněného postupem podle § 139 odst. 2 obč. zák. Není-li mezi spoluvlastníky dohodnuto, jakým způsobem se budou na těchto investicích podílet, je rozhodující velikost spoluvlastnických podílů.

Jde-li o investice jakéhokoliv druhu, vynaložené některým ze spoluvlastníků na společnou věc se souhlasem spoluvlastníků ostatních (či vynaložené na základě principu majority), jsou jejich části připadající na spoluvlastnické podíly neinvestujících spoluvlastníků splatné (nebyla-li mezi nimi uzavřena dohoda jiná) již za trvání spoluvlastnictví a nikoliv až po jeho zrušení a vypořádání. Investice vynaložené jedním ze spoluvlastníků bez dohody s ostatními a nemající základ v tzv. majorizaci zakládají investujícímu spoluvlastníku právo na vydání bezdůvodného obohacení, které ostatním spoluvlastníkům vzniklo. Povinnost vydat bezdůvodné obohacení v souvislosti s vynaložením nákladů na nutnou opravu nebo údržbu vzniká za trvání spoluvlastnického vztahu vynaložením těchto nákladů. Nejde-li o náklady na nutnou opravu nebo údržbu, vzniká tato povinnost až při zániku podílového spoluvlastnictví.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3766/2011)

O k r e s n í s o u d v České Lípě rozsudkem ze dne 13. 10. 2010 zrušil podílové spoluvlastnictví účastníků k „rodinnému domu čp. 35 postavenému v části obce S. na pozemku p. č. 2035 včetně přístřešku podél zadní stěny domu k hlavnímu vchodu a zastřešení venkovního grilu, venkovních úprav u domu a studně, k pozemku p. č. 2035 a pozemku p. č. 2036/1 včetně trvalých porostů a stavby garáže na pozemku p. č. 2036/1 a stavby prodejního stánku včetně provozního zázemí na pozemku p. č. 2035, zapsaným u Katastrálního úřadu pro Liberecký kraj, Katastrální pracoviště Č. L., na LV č. 543 pro obec D. a katastrální území D.“ (výrok I. rozsudku) a uvedené nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví žalovaného (výrok II. rozsudku). Žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 1 083 845 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku (výrok III. rozsudku) a současně zamítl návrh žalovaného, aby žalobkyni byla uložena povinnost zaplatit žalovanému 556 225 Kč (výrok IV. rozsudku). Výroky pod body V. a VI. rozsudku pak soud prvního stupně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel z toho, že v řízení se jednalo o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví v tzv. širším smyslu, když žalovaný uplatnil – proti nároku žalobkyně – požadavek na zaplacení tzv. investic do společné věci. Soud

prvního stupně odůvodnil způsob zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem, které účastníci učinili předmětem řízení a kde žalobkyně byla podílovou spoluvlastnicí v rozsahu 1 a žalovaný v rozsahu 3, přičemž v zásadě mezi účastníky byl spor toliko ohledně výše přiměřené náhrady a zabýval se spornou otázkou investic.

Z výpovědi svědka M. R. vzal za prokázáno, že investice účastníci realizovali na základě jejich dohody, přičemž jednou z prováděných investic byla v roce 2000 provedená oprava a zateplení fasády na rodinném domě č. p. 35 s celkovou fakturovanou cenou dodavatelem ve výši 217 692 Kč dne 29. 12. 2000. Požadavek žalovaného na přiznání jím vynaložených investic do nemovitostí a vydání bezdůvodného obohacení za užívání společné věci žalobkyní nad rámec jejího spoluvlastnického podílu v celkové uplatněné výši 556 225 Kč soud prvního stupně zamítl, neboť podle jeho názoru nebylo v řízení prokázáno, že by žalovaný do předmětných nemovitostí investoval nad rámec svého spoluvlastnického podílu. Ve vztahu k nákladům vynaloženým na zateplení fasády domu č. p. 35 vzal soud prvního stupně za prokázáno, že tyto stavební práce hrazené žalovaným proběhly v roce 2000. Přiznání této jediné prokázané investice však není na místě, neboť žalobkyně důvodně uplatnila námitku promlčení nároku. Ve vztahu k žalovaným uplatněné investici se totiž jedná o institut bezdůvodného obohacení, které se promlčuje ve lhůtách stanovených § 107 obč. zák. Jestliže žalovaný investoval po rozvodu manželství účastníků do společných nemovitostí „nad rámec spoluvlastnického podílu“, musel by vědět o vzniku bezdůvodného obohacení na straně žalované již ve chvíli, kdy by tyto investice do nemovitosti vložil. Vzhledem k tomu, že žalovaný právo na vydání bezdůvodného obohacení uplatnil poprvé až při jednání dne 23. 8. 2004, nároky na vydání bezdůvodného obohacení, které vznikly před 23. 8. 2002, jsou promlčeny. Návrh žalovaného proto zamítl.

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 30. 6. 2011 konstatoval, že rozsudek soudu prvního stupně zůstává ve výroku I. a II. nedotčen (výrok I. rozsudku) a ve výroku III. rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II. rozsudku). Ve výroku IV. jej změnil tak, že žalobkyni uložil povinnost zaplatit žalovanému 217 692 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku, přičemž jinak tento výrok rozsudku soudu prvního stupně potvrdil (výrok III. rozsudku). Výroky IV. a V. pak odvolací soud rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Odvolací soud považoval skutková zjištění soudu prvního stupně za správná a úplná, v plném rozsahu na ně odkázal a ve svém rozhodnutí z nich vyšel. Otázku investic do společného majetku učiněnou jedním z bývalých manželů po zániku bezpodílového spoluvlastnictví manželů posoudil jako otázku vypořádání investice vynaložené podílovým spoluvlastníkem na společnou věc. Zdůraznil, že nejde o srovnání vynaložených nákladů na nemovitosti podle spoluvlastnických podílů, ale o to, zda tyto náklady zhodnotily nemovitost způsobem, který se se promítne do

zjišťování ceny pro účely vypořádání. Z obsahu spisu vyplývá, že žalovaný vypořádání investic poprvé uplatnil při jednání dne 23. srpna 2004 s tím, že následně svůj nárok vyčíslil v částce 556 225 Kč, a to podáním ze dne 14. 10. 2004. Z titulu jím vynaložených nákladů na nemovitosti po zániku manželství požadoval žalovaný po žalobkyni nárok na náhradu investic. Ve shodě se soudem prvního stupně konstatoval, že prokázána v řízení byla toliko investice na zhotovení nové fasády domu v roce 2000; oproti soudu prvního stupně však nepovažoval nárok žalovaného v této části za promlčený. Zdůraznil, že pro otázku promlčení nároku je podstatný závěr, kdy se nárok vypořádává, tedy zda dnem následujícím po vynaložení nákladu nebo až při zániku podílového spoluvlastnictví rozhodnutím soudu v rámci tzv. širšího vypořádání. O tom, jaké náklady se na společnou věc mají vynaložit, rozhodují oba spoluvlastníci podle velikosti podílu. Žalovaný je většinovým spoluvlastníkem domu, do kterého bylo investováno. Podle závěrů odvolacího soudu „lze dovodit, že záměr zhotovit fasádu žalobkyni předestřel, neboť se nesouhlasně vyjádřila“. Nejde tedy ze strany žalovaného o jednání v rozporu s § 139 odst. 2 obč. zák. a povinnost vydat bezdůvodné obohacení vynaložením investice. Navíc nešlo o investici nezbytnou. Jinak povinnost vydat bezdůvodné obohacení vzniká až při zániku podílového spoluvlastnictví. Provedení nové fasády znamená zhodnocení nemovitosti a protože nárok žalovaného je obsahově takovou investicí, nemohla dosud začít běžet promlčecí doba. Protože tento nárok žalovaného není promlčen a je důvodný, uložil odvolací soud žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému 217 692 Kč.

Proti výrokům III., IV. a V. rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a uplatnila, dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zdůraznila, že odvolací soud nesprávně posoudil požadavek žalovaného na zaplacení investic na opravu a zateplení fasády rodinného domu č. p. 35, za jejichž provedení byla fakturována částka 217 692 Kč, když odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je vnitřně rozporné. Jestliže byla investice provedena v souladu s § 139 obč. zák. jak uzavírá odvolací soud (s čímž žalobkyně v dovolání vyjadřuje výslovně souhlas, byť uvádí, že soulad rozhodování o hospodaření se společnou věcí nebyl v daném případě dán rozhodnutím většinového podílového spoluvlastníka, ale okolností, že investice byly prováděny na základě dohody podílových spoluvlastníků), nemůže se jednat o případ bezdůvodného obohacení, ale o zákonem uloženou povinnost podílového spoluvlastníka podílet se na nákladech podle velikosti spoluvlastnického podílu ve smyslu § 137 odst. 1 obč. zák., přičemž tato povinnost k náhradě vynaložených investic se promlčuje v obecné tříleté promlčecí lhůtě, která počne běžet první den poté, kdy ji investující spoluvlastník mohl uplatnit. Jestliže tato investice byla vynaložena již koncem roku 2000 a nárok žalovaného vůči žalobkyni byl uplatněn podáním u soudu až dne 15. 10. 2004, byla žalobkyní vznesená námitka promlčení namístě.

I kdyby však nebyla námitka promlčení uplatněna důvodně, nebylo by právní posouzení věci odvolacím soudem správné, jestliže žalovanému přiznal právo na náhradu celé

investice, ačkoliv je žalobkyně podílovým spoluvlastníkem pouze v rozsahu jedné čtvrtiny domu č. p. 35. Za této situace by měl žalovaný vůči žalobkyni nárok pouze na jednu čtvrtinu prokázané investice, tj. na částku 54 423 Kč. Oproti této částce však žalobkyně v průběhu řízení započítala svůj nárok vůči žalovanému z titulu své investice 31 650 Kč zaplacené žalobkyní za malířské a lakýrnické práce a z toho na žalovaného připadající částku 15 825 Kč a zejména svůj nárok na vydání podílu na žalovaným inkasovaném nájmu z provozovny občerstvení v roce 2003 ve výši 150 000 Kč, tj. na žalovaného připadající část ve výši 75 000 Kč. Navrhla proto, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v rozsahu jeho napadení zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání žalobkyně nevyjádřil.

N e j v ý š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil, c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou, účastnicí řízení zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť podle obsahu dovolání žalobkyně napadá ve vztahu k rozhodnutí ve věci samé výhradně rozsudek odvolacího soudu v jeho měnící části, tj. v části, jíž uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému částku 217 692 Kč, a je i důvodné.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

V daném případě je předmětem dovolacího přezkumu otázka vypořádání investic do společné věci v rámci tzv. širšího vypořádání podílového spoluvlastnictví.

Podle § 142 odst. 1 obč. zák. nedojde-li k dohodě, zruší spoluvlastnictví a provede vypořádání na návrh některého spoluvlastníka soud. Přihlédne přitom k velikosti podílů a účelnému využití věci. Není-li rozdělení věci dobře možné, přikáže soud věc za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům; přihlédne přitom k tomu, aby věc mohla být účelně využita. Nechce-li věc žádný ze spoluvlastníků, nařídí soud její prodej a výtěžek rozdělí podle podílů.

S povahou rozhodování o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví pak souvisí i obecně uznávaný požadavek, aby v takovém řízení došlo k vyřešení všech sporných otázek souvisejících se spoluvlastnictvím, případně otázek nesporných, ale s vypořádáním spojených. Přestože vypořádání v širším smyslu nemá výslovnou oporu v platné právní úpravě, judikatura je dlouhodobě ustálena v názoru, že toto vypořádání je přípustné (R 40/1970, R 37/1982, R 46/1991).

Vypořádání v širším smyslu především zahrnuje otázky tzv. investic do společné věci, které byly vynaloženy některým ze spoluvlastníků. Vedle standardního nároku na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví účastníci někdy v řízení poukazují na finanční aspekty průběhu podílového spoluvlastnictví, zejména z pohledu finančních prostředků investovaných do společné věci (ať již na její údržbu, opravu, zhodnocení apod.). Tato argumentace zpravidla bývá odůvodňována některým ze tří důvodů: a) spoluvlastník tímto způsobem argumentuje proto, aby podpořil své procesní stanovisko, na základě kterého požaduje prikázání věci do svého výlučného vlastnictví, b) tvrzenou pohledávku navrhuje započíst proti uvažovanému vypořádacímu podílu, případně jiné pohledávce, která je v rámci řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví uplatněna, c) výslovně požaduje zaplacení určité částky.

Z formálního hlediska nalézací soudy posoudily žalovaným uplatněný nárok jako případ tzv. širšího vypořádání podílového spoluvlastnictví, kdy se žalovaný domáhá zaplacení konkrétní peněžité částky.

Jestliže při uplatnění příslušného tvrzení spoluvlastníka nebývá vždy zřejmé, o který z uvedených případů se má jednat, ačkoliv jednoznačné vymezení příslušného nároku je nezbytné pro jeho posouzení soudem, je namístě postupem podle § 43 o. s. ř. účastníky vyzvat k upřesnění a jednoznačné konkretizaci jejich tvrzení pro možnost posouzení jejich námitky či tvrzení (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 9. 2007, sp. zn. 22 Cdo 340/2007, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy, 2008, č. 4, str. 134).

Jestliže se jedná o požadavek na zaplacení peněžité částky, takto uplatněný nárok nezbytně vyžaduje návrh účastníka (nebo vzájemný návrh) se všemi zákonnými náležitostmi. Tam, kde není zřejmé, zda se jedná skutečně o vzájemný návrh, je na soudu, aby účastníka prostřednictvím poučovací povinnosti (§ 5, § 43 o. s. ř.) vedl k upřesnění jeho procesního stanoviska potud, že pokud uplatňuje nárok na tzv. širší vypořádání, je namístě, aby jej poučil o náležitostech takového rozšiřujícího žalobního návrhu s tím, že o něm soud rozhoduje samostatným výrokem (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 5084/2008, uveřejněný v časopise Soudní rozhledy, 2009, č. 11, str. 423). Absence takového poučení představuje vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1089/2007, uveřejněný na internetových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz). Pokud se spoluvlastník

domáhá zaplacení peněžité částky, je nutno vždy o nároku rozhodnout samostatným výrokem; je vyloučeno provést zohlednění finančních aspektů věci v rámci rozhodování o náhradě za spoluvlastnický podíl (R 46/1991, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2503/2004, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 3380). Jestliže by pak bylo soudem rozhodnuto o širším vypořádání bez řádného návrhu na takové vypořádání, jedná se o případ, kdy tu nebyl návrh na zahájení řízení, ačkoliv ho podle zákona bylo třeba (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1644/2005, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 3694).

Řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí výslovně uvedl, že tzv. širší vypořádání podílového spoluvlastnictví v podobě požadavku na zaplacení částky 556 225 Kč žalovaný uplatnil při jednání dne 23. 8. 2004 s následným vyčíslením v podání ze dne 14. 10. 2004.

S tímto závěrem dovolací soud nesouhlasí.

Ve vztahu k investicím u jednání konaného u soudu prvního stupně dne 23. 8. 2004 žalovaný uvedl toliko to, že „do nemovitosti investoval značné částky, které je schopen doložit“ a že k investicím „nemá v současné době doklady, ty předloží ve lhůtě stanovené soudem“. V podání ze dne 14. 10. 2004 žalovaný – prostřednictvím svého zástupce – konkretizoval jednotlivé investiční nároky tvořící celkovou částku 556 225 Kč specifikované pod body a) – d) uvedeného podání, výslovně a opakovaně však uvedl, že tyto nároky vůči žalobkyni uplatňuje tou formou, že „vznášá započtení oproti vyplacení podílu A. R. ve výši 556 225 Kč“ s tím, že po „tomto vzneseném započtení nebude nadále žalobkyni akceptována nabídka žalovaného na vyplacení podílu ve výši 500 000 Kč“. Z uvedeného nelze učinit závěr, že touto formou žalovaný uplatnil tzv. vypořádání podílového spoluvlastnictví v širším smyslu (v podobě požadavku na zaplacení uvedené částky), neboť se výslovně a jednoznačně domáhal započtení investic proti nároku na přiměřenou náhradu. Usuzoval-li odvolací soud opačně, není jeho postup správný.

Bez ohledu na výše uvedené však odvolací soud přehlédl zejména to, že v podání žalovaného ze dne 14. 10. 2004 není v rámci provedených investic žádným způsobem zmíněna investice do opravy a zhotovení nové fasády domu č.p. 35 v roce 2000 v částce 217 692 Kč, jejíž zaplacení odvolací soud žalobkyni uložil. Z pohledu uvažovaného odvolacím soudem a závěrů jím vyjádřených v podání, na které odkazoval, nebyl uplatněn návrh na vypořádání podílového spoluvlastnictví v širším smyslu.

Nicméně rozhodnutí odvolacího soudu neobstojí ani v rovině jeho vlastní právní argumentace.

V rozsudku ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1879/2007, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 2009, pod pořadovým č. 45, Nejvyšší soud

vyložil, že zánikem manželství zanikne i bezpodílové spoluvlastnictví manželů (§ 148 odst. 1 obč. zák.). Právní vztahy bývalých manželů se v době mezi zánikem manželství a vypořádáním BSM řídily (případně dosud řídí) přiměřeně ustanoveními upravujícími BSM. Není však důvod pro to, aby otázka investic do společného majetku, učiněná jedním z bývalých manželů – bezpodílových spoluvlastníků po zániku společného jmění manželů, byla řešena jinak, než jak je tomu při vypořádání investic vynaložených podílovým spoluvlastníkem na společnou věc.

Pro účely uplatňování nároků na vypořádání investic je třeba rozlišovat případy, kdy investice jsou učiněny s (byť i konkludentním) souhlasem spoluvlastníků (§ 139 odst. 2 obč. zák.), anebo bez tohoto souhlasu.

V případě, že ostatní spoluvlastníci s nákladem vynaloženým jedním nebo více spoluvlastníky na věc souhlasí (a je nerozhodné, zda se jedná o náklady na nutnou úpravu nebo údržbu či o náklady na jinou než nutnou opravu a údržbu), jde o dohodu o hospodaření se společnou věcí a investující spoluvlastník má proti ostatním spoluvlastníkům právo na úhradu vynaložených prostředků (§ 137 odst. 1 obč. zák.); totéž platí v případě rozhodnutí většinového spoluvlastníka učiněného postupem podle § 139 odst. 2 obč. zák. (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 599/99, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 583); není-li mezi spoluvlastníky dohodnuto, jakým způsobem se budou na těchto investicích podílet, je rozhodující velikost spoluvlastnických podílů, přičemž dohoda spoluvlastníků o úhradě vynaložených nákladů může mít různou formu a nemusí se jednat pouze o vymezení podílů formou finančního vyrovnání mezi spoluvlastníky.

Obdobný postup je namístě i tehdy, pokud o rozsahu investic rozhodl většinový spoluvlastník v souladu s principem majorizace, neboť se jedná o rozhodnutí mající oporu v zákoně. V tomto případě i při vyjádřeném nesouhlasu ostatních menšinových spoluvlastníků pro ně vyplývá povinnost podílet se na úhradě investic podle výše spoluvlastnických podílů, nebude-li mezi nimi uzavřena jiná dohoda (která však obvykle z povahy věci nepřipadá do úvahy tam, kde některý ze spoluvlastníků s vynaložením investic vyjádřil nesouhlas), protože rozhodnutí o investicích bylo provedeno v souladu se zákonem – § 139 odst. 2 obč. zák.

Jedná-li se pak o investice jakéhokoliv druhu, vynaložené jedním ze spoluvlastníků na společnou věc se souhlasem spoluvlastníků ostatních (či vynaložené na základě principu majority), jsou jejich části, připadající na spoluvlastnické podíly neinvestujících spoluvlastníků, splatné (nebyla-li mezi nimi uzavřena dohoda jiná) již za trvání spoluvlastnictví a nikoliv až po jeho zrušení (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1596/2000, uveřejněné v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 696).

Tam, kde by se jednalo o vynaložení investic bez dohody spoluvlastníků a nešlo by ani o rozhodnutí na základě principu majorizace, nejedná se u investujícího spo-

lůvlastníka o nárok vůči spolulůvlastníkům ostatním, který by se opíral o dohodu (nebo rozhodnutí na základě majority) a ustanovení § 137 odst. 1 obč. zák. Investující spolulůvlastník se však může domáhat vydání bezdůvodného obohacení, které ostatním spolulůvlastníkům vzniklo.

V souvislosti s právním posouzením věci je dovolací soud nucen konstatovat, že rozhodnutí odvolacího soudu je vnitřně rozporné ve své vlastní argumentaci a navíc i v této části je postiženo vadou. Odvolací soud uzavřel, že rozhodnutí o provedení investice je v souladu s § 139 odst. 2 obč. zák., neboť „lze dovodit, že záměr zhotovit fasádu žalovaný žalobkyni předestřel, neboť se nesouhlasně vyjádřila“.

Soud prvního stupně v této souvislosti vyšel výslovně ze zjištění, že investice byly prováděny na základě dohody podílových spolulůvlastníků a odvolací soud také výslovně prohlásil skutková zjištění soudu prvního stupně za správná s tím, že z nich vychází. V daném směru se však od nich zřetelně odchýlil, neboť vyšel z toho, že investice na základě dohody realizovány nebyly (jestliže žalobkyně se záměrem zhotovení fasády vyslovila nesouhlas).

Podle § 213b odst. 1 – 3 o. s. ř. odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně. Odvolací soud může zopakovat dokazování, na základě kterého soud prvního stupně zjistil skutkový stav věci; dosud provedené důkazy zopakuje vždy, má-li za to, že je z nich možné dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně. K provedeným důkazům, z nichž soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, odvolací soud při zjišťování skutkového stavu věci nepřihlédne, ledaže by je zopakoval; tyto důkazy je povinen zopakovat, jen jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, soud prvního stupně provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel.

Soud prvního stupně svůj závěr o tom, že investice byly provedeny na základě dohody spolulůvlastníků (což ostatně tvrdí i žalobkyně v dovolání) učinil z výpovědi svědka M. R.

Důkaz výpovědi tohoto svědka odvolací soud nezopakoval a nemohl tak dospět k závěru, že investice nebyly provedeny na základě dohody spolulůvlastníků. Odvolací soud ostatně ani žádným způsobem neuvádí, na základě jakých důkazů či skutečností dospěl k závěru, že o investici bylo rozhodnuto na základě rozhodnutí většinového spolulůvlastníka a nikoliv na základě dohody, a současně také neuvádí, o co opírá svůj závěr, že „lze dovodit, že záměr zhotovit fasádu žalovaný žalobkyni předestřel, neboť se k němu nesouhlasně vyjádřila“.

Jestliže za této situace odvolací soud uvedený důkaz nezopakoval, nemohl procesně korektním způsobem dospět k odlišným skutkovým zjištěním. Jestliže tak učinil, opětovně zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a k níž je dovolací soud povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Z povahy podílového spolulůvlastnictví vyplývá, že dohoda je primárním způsobem řešení záležitostí spolulůvlastníků (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze

dne 31. 3. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4455/2008, uveřejněný na internetových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz).

Ve vztahu k právnímu posouzení věci je navíc odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu obtížně přezkoumatelné ve vztahu k výslednému právnímu závěru o tom, že pohledávka žalovaného vůči žalobkyni není promlčena.

Odvolací soud na straně jedné uvádí, že o investici bylo rozhodnuto v souladu s § 139 odst. 2 obč. zák. a nejedná se o povinnost k vydání bezdůvodného obohacení, když navíc nešlo o investici nezbytnou s tím, že jinak vzniká povinnost vydat bezdůvodné obohacení až při zániku podílového spoluvlastnictví, současně však bez bližšího odůvodnění uvádí, že provedení fasády znamená zhodnocení nemovitosti, a proto dosud nemohla začít běžet promlčecí doba.

Z uvedeného snad lze usuzovat na úvahu odvolacího soudu o tom, že běh promlčecí doby by měl započít až likvidací podílového spoluvlastnictví, neboť se nejednalo o investici nezbytnou. Tento závěr odvolacího soudu by co do základu mohl obstat za předpokladu, že se jednalo o investice, které nebyly vynaloženy v souladu s § 139 odst. 2 obč. zák. (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 599/99, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 583), nikoliv však, šlo-li o investice vynaložené na základě dohody podílových spoluvlastníků, případně na základě rozhodnutí většinového spoluvlastníka učiněného v souladu s § 139 odst. 2 obč. zák. Investice vynaložené na základě dohody podílových spoluvlastníků či na základě rozhodnutí majoritního spoluvlastníka jsou splatné (nebyla-li mezi nimi uzavřena dohoda jiná) již za trvání spoluvlastnictví a nikoliv až po jeho zrušení (k tomu srovnej již výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1596/2000, uveřejněné v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C.H. Beck, pod pořadovým č. C 696), přičemž pro počátek běhu promlčecí doby je rozhodná doba vynaložení nákladů (R 37/1982).

Vázal-li odvolací soud svou úvahu o počátku běhu promlčecí doby až na zánik podílového spoluvlastnictví, není jeho právní posouzení věci správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem. Splatnost investice ve vazbě na okamžik zániku podílového spoluvlastnictví i u investic vynaložených na základě postupu podle § 139 odst. 2 obč. zák. sice v obecné rovině přichází do úvahy, ovšem pouze za předpokladu, že se na takovém okamžiku splatnosti podíloví spoluvlastníci dohodnou. Odvolací soud ovšem svou úvahu o právním základu investice na dohodě podílových spoluvlastníků nezaložil a oproti soudu prvního stupně se od ní naopak výslovně odchýlil.

Také námitka dovolatelky, již odvolacímu soudu vytýká nesprávnost právního posouzení věci potud, že jí uložil povinnost k náhradě investice na zhotovení nové fasády v plném rozsahu této investice, je důvodná.

Jak již dovolací soud vyložil výše, v případě, že ostatní spoluvlastníci s nákladem vynaloženým jedním nebo více spoluvlastníky na věc souhlasí (a je nerozhod-

né, zda se jedná o náklady na nutnou opravu nebo údržbu či o náklady na jinou než nutnou opravu a údržbu), jde o dohodu o hospodaření se společnou věcí a investující spoluvlastník má proti ostatním spoluvlastníkům právo na úhradu vynaložených prostředků (§ 137 odst. 1 obč. zák.); totéž platí v případě rozhodnutí většinového spoluvlastníka učiněného postupem podle § 139 odst. 2 obč. zák.; není-li mezi spoluvlastníky dohodnuto, jakým způsobem se budou na těchto investicích podílet, je rozhodující velikost spoluvlastnických podílů.

Odvolací soud vyšel z toho, že investice na zhotovení nové fasády domu byla provedena na základě rozhodnutí majoritního spoluvlastníka – žalovaného, který je podílovým spoluvlastníkem domu v rozsahu 3, zatímco žalobkyně v rozsahu 1. Výchozím pravidlem v takovém případě je participace podílových spoluvlastníků na provedené investici podle velikosti spoluvlastnických podílů. Přesto však odvolací soud uložil žalobkyni jakožto menšinové podílové spoluvlastnici – bez bližšího odůvodnění – povinnost k náhradě celé investici, aniž by tento postup jakkoliv blíže odůvodnil. I zde tak rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Ve vztahu k povinnosti k náhradě investice za zhotovení nové fasády dále žalobkyně poukazovala na skutečnost, že i kdyby nárok žalovaného nebyl promlčen, na žalobkyni by připadla povinnost k náhradě části investice ve výši 54 423 Kč, uplatnila proti tomuto nároku započtení svých pohledávek za žalovaným ve výši 15 825 Kč (část z platby poukázané M. R.) a 75 000 Kč představující na žalobkyni připadající podíl na nájemném inkasovaném žalovaným.

Z podání žalobkyně učiněného dne 4. 10. 2010 v řízení před soudem prvního stupně se podává, že pro případ, kdy soud vezme za prokázané jakékoliv investice učiněné žalovaným a tyto investice nebudou promlčeny, uplatňuje proti těmto investicím započtení na částky 35 000 Kč za platbu M. R. a 75 000 Kč představující na žalobkyni připadající podíl na nájemném inkasovaném žalovaným.

Jestliže se odvolací soud s touto námitkou žalobkyně v odůvodnění svého rozhodnutí nevypořádal a neuvedl, proč k ní nepřihlédl, je v daném směru rozhodnutí odvolacího soudu nepřezkoumatelné pro nedostatek odůvodnění (§ 157 odst. 2 o. s. ř.) a řízení je zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu tudíž není správné. Dovolací soud proto napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, 3 o. s. ř. v rozsahu jeho napadení zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Zpřístupňování zvukových záznamů veřejnosti, tj. neuzavřenému okruhu osob, sdružených ve sdružení bez právní subjektivity, které nabyly vlastnictví k hmotnému substrátu CD nosičů, nelze podřadit ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, protože jde o činnost vykazující znaky půjčovny. Proto nabytím spoluvlastnictví k hmotnému substrátu, na němž je dílo zaznamenáno, nenabylí členové sdružení oprávnění díla zaznamenaná na CD nosičích užívat bez poskytnuté licence. Opačný přístup by zakládal neospravedlnitelnou újmu oprávněných zájmů autorů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3474/2010)

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 15. 12. 2008, výrokem I., žalovanému uložil povinnost zdržet se zpřístupňování záznamů na CD nosičích (specifikovaných ve výroku I. rozsudku), které jsou nabízeny v rámci činnosti sdružení bez právní subjektivity s názvem K. VCD, k užití třetím osobám k dočasné osobní potřebě. Dále byla výrokem II. žalovanému uložena povinnost stáhnout z nabídky sdružení bez právní subjektivity s názvem K. VCD, a to včetně nabídky CD nosičů uvedených na webových stránkách (označených ve výroku rozsudku). Výrokem III. byla žaloba zamítnuta v části, v níž se žalobce domáhal sdělení údajů o původu CD nosičů (označených ve výroku rozsudku), které jsou k dispozici sdružení bez právní subjektivity s názvem K. VCD, a údaje o způsobu a rozsahu užití výkonů výkonných umělců a zvukových záznamů zaznamenaných na těchto CD nosičích, a to uvedením množství zpřístupněných CD nosičů, počtu osob, kterým byly tyto CD nosiče zpřístupněny, a výše finančních prostředků, získaných z užití výkonů a zvukových záznamů zaznamenaných na těchto nosičích CD, jakož i údaje o totožnosti osob, které se užití těchto CD nosičů účastnily a účastní, s uvedením jejich jména a příjmení. Soud prvního stupně současně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 20. 4. 2010 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé – v napadeném rozsahu – jen v odstavci II. výroku tak, že žalovaný je povinen sdělit údaje o způsobu a rozsahu užití výkonů výkonných umělců a zvukových záznamů zaznamenaných na CD nosičích, specifikovaných v odstavci I. výroku rozsudku soudu prvního stupně, a to uvedením množství zpřístupněných CD nosičů, počtu osob, kterým byly tyto CD nosiče zpřístupněny, a výše finančních prostředků získaných z tohoto užití a jména a příjmení osob, které se užití těchto nosičů účastnily a účastní, a to do jednoho měsíce od právní moci rozsudku. Ve zbývajícím rozsahu, dotčeném odvoláním ve věci samé, byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen a odvolací soud rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že žalovaný řídí sdružení K. VCD jako tzv. odpovědný zástupce a správce majetku klubu a že k CD nosičům tohoto klubu mají

přístup i jiné osoby (byť členové klubu) a tím mají i přístup k výkonům výkonných umělců, aniž by k tomu bylo získáno oprávnění plynoucí z řádné licenční smlouvy. Uzavřel, že žalovaný porušil práva chráněná zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“), neboť umožnil individuálně neurčenému počtu osob přístup k předmětným nosičům, tedy i k rozmnoženinám na nich zaznamenaných výkonů a zvukových záznamů, avšak bez licence nositelů práv ve smyslu § 71 odst. 1 a odst. 2 písm. e) a f) a § 80 odst. 1 a odst. 2 písm. c) a d) autorského zákona. Odvolací soud mimo jiné poukázal na to, že posuzovaná činnost žalovaného vykazuje znaky tzv. půjčovny CD, která veřejnosti bez potřebné licence zpřístupňuje výkony a zvukové záznamy na těchto nosičích zaznamenané. Odvolací soud tak považoval žalobu za důvodnou nejen co do požadavku na zákaz ohrožení těchto práv podle § 40 odst. 1 písm. b), d) autorského zákona, ale i co do požadavku na sdělení požadovaných údajů podle § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona, s výjimkou požadavku sdělení informace o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobení díla.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání žalovaný (dále též „dovolatel“). Dovoláním napadá potvrzující i měnící výrok rozsudku odvolacího soudu, jakož i výrok o nákladech řízení. Rozsudek odvolacího soudu má za zmatečný, neboť směřuje proti Ing. H-lovi, tedy osobě odlišné od žalovaného – Ing. H-elovi. Dovolatel podrobně cituje z dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č.j. 1 Co 27/2006-282, ze dne 20. 12. 2006, a s tímto rozhodnutím (v analogické věci), na které rovněž v přezkoumávané věci odkazoval soud prvního stupně, polemizuje. Dovolací důvod především spatřuje v tom, že podle jeho mínění je napadený rozsudek v elementárním rozporu s občanským soudním řádem, kdy je podle dovolatele pro nedostatek důvodů rovněž zcela nepřezkoumatelný (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.). Nesouhlasí též s právním posouzením věci odvolacího soudu (zejména ve vztahu k aplikaci ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona a užití práva pro osobní potřebu). Je přesvědčen, že právo spoluvlastníka na realizaci vlastnického práva není možné ignorovat, a to ani ve vztahu k CD nosičům se záznamem díla. Poukazuje na to, že účastníci předmětného sdružení nezpřístupňují nosiče se záznamem nikomu jinému, nežli ostatním spoluvlastníkům. Za otázku zásadního právního významu podle obsahu dovolání považuje střet práva spoluvlastnického a autorského, kdy za neudržitelnou považuje tezi, že by spoluvlastník mohl spoluvlastnit CD se záznamem, ale nemohl by spoluvlastněné CD užít způsobem, k němuž je určeno. Namítá rovněž, že rozsudek soudu prvního stupně spočívá na neúplně zjištěném skutkovém základu, protože soud prvního stupně neprovedl důkazy navrhované žalovaným (a ani žalobcem), a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání žalovaného uvedl, že v mezidobí bylo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 329/2008, v obdobné věci rozhodnuto o dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č.j. 1 Co

27/2006-282, ze dne 20. 12. 2006, tak, že dovolání bylo odmítnuto a ze stejných důvodů zmiňovaných v citovaném usnesení Vrchního soudu v Olomouci vykazuje činnost žalovaného znaky tzv. půjčovny CD, která veřejnosti zpřístupňuje výkony a zvukové záznamy poskytnutím zaznamenaných výkonů a zvukových záznamů na CD nosičích k jejich dočasné osobní potřebě, k čemuž je třeba licence nositelů práv ve smyslu § 71 odst. 1 a odst. 2 písm. e) a f) a § 80 odst. 1 a odst. 2 písm. c) a d) autorského zákona. K nesprávnému označení žalovaného uvádí, že se jedná o zjevnou chybu v psaní příjmení žalovaného, přičemž správné znění příjmení žalovaného vyplývá z žaloby, rozsudku soudu prvního stupně, jakož i z ostatních úkonů v řízení. Dovolání považuje za zmatečné v rozsahu, v jakém cituje dovolání v jiné věci, které se navíc zabývá otázkou formulace odvolacího petitu. Z hlediska právního posouzení považuje rozsudek odvolacího soudu za zcela správný, protože činnost žalovaného v souvislosti s K. VCD je veřejným užitím výkonů výkonných umělců a zvukových záznamů, k němuž je třeba licence od nositelů práv. Poukazuje dále na to, že žalovaný předmětné výkony a záznamy používal v rozporu s § 29 odst. 1 autorského zákona, který je třeba vykládat v souladu s mezinárodní praxí, kterou v současné době představuje rozhodnutí orgánů Světové obchodní organizace a jehož trojstupňovým testem by činnost žalovaného neprošla a nemohlo by se tak jednat o volné užití práv pro osobní potřebu. Podle tohoto testu neodůvodněnost zásahu do zájmů majitele práv je dána, jestliže výjimka a omezení způsobují nebo potenciálně mohou způsobit neodůvodněné ztráty na příjmech majitele práv (USA-Section 110/5/ of the US Copyright Act dosažitelné na www.wto.org). Navrhl proto, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce odmítl.

N e j v y š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 7. 2009, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán po 1. 7. 2009 (srov. čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně

rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl částečně potvrzen a částečně změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Rozhodnutí soudu prvního stupně ze dne 15. 12. 2008 však předcházelo rozsudek téhož soudu ze dne 30. 4. 2007, kterým byla žaloba pro nedostatek aktivní věcné legitimace zamítnuta. K odvolání žalobce byl zrušen usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 2008. Odvolací soud ve zrušujícím usnesení zavázal soud prvního stupně závěrem, že žalobce je ve věci aktivně věcně legitimován. Přípustnost dovolání je tak dána podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. v případě výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, a podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. u výroku, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně změněn.

Dovolací soud nejdříve podrobil přezkumu potvrzující výrok rozsudku odvolacího soudu. Žalovaný je v živnostenském rejstříku vedeném u Úřadu městské části Praha 1 veden jako fyzická osoba podnikající podle živnostenského zákona nezapsaná do obchodního rejstříku s oborem činnosti (mimo jiné) výroba, rozmnožování, distribuce, prodej, pronájem zvukových a zvukově-obrazových záznamů a výroba nenahraných nosičů údajů a záznamů. Současně je podle skutkových zjištění soudu prvního stupně přejatých i soudem odvolacím žalovaný správcem sdružení bez právní subjektivity, v jehož rámci mají jiné osoby přístup k nosičům tohoto klubu. Zpřístupňování zvukových záznamů veřejnosti, tj. neuzavřenému okruhu osob, sdružených v K. VCD, kteří nabyli spoluvlastnictví ke hmotnému substrátu CD nosičů, nelze subsumovat pod § 30 odst. 1 autorského zákona, ale jedná se o činnost vykazující znaky půjčovny. Proto nabytím spoluvlastnictví členové klubu nenabyli oprávnění díla zaznamenaná na CD nosičích užívat bez poskytnuté licence. Opačný přístup by zakládal neospravedlnitelnou újmu oprávněných zájmů autorů. (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 423/10 ze dne 1. 4. 2010). Důvodová zpráva k § 29 autorského zákona uvádí, že: „Ustanovení § 29 upravuje obecnou zásadu, kterou obsahuje jak Bernská úmluva, tak Dohoda TRIPS, pokud jde o výjimky z výlučného práva autorského. Jde o výkladové pravidlo ve vztahu ke všem způsobům volného užití chráněných děl a užití těchto děl, ke kterým není třeba souhlasu autora ani zaplacení odměny (bezúplatné zákonné licence). Volná užití chráněných děl, jakož i užití na základě bezúplatné zákonné licence jsou vždy zásahem do výlučných práv a vzhledem k tomu je třeba zvažovat, zda v každém jednotlivém případě nenarušují běžný výkon práva autorského a nezpůsobují neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora. Volné užití děl a bezúplatné zákonné licence jsou v návrhu uvedeny taxativně a jejich aplikace nedovoluje extenzivní výklad.“ Právní názor odvolacího

soudu je tak v souladu s již ustálenou judikaturou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 329/2008, a usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 423/2010).

Nejvyšší soud se dále zabýval důvodností podaného dovolání z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a přihlížel rovněž k případným důvodům zmatečnosti ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. Nejvyšší soud neshledal důvodnou námitku žalovaného, že rozhodnutí trpí zmatečností v důsledku vadného označení žalovaného, neboť i přes zjevnou nesprávnost v skloňování příjmení žalovaného je žalovaný v záhlaví rozsudku odvolacího soudu charakterizován dalšími identifikačními znaky (místem podnikání, identifikačním číslem osoby), které s přihlédnutím k údajům uvedeným v živnostenském rejstříku umožňují jednoznačnou identifikaci žalovaného. Tím není dotčen postup podle § 164 o. s. ř.

Důvodnou nebyla shledána ani námitka dovolatele, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Za skutkové zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení rozumět výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti, je logický rozpor, nebo jestliže hodnocení důkazů odporuje ustanovením § 133 až § 135 o. s. ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Provedeným dokazováním je třeba rozumět jak dokazování provedené u soudu prvního stupně, tak i dokazování provedené před odvolacím soudem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2001, sp. zn. 21 Cdo 65/2000, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Svazek 1, pod č. C 8).

Dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry. Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Skutková zjištění soud prvního stupně získal z listinných důkazů provedených v souladu s ustanovením § 129 o. s. ř. při jednání dne 15. 12. 2008, jak je zřejmé z protokolu o jednání z tohoto dne. Soud prvního stupně zde rovněž pro nadbytečnost zamítl návrh na doplnění dokazování výsledkem svědků Z., R. a dalších svědků

– spoluvlastníků CD nosičů. Z odůvodnění napadeného rozsudku a z obsahu spisu (provedených důkazů, přednesů účastníků a toho, co za řízení před soudy vyšlo jinak najevo) je zřejmé, že odvolací soud pro uvedená zjištění vzal v úvahu jen skutečnosti, které vyplynuly z provedených důkazů a přednesů účastníků, že žádné skutečnosti, které v tomto směru byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo a které byly současně významné pro věc, nepominul a že v jeho hodnocení důkazů a poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků, není z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti logický rozpor, popřípadě že by hodnocení důkazů odporovalo ustanovením § 133 až § 135 o. s. ř. Dovozuje-li žalovaný v dovolání jiné skutkové závěry, činí tak na základě vlastního hodnocení důkazů a ve skutečnosti tedy napadá hodnocení důkazů soudem, které samo o sobě – jak uvedeno výše – není způsobilým dovolacím důvodem.

Zbývá tak posouzení správnosti měnícího výroku rozsudku odvolacího soudu. Dovatel v tomto ohledu neuplatňuje žádnou argumentaci, dovolací soud se proto zabýval posouzením správnosti právního názoru odvolacího soudu, že ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona neupravuje výhradně informační nárok ohledně neoprávněně zhotovené rozmnoženiny, či napodobeniny díla.

Podle § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona ve znění účinném do 21. 5. 2006, autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, se může domáhat zejména sdělení údajů o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího užití a o totožnosti osob, které se neoprávněného zhotovení, popř. neoprávněného rozšiřování účastní.

Právní názor odvolací soudu, že ochrana poskytovaná v ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona nesměřuje jen vůči rušiteli, který do autorského práva zasáhl neoprávněně zhotovenou rozmnoženinou či napodobeninou díla, ale i proti jiným rušitelům, je správný. Podporuje jej gramatický výklad tohoto ustanovení ve znění účinném od 22. 5. 2006, podle něhož informační nárok zahrnuje informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla, původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, ceně neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, totožnosti osob, které se neoprávněného užití díla účastní, a totožnosti osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě.

Informační nárok znalo výslovně již původní znění autorského zákona (na rozdíl od našich předcházejících právních úprav) a novelou autorského zákona z roku 2006 (tj. zákona č. 216/2006 Sb.) došlo pod vlivem (tehdy) komunitárního práva (viz čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví /Úřední věstník č. L 157, 30. 4. 2004, s. 45/) k jejímu osobnímu a obsahovému rozšíření. Jeho smyslem je zejména získání informací o původu zboží nebo služeb, kterými jsou porušována práva, distribučních kanálech a totožnosti třetích osob zúčastněných na porušení práva (viz odst. 21 odůvodnění

cit. směrnice 2004/48/ES), a to za účelem ochrany před dalšími zásahy do autorského práva či zjištění informací o odpovědných osobách (srov. Ivo Telec, Pavel Tůma, Autorský zákon, 1. vydání. Praha: 2007, str. 420).

Jakkoliv na posuzovanou věc – s ohledem na čl. II odst. 5 zákona č. 216/2006 Sb., jímž byl s účinností od 22. 5. 2006 novelizován autorský zákon – dopadá ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona ve znění účinném do 21. 5. 2006, který informační nárok formuloval v užším rozsahu, nepřiznal odvolací soud žalobci něčeho jiného nebo více. Je třeba přihlídnout k tomu, že podle důvodové zprávy k zákonu č. 216/2006 Sb. došlo (u § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona) k zpřesnění práva autora požadovat informace o neoprávněném užití předmětů ochrany a sjednocení nápravných opatření, kterých se může autor domáhat v případě neoprávněného zásahu do jeho práva. Jinými slovy i před touto změnou informační nárok ze zákona náležel autorovi, jehož právo bylo porušeno, přijetím zákona č. 216/2006 Sb. došlo toliko k upřesnění tohoto nároku. Ostatně žalobce již v průběhu řízení před soudem prvního stupně, v době před přijetím zákona č. 216/2006 Sb., opíral své legitimní očekávání i o čl. 47 dohody o Obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.

Z uvedeného vyplývá, že napadený měnící rozsudek odvolacího soudu o věci samé je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno (ani dovolatelem s výjimkou nesprávného přijetí žalovaného tvrzení), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen jinou vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Napadl-li žalovaný dovoláním výslovně všechny výroky rozsudku odvolacího soudu, pak dovolání není přípustné proti výroku rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení. Z ustanovení § 167 odst. 1 o. s. ř. je zřejmé, že rozhodnutí o náhradě nákladů řízení má z pohledu formy rozhodnutí povahu usnesení, kterou neztrácí ani v případě, je-li přičleněno k rozhodnutí o věci samé, u něhož je stanovena forma rozsudku. Přípustnost dovolání proti tomuto napadenému výroku je proto třeba zkoumat z hledisek zákonných ustanovení, která stanoví podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu. Z ustanovení § 237 až § 239 o. s. ř. vyplývá, že dovolání proti výroku usnesení odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení není přípustné a směřuje-li dovolání v této části proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, Nejvyšší soud dovolání žalovaného proti výroku o náhradě nákladů řízení – aniž by se mohl věcí dále zabývat – podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Rozvrhové usnesení není samo o sobě skutečností rozhodnou pro vznik nebo výši škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§ 3 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4968/2009)

Žalobou podanou 12. 11. 2007, rozšířenou podáním z 23. 9. 2008, se žalobce (V. P., a. s.) domáhal:

Po první žalované (J. P.) zaplacení částky 7450,25 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými úroky z prodlení za dobu od 13. 2. 2008 do zaplacení (bod II. výroku).

Po druhé žalované (V. P.) zaplacení částky 72 997,31 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými úroky z prodlení za dobu od 13. 2. 2008 do zaplacení.

Po třetím žalovaném (J. Š.) zaplacení částky 30 697,75 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými úroky z prodlení za dobu od 13. 2. 2008 do zaplacení.

Po všech žalovaných společně a nerozdílně zaplacení částky 110 174,56 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými úroky z prodlení za dobu od 13. 2. 2008 do zaplacení.

Žalobu odůvodnil tím, že žalovaní porušovali povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti E., s. r. o. (dále též jen „E., s. r. o.“), posléze E. B., a. s. (dále též jen „E., a. s.“), plynoucí z ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), čímž žalobci způsobili škodu, a to:

1) První žalovaná v době do 3. 5. 2005, kdy byla jednatelkou společnosti E., s. r. o., která uzavřela se žalobcem dne 28. 2. 2005 smlouvu o dílo, jejímž předmětem bylo zhotovení publikace Proceedings, z níž zůstalo neuhrazeno 14 900,50 Kč.

2) Druhá žalovaná v době od 4. 5. 2005 do 10. 4. 2006, kdy byla jednatelkou společnosti E., s. r. o., která uzavřela se žalobcem v době od 24. 10. 2005 do 27. 3. 2006 smlouvy o dílo, jejichž předmětem byla výroba knih (společností E., s. r. o., odebraných), z nichž zůstalo neuhrazeno 145 994,62 Kč.

3) Třetí žalovaný v době od 11. 4. 2006 do 15. 10. 2006, kdy byl předsedou představenstva společnosti E., a. s., která uzavřela se žalobcem v době od 23. 5. 2006 do 4. 10. 2006 smlouvy o dílo, jejichž předmětem byla výroba knih (společností E., a. s., odebraných), z nichž zůstalo neuhrazeno 61 395,50 Kč.

4) Všichni žalovaní společně, když v době od 16. 10. 2006 do 9. 5. 2007 byli druhá a třetí žalovaní členy představenstva společnosti E., a. s., a první žalovaná byla v době od 16. 10. 2006 předsedkyní představenstva společnosti E., a. s., která povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek této společnosti splnila

opožděně až 18. 5. 2007. Společnost E., a. s., uzavřela se žalobcem v době od 7. 11. 2006 do 14. 2. 2007 smlouvy o dílo na dodávky knih (společností E., a. s., odebraných), z nichž zůstalo neuhrazeno 220 349,13 Kč.

Konkurs na majetek společnosti E., a. s., prohlásil Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 6. 2007 a žalobce do něj přihlásil pohledávky v celkové výši 442 639,75 Kč (příslušenství nebylo přihlášeno), které byly zjištěny při přezkumném jednání konaném 10. 9. 2007. Po žalovaných přitom žalobce požaduje vždy polovinu neuhrazených pohledávek. V žalobě žalobce dále uvedl, že výše plnění, které obdrží v konkursu, mu není známa.

Rozsudkem ze dne 24. 9. 2008 Městský soud v Praze zamítl návrh žalobce na přerušení řízení (bod I. výroku) a dále zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal:

- po první žalované zaplacení částky 7450,25 Kč s příslušenstvím (bod II. výroku),
- po druhé žalované zaplacení částky 72 997,31 Kč s příslušenstvím (bod III. výroku) a
- po třetím žalovaném zaplacení částky 30 697,75 Kč s příslušenstvím (bod IV. výroku).

Dále soud zamítl žalobu v rozsahu, ve kterém se žalobce domáhal po žalovaných společně a nerozdílně zaplacení částky 110 174,56 Kč s příslušenstvím (bod V. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod VI. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel z toho, že společnost E., a. s., podala u Městského soudu v Praze dne 18. 5. 2007 návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek, věc je vedena pod sp. zn. 59 K 29/2007, konkurs byl prohlášen usnesením ze dne 15. 6. 2007 a pohledávka žalobce (z označených smluv o dílo) přihlášena 3. 9. 2007 byla v konkursu zjištěna ve výši 442 639,75 Kč.

Dále soud uvedl, že k odůvodnění rozhodnutí v této věci lze citovat z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 803/2003 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 6/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 6/2007“, který je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, veřejnosti dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle kterého:

„Vznik škody na straně poškozeného je jedním ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu podle hmotného práva a na žalobci leží důkazní břemeno o tom, že škoda vznikla. Aby byl splněn uvedený zákonný předpoklad, musí škoda existovat nejpozději v době, kdy soud o uplatněném nároku rozhoduje. I pro rozhodování soudu o nároku na náhradu škody platí totiž ustanovení § 154 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), které stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. To znamená, že rozhodující je skutkový stav věci, jaký je v době, kdy soud vyhláší své rozhodnutí, a nikoliv stav, který s větší či menší pravděpodobností v nejbližší době nastane. Neexistuje-li škoda v době rozhodování soudu o uplatněném nároku na její náhradu, byl nárok uplatněn předčasně, což má za následek zamítnutí žaloby, tzv. „pro tentokrát“, aniž by bylo třeba zabývat se splněním dalších předpokladů odpovědnosti za škodu.“

Na citované závěry soud pro stručnost odkázal, s tím, že „škoda musí být ke dni vyhlášení rozhodnutí přesně vyčíslitelná“ a „v tomto případě být vyčíslitelná nemůže, neboť probíhá konkursní řízení“. Není zřejmé, jaké prostředky budou vyplaceny žalobci z podstaty a zda a v jaké míře se zmenší žalobcův majetek. Soud proto uzavřel, že mu „nezbylo“ než žalobu pro předčasnost zamítnout, když je nadbytečné zabývat se v tuto chvíli úvahami o tom, zda žalovaní porušili právní povinnost.

Předčasností žaloby odůvodnil soud i zamítnutí návrhu na přerušení řízení.

K odvolání žalobce **V r c h n í s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 18. 6. 2009 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I. až V. a změnil jej ve výroku o nákladech řízení (první výrok). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud především uzavřel, že soudu prvního stupně nevznikla povinnost přerušit řízení dle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Dále poznamenal, že v konkursním řízení není řešeno, zda statutární orgán (členové statutárního orgánu) úpadce porušil povinnosti uvedené v § 3 odst. 2 ZKV a zda v důsledku toho vznikla žalobci škoda. Neřeší tedy otázku, která by mohla mít význam pro rozhodnutí soudu v řízení o náhradě škody dle § 3 odst. 2 ZKV, a nebyl tak ani důvod přerušit řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř.

S odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1220/2005 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 33/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 33/2008“), a ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 230/2007 (jde o rozsudek), pak odvolací soud uvedl, že skutečná škoda, jež může vzniknout věřitelům tím, že nebyl podán návrh na prohlášení konkursu, nebo věřitelům, jejichž pohledávky vznikly až v době prodlení odpovědných osob se splněním povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu, se neurčuje jako prostý rozdíl mezi tím, co dlužníku zbývalo splnit věřiteli v době, kdy měl být podán návrh na prohlášení konkursu, a částkou, kterou věřitel posléze obdržel v konkursu na úhradu této pohledávky, ale jako rozdíl mezi tím, jaké by bylo uspokojení věřitele, kdyby byl návrh na konkurs podán včas, a tím, jaké bylo skutečné uspokojení věřitele z výtěžku konkursu.

Z toho podle odvolacího soudu vyplývá, že ke vzniku škody a odpovědnosti žalovaných za škodu na základě ustanovení § 3 odst. 2 ZKV může dojít teprve tehdy, nebude-li nárok věřitele uspokojen v rámci konkursu. Existence konkrétní škody musí být vždy prokázána a nestačí pouhé tvrzení žalobce o okolnostech nasvědčujících, že mu vznikne škoda, a o její pravděpodobné (odhadnuté) výši. Před skončením konkursu, v době, kdy ještě není známo, jaké bude uspokojení věřitele, nelze prokázat ani vznik škody a žaloba o náhradu škody na základě ustanovení § 3 odst. 2 ZKV je podána (jak uzavřel i soud prvního stupně) předčasně.

K námitce, že o věci měl soud rozhodnout mezitímním rozsudkem (dle § 152 odst. 2 o. s. ř.), odvolací soud uvedl, že nejde o povinnost, nýbrž o možnost soudu.

K poukazu odvolatele na to, že z ustanovení § 100 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), plyne, že žaloba

o náhradu škody dle § 3 odst. 2 ZKV může být podána i dříve, než bude znám výtěžek konkursního řízení, odvolací soud zdůraznil, že danou věc je nutno posuzovat podle ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, přičemž ani z označeného ustanovení insolvenčního zákona neplyne, že by bylo možné podat žalobu o náhradu škody dříve, než skončí insolvenční řízení.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání v rozsahu, v němž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavých výrocích o věci samé (ve výrocích II. až V.), opíraje přípustnost dovolání o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř., namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení následujících otázek:

1) Zda určení výše rozdílu mezi zjištěnou výší pohledávky žalobce jako konkursního věřitele a výší jeho uspokojení v konkursním řízení je nezbytným (výchozím či základním) předpokladem pro určení výše škody způsobené statutárním orgánem (členem statutárního orgánu) porušením povinnosti podle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV a zda dočasná neznalost tohoto předpokladu v důsledku neukončeného konkursního řízení je podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. důvodem k přerušení řízení o žalobě na náhradu škody podle § 3 odst. 2 ZKV?

2) Zda a za jakých podmínek lze pro výklad obdobného ustanovení dřívějšího zákona použít ustanovení zákona pozdějšího, konkrétně, zda lze pro výklad ustanovení § 3 odst. 2 ZKV použít ustanovení § 100 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona?

3) Zda lze žalobci odepřít pro předčasnost právo na náhradu škody, je-li zřejmé, že v konkursním řízení nebude jeho pohledávka uspokojena ve větším rozsahu, než je jím odhadnutá výše škody, a vychází-li jeho odhad z objektivní reality (ze zprávy správce konkursní podstaty) a zda čekání na výsledek konkursního řízení není za takové situace výrazem právního formalismu?

4) Zda zamítnutí žaloby pro předčasnost musí být vyjádřeno ve výroku rozsudku?

K jednotlivým otázkám uplatňuje dovolatel následující argumentaci:

Ad 1)

Odvolací soud podle dovolatele posoudil nesprávně hmotněprávní předpoklady odpovědnosti žalovaných jako jednatelů právního předchůdce úpadce (E., s. r. o.), respektive jako členů představenstva úpadce. Stejně jako soud prvního stupně totiž nevzal v úvahu, že pro rozhodnutí o výši škody ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 ZKV je třeba nejprve znát rozdíl mezi výší zjištěné pohledávky žalobce jako konkursního věřitele a výší uspokojení jeho pohledávky v konkursním řízení. Škoda ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 ZKV totiž tento rozdíl (jenž může být zjištěn pouze

v konkursním řízení) nemůže převyšovat. Teprve po zodpovězení této základní otázky lze řešit další otázky a zjistit výši škody ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 ZKV, R 33/2008 a rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 230/2007.

Výši tohoto rozdílu nemůže soud řešit samostatně v řízení o žalobě dle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV ani jako otázku předběžnou a musí vyčkat výsledku konkursního řízení. Odtud dovolatel dovozuje, že soud prvního stupně byl povinen přerušit řízení dle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Podle dovolatele s odvolacím soudem lze souhlasit v tom, že v konkursním řízení není řešena otázka, zda statutární orgán (členové statutárního orgánu) úpadce porušil své povinnosti uvedené v § 3 odst. 2 ZKV. Nikoliv bez výhrad lze dále souhlasit se závěrem odvolacího soudu, že v konkursním řízení není řešena otázka, zda a jaká škoda vznikla žalobci v důsledku porušení povinnosti dle § 3 odst. 2 ZKV. Jedině v konkursním řízení je (totiž) řešena shora uvedená otázka rozdílu mezi zjištěnou výší pohledávky konkursního věřitele a uspokojením věřitele v konkursu. Rozhodnutí soudu o žalobě na náhradu škody podle § 3 odst. 2 ZKV je tedy závislé na výsledku konkursního řízení, i když nejde (v intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu) o závislost mechanickou. Soud v řízení o žalobě podle § 3 odst. 2 ZKV není oprávněn samostatně skutkově zjistit a právně posoudit výchozí předpoklad pro vznik škody, tedy shora popsany rozdíl, a proto pro rozhodnutí o takové žalobě potřebuje znát výsledek konkursního řízení, tedy:

a) výši zjištěné pohledávky žalobce jako konkursního věřitele (údaj byl znám v době vydání napadeného rozhodnutí),

b) výši uspokojení zjištěné pohledávky (údaj nebyl znám v době vydání napadeného rozhodnutí).

Z řečeného dovolatel usuzuje na existenci dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., s tím, že „důsledkem“ tohoto nesprávného právního posouzení pak je „nepoužití“ ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a tedy vada řízení ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Jelikož existovala „povinnost“ přerušit řízení, je vyloučeno, aby byla dána „možnost“ přerušit řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., uzavírá dovolatel.

Ad 2)

Z ustanovení § 100 odst. 2 insolvenčního zákona podle dovolatele vyplývá, že věřitel může podat žalobu o náhradu škody ještě před skončením insolvenčního řízení a že ji nelze z tohoto důvodu zamítnout pro předčasnost. To podle dovolatele znamená, že s nařízením jednání o žalobě na náhradu škody je nutno vyčkat do doby, než bude insolvenční řízení pravomocně skončeno. Jelikož odvolací soud nesprávně vyložil ustanovení § 100 odst. 2 insolvenčního zákona, je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Napadené rozhodnutí je navíc nepřezkoumatelné potud, že se odvolací soud nevypořádal s argumentací, že pro výklad dřívějšího zákona lze použít obsahově obdobná ustanovení pozdějšího zákona, uzavírá dovolatel.

Ad 3)

Potud dovolatel klade dále otázku, zda oddalování uspokojení práva věřitele na náhradu škody, které je vyvoláno čekáním na něco, co nemůže nastat, není výrazem právního formalismu a tím porušením práva na spravedlivý proces podle článku 36 Listiny základních práv a svobod a porušením zásady rychlé a účinné ochrany práv ve smyslu § 6 o. s. ř. a článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. K tomu dovolatel uvádí, že v odvolacím řízení navrhl provedení důkazu zprávou správce konkursní podstaty, jenž vyčíslil uspokojení věřitelů pohledávek druhé třídy (uspokojení pohledávek předběžně odhadl, včetně nároků správce konkursní podstaty, částkou 1 000 000 Kč, při zjištěných pohledávkách v celkové výši 11 300 000 Kč). Odvolací soud návrh na provedení důkazu zamítl a ve svém rozsudku v rozporu s ustanovením § 157 odst. 2 o. s. ř. neuvedl, proč tento důkaz neprovedl, čímž zatížil řízení vadou ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Ad 4)

Ačkoliv soud prvního stupně žalobu zamítl pro předčasnost, nevyjádřil to výrokem rozsudku a odvolací soud nápravu nezjednal. Dovolatel míní, že zamítnutí žaloby pro předčasnost je nutno výslovně vyjádřit ve výroku rozhodnutí, neboť pouze ten je závazný ve smyslu ustanovení § 159a o. s. ř. Dovolatel je tak poškozen na svém právu podat žalobu znovu a řízení je (proto) postiženo vadou ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Žalovaní ve vyjádření navrhuji dovolání odmítnout jako nedůvodné.

K první otázce žalovaní uvádějí, že dovolání směřující proti výroku, jímž odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu na přerušení řízení, není přípustné, takže tato otázka je zcela irelevantní.

Ke druhé otázce žalovaní uvádějí, že se ztotožňují se závěry odvolacího soudu, jež spočívají v tom, že ustanovení § 100 insolvenčního zákona nelze aplikovat na řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání. Z označeného ustanovení pak neplyne, že by věřiteli mohla být přiznána škoda způsobená porušením povinnosti podat insolvenční návrh dříve, než bude skončeno insolvenční řízení. Tvrdí-li dovolatel, že ustanovení § 3 odst. 2 ZKV neurčuje, kdy lze podat žalobu o náhradu škody, je k tomu třeba uvést, že to vyplývá z hmotného práva (ze zákonných předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu). Pro přiznání nároku z titulu odpovědnosti za škodu je navíc rozhodující okamžik vyhlášení rozhodnutí, nikoli okamžik podání žaloby. Otázku vzniku škody zodpověděl odvolací soud v souladu s hmotným právem a nejde ani o otázku rozhodovanou rozdílně odvolacími soudy nebo dovolacím soudem.

Ke třetí otázce žalovaní uvádějí, že otázku vzniku škody rozhodl odvolací soud v souladu s hmotným právem a opakovaně o ní judikoval Nejvyšší soud tak, že škoda jako jeden ze zákonných předpokladů odpovědnosti za škodu musí existovat v době, kdy soud rozhoduje o uplatněném nároku. Neexistuje-li škoda v době rozhodování soudu o uplatněném nároku na její náhradu, byl nárok uplatněn předčasně, což má za následek zamítnutí žaloby, tzv. „pro tentokrát“, aniž by bylo třeba zabývat

se splněním dalších předpokladů odpovědnosti za škodu. V případě probíhajícího konkursu na majetek dlužníka (stav k okamžiku vyhlášení rozsudku odvolacího soudu) to znamená, že věřiteli může škoda vzniknout až tehdy, pominou-li účinky prohlášeného konkursu, neboť teprve nebude-li nárok vůči dlužníku uspokojen ani v rámci konkursu, vzniká majetková újma. Potud žalovaní odkazují na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2601/2010 (jde o rozsudek ze dne 25. 8. 2010, uveřejněný pod číslem 48/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 48/2011“) a na R 6/2007.

Ke čtvrté otázce žalovaní namítají, že způsob, jakým byl formulován výrok napadeného rozhodnutí, nevede k závěru o existenci dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Navíc ze závěrů odvolacího soudu je jasně patrný důvod zamítnutí žaloby a odpadne-li tento důvod v budoucnu, nic nebrání uplatnění nároku v novém řízení, bude-li vycházet ze skutečností, k nimž došlo po právní moci napadeného rozhodnutí. Nicméně tato otázka již byla řešena dovolacím soudem, např. rozsudkem sp. zn. 21 Cdo 2091/2005 (správně jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2006, uveřejněné pod číslem 84/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 84/2007“).

N e j v y š š í s o u d dovolání zčásti odmítl a zčásti zrušil. Věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 30. 6. 2009) se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

V průběhu dovolacího řízení původní dovolatel zanikl na základě zrušení bez likvidace, a to jako zanikající společnost v důsledku fúze sloučením se společností S. P., s. r. o., jako nástupnickou společností, Nejvyšší soud proto rozhodl usnesením ze dne 26. 10. 2011, že v řízení bude jako se žalobcem pokračováno se společností S. P., s. r. o., se kterou dále jednal jako s novým dovolatelem.

Nejvyšší soud se věcí zabýval nejprve v rovině přípustnosti dovolání.

V dotčeném ohledu shledává především nepřiléhavou výtku žalovaných ohledně „nepřípustnosti“ dovolání proti výroku, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu na přerušení řízení. Jak totiž dokládá (výše reprodukováný) obsah dovolání, proti tomuto výroku dovolání vůbec nebylo podáno.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé pak může být přípustné jen podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když o případ podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde. K posouzení přípustnosti dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nejvyšší soud přistoupil s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil

ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012 (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11).

Podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. ovšem dovolání podle odstavce 1 není přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

Jak se podává i ze žaloby, peněžité plnění, o nichž soud prvního stupně rozhodl pod body II. až V. svého rozsudku, jsou nároky se samostatným skutkovým základem, vymezeným odlišným postavením žalovaných coby statutárních orgánů právního předchůdce úpadce (E., s. r. o.), respektive coby členů kolektivního statutárního orgánu pozdějšího úpadce (E., a. s.) v různých časových údobích a vázaných na rozdílné obchodní transakce sjednané v těchto údobích mezi žalobcem a právním předchůdcem úpadce nebo mezi žalobcem a pozdějším úpadcem.

Obecně přitom platí, že uplatnil-li účastník v jednom řízení více samostatných nároků, je třeba posuzovat přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 o. s. ř. u každé jednotlivé věci (u každého jednotlivého nároku) podle hledisek uvedených v § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. samostatně. Srov. v tomto ohledu v literatuře např. dílo Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2009, str. 1887 – 1888 a v judikatuře např. důvody usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4366/2009, 31 Cdo 4368/2009, nebo usnesení Ústavního soudu z 10. 4. 2008, sp. zn. III. ÚS 307/05, dostupné na webových stránkách Ústavního soudu.

V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí i v části, ve které odvolací soud tímto výrokem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodě II. výroku (o zamítnutí žaloby vůči první žalované co do částky 7450,25 Kč s příslušenstvím), tedy dovolání nemůže být přípustné ani podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím ani 20 000 Kč. Potud proto Nejvyšší soud dovolání bez dalšího zkoumání odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř. jako nepřípustné.

Hodnotové kritérium přípustnosti dovolání zakotvené v ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. bylo dále nutno zkoumat ve vztahu k nároku, o němž soud prvního stupně rozhodl (vůči třetímu žalovanému) pod bodem IV. výroku svého rozsudku (o zamítnutí částky 30 697,75 Kč s příslušenstvím).

Ke způsobu, jakým má být pro účely přípustnosti dovolání posuzována otázka, zda ve smyslu ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. šlo o věc „obchodní“ nebo o věc „jinou“, se Nejvyšší soud vyslovil v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 31 Cdo 1693/2008, uveřejněném pod číslem 34/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 34/2011“). Vzhledem k tomu, že soudy nižších stupňů se případnou „obchodní“ povahou žalobou uplatněných nároků nezabývaly a tato otázka není rovněž předmětem dovolání, prosadí se (v intencích R 34/2011) obecné posouzení

povahy těchto nároků, jak plyne z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, konkrétně z R 33/2008 (podle kterého je odpovědnost osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV za porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinění, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit).

Z řečeného plyne, že ve vztahu k bodu IV. výroku rozsudku soudu prvního stupně nevylučuje ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

V intencích takto ustavených kritérií přípustnosti dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nepřisuzuje Nejvyšší soud po právní stránce zásadní význam druhé a čtvrté otázky předestřené dovolatelem.

Ke druhé z položených otázek Nejvyšší soud uvádí, že odlišnost pojetí úpravy obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání (v porovnání s úpravou obsaženou v insolvenčním zákoně) se podává již z R 33/2008, v němž Nejvyšší soud vyložil předpoklady odpovědnosti za škodu způsobenou nepodáním návrhu na prohlášení konkursu jinak, než jak se podává z úpravy obsažené v ustanovení § 100 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona. Pro dovolací řízení je v této souvislosti bezcenná i argumentace, jejímž prostřednictvím dovolatel dovozuje, že odvolací soud se mylil při výkladu ustanovení § 100 insolvenčního zákona. Pochybení odvolacího soudu při výkladu právní normy, která na věc nedopadá, totiž žádný význam nemá.

Ke čtvrté z položených otázek pak Nejvyšší soud uvádí, že (jak přiléhavě upozornili ve vyjádření k dovolání žalovaní) odpověď na ni se podává z R 84/2007; z něj je patrné, že pro posouzení pravomocného soudního rozhodnutí jako rozhodnutí, jímž byla žaloba zamítnuta pro předčasnost („pro tentokrát“), jsou určující jeho důvody a nikoliv to, zda se takový důvod zamítnutí žaloby promítl i ve výrokové části rozhodnutí. Podstatné je, zda nová žaloba spočívá (může spočívat) jako na „nových“ na těch okolnostech, pro jejichž neexistenci byla původní žaloba předtím posouzena (v důvodech zamítavého rozhodnutí) jako předčasně podaná.

Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným pro zodpovězení první a třetí z položených otázek. Ohledně první otázky připustil dovolání proto, že ve vazbě na institut přerušení řízení dle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. jde o otázku dosud nezodpovězenou v dovolacím řízení, a ohledně třetí otázky připustil dovolání proto, že v souvislostech otevřených žalobou vycházející z ustanovení § 3 odst. 2 ZKV řeší odvolací soud otázku, zda škoda může vzniknout před skončením probíhajícího konkursního řízení, v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (jak bude rozebrána níže).

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 3 ZKV právnická osoba nebo fyzická osoba – podnikatel, která je v úpadku, je povinna bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkursu. Právnická osoba v likvidaci má tuto povinnost, jen je-li předlužena (odstavec 1). Povinnost podle odstavce 1 mají i statutární orgány právnické osoby, likvidátor právnické osoby v likvidaci, je-li předlužena, a zákonní zástupci fyzické osoby. Jestliže osoby tuto povinnost nesplní, odpovídají věřitelům za škodu, která jim tím vznikne, ledaže prokáží, že škodu nezavinily; je-li těchto osob více, odpovídají společně a nerozdílně (odstavec 2).

Dle ustanovení § 420 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti (odstavec 1). Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil (odstavec 3).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení již v době, kdy měli žalovaní porušit povinnost podat návrh. Ustanovení § 420 obč. zák. od té doby změn nedoznalo; zákon o konkursu a vyrovnání byl sice v mezidobí zrušen (s účinností od 1. 1. 2008) zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem) (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona je však ustanovení § 3 ZKV, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i nadále určující pro posouzení odpovědnosti žalovaných za vznik tvrzené škody.

Ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř., které určuje, že soud řízení přeruší, jestliže rozhodnutí závisí na otázce, kterou není v tomto řízení oprávněn řešit, nedoznalo změn od zahájení řízení v této věci.

Mechanismus vzniku škody a určení její výše v případě, že osoby uvedené v § 3 odst. 2 ZKV poruší povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, rozebral Nejvyšší soud podrobně v R 33/2008, na něž v podrobnostech odkazuje a na jehož závěrech nevidí důvodu cokoli měnit. Závěry obsaženými v R 33/2008 se v napadeném rozhodnutí zaštilil i odvolací soud; ten však pochybil již tím, že R 33/2008 citoval neúplně, čímž jeho vyznění zkreslil způsobem, jenž nutně musel vést k chybnému úsudku o době vzniku tvrzené škody.

Nejvyšší soud v R 33/2008 v skutku uzavřel (jak uvedl odvolací soud), že skutečná škoda, jež může vzniknout věřitelům tím, že nebyl podán návrh na prohlášení konkursu, nebo věřitelům, jejichž pohledávky vznikly až v době prodlení odpověd-

ných osob se splněním povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu, „se neurčuje jako prostý rozdíl mezi tím, co dlužníku zbývalo splnit věřiteli v době, kdy měl být podán návrh na prohlášení konkursu, a částkou, kterou věřitel posléze obdržel v konkursu na úhradu této pohledávky“.

Dovozuje-li ovšem odvolací soud dále, že taková skutečná škoda se určuje „jako rozdíl mezi tím, jaké by bylo uspokojení věřitele, kdyby byl návrh na konkurs podán včas, a tím, jaké bylo skutečné uspokojení věřitele z výtěžku konkursu“, pak ve skutečnosti přebírá z R 33/2008 jen ty jeho pasáže, jež se váží k věřitelům, jejichž pohledávky vůči dlužníku existovaly v době, kdy měl být podán návrh na prohlášení konkursu, byť ještě nebyly splatné.

U věřitelů, jejichž pohledávky vůči dlužníku vznikly až v době prodlení osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV se splněním povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu,

Nejvyšší soud v R 33/2008 vysvětlil, že takovou (skutečnou) škodou se rozumí rozdíl mezi tím, co dlužníku zbývá splnit věřiteli v době, kdy je návrh na prohlášení konkursu podán, a částkou, kterou věřitel posléze obdržel v konkursu na úhradu této pohledávky. Přitom ze žalobních tvrzení je i bez výslovného vymezení doby, kdy měl být návrh na konkurs podán tak, aby nevznikla odpovědnost žalovaných podle § 3 odst. 2 ZKV, patrné, že smlouvy uzavřené v době od 24. 10. 2005 měly být sjednány (a pohledávky dovolatele z nich plynoucí vzniknout) až v době prodlení žalovaných se splněním povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (respektive právního předchůdce dlužníka).

Bez zřetele k tomu, že odvolací soud formuloval mechanismus určení výše skutečné škody nepřesně, dále platí, že odvolací soud pochybil, jestliže následně uzavřel, že „před skončením konkursu, v době, kdy ještě není známo, jaké bude uspokojení věřitele, nelze prokázat ani vznik škody a žaloba o náhradu škody na základě ustanovení § 3 odst. 2 ZKV je podána (jak uzavřel i soud prvního stupně) předčasně“.

V tomto ohledu je úsudek odvolacího soudu protikladný úsudku, který Nejvyšší soud přijal v důvodech R 33/2008. Tam Nejvyšší soud výslovně uzavřel, že:

„Jakkoliv není vyloučeno, aby výše škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka byla určena dříve než (až) v souvislosti s rozvrhovým usnesením (§ 30 ZKV), žaloba o náhradu škody opírající se o úpravu obsaženou v § 3 ZKV nemůže uspět, nebyl-li návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka nebo návrh na vyrovnání vůbec podán (lhostejným) a na jeho základě dlužníkův úpadek posléze osvědčen konkursním soudem.“

Jinak řečeno, Nejvyšší soud již v R 33/2008 výslovně připustil, že výši škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka lze určit i dříve než (až) v souvislosti s rozvrhovým usnesením (§ 30 ZKV), jakkoli se určení výše škody zpravidla bude vázat právě k rozvrhovému usnesení.

Napadené rozhodnutí chybí již tím, že vylučuje vznik škody před „skončením konkursu“ (rozuměj před zrušením konkursu ve smyslu ustanovení § 44 a násl. ZKV), tedy v době následující dokonce i po splnění rozvrhového usnesení (srov. § 44 odst. 1 písm. b/ ZKV).

Jakkoli jinak nelze směřovat posouzení otázky vzniku škody při odpovědnosti státu za škodu způsobenou výkonem veřejné moci s otázkou odpovědnostních nároků osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV, Nejvyšší soud poukazuje na to, že i z R 48/2011 (jež se zabývá právě nárokem na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci) se podává, že v případě probíhajícího konkursu na majetek dlužníka (vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání) se posouzení nedobytnosti pohledávky poškozeného coby předpokladu vzniku škody způsobené státem odvíjí ode dne, kdy poškozený obdržel plnění na základě pravomocného rozvrhového usnesení bez ohledu na to, že dosud nebylo vydáno rozhodnutí o zrušení konkursu.

Rozvrh (ve smyslu rozvrhu konečného) patří k závěrečným úkonům konkursního řízení při jeho normálním průběhu. Jakmile dojde k jeho realizaci, je již možné konkurs zrušit. Podstata rozvrhu (ve smyslu rozvrhu konečného) spočívá v tom, že celkový výtěžek zpeněžení konkursní podstaty se rozdělí mezi konkursní věřitele podle pravidel stanovených v § 32 ZKV. Děje se tak usnesením, které zákon nazývá rozvrhovým usnesením (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 657/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2008, pod číslem 168).

Jestliže Nejvyšší soud v R 33/2008 připustil, že výši škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka lze určit i dříve než (až) v souvislosti s rozvrhovým usnesením, učinil tak s vědomím, že v konkursním řízení vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání může být otázka nemožnosti uspokojení pohledávky věřitele zodpovězena (podle stavu konkursního řízení) i dříve než při rozvrhu (k němuž ani nemusí dojít).

Tak především může být míra možného uspokojení věřitelů dlužníka objasněna již při vydání částečného rozvrhu (srov. k tomu opět i důvody rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 657/2006). V řadě případů bude možné uzavřít, v jaké výši vznikla věřiteli škoda, již při pravomocném schválení konečné zprávy (§ 29 ZKV), bude-li z ní patrné, že dosažený výtěžek zpeněžení konkursní podstaty nebude postačovat ani k plnému uspokojení pohledávek za podstatou (§ 31 odst. 2 ZKV) a pracovních nároků (§ 31 odst. 3 ZKV), takže nezajištění věřitelé druhé třídy neobdrží při rozvrhu ničeho (§ 32 odst. 1 ZKV).

V situaci, kdy se věřitel nedomáhá plné výše vzniklé (tvrzené) škody (jako v této věci, kdy uplatňuje jako škodu jen 50 % neuhrazených částí svých pohledávek), přitom může být podkladem pro závěr o výši škody i zpráva správce konkursní podstaty o stavu konkursního řízení, která vyloučí možnost uspokojení věřitelovy pohledávky v konkursu v rozsahu, v němž se domáhá náhrady škody, bez zřetele k tomu, že konkursní řízení se formálně dosud nenachází ve stadiu schválení koneč-

né zprávy nebo vydání rozvrhového usnesení (lhotejno, zda má jít o rozvrh částečný nebo konečný). Jednotlivé fáze konkursního řízení totiž mohou ovlivnit např. pokračující spory o právo na přednostní uspokojení některých věřitelů v konkursu, jež ovšem již nemusí být překážkou úsudku (podloženého obsahem konkursního spisu), že jakýkoli výsledek takových sporů nemůže ovlivnit závěr, že věřitel neobdrží v konkursu částku, kterou uplatňuje jako náhradu škody vzešlé z porušení povinností dle § 3 odst. 2 ZKV.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž v dotčeném ohledu správné není (je založeno na chybné úvaze, že před skončením konkursu nelze výši škody určit).

Zbývá dodat, že tam, kde stav konkursního řízení před vydáním rozvrhového usnesení nedovoluje určit výši škody způsobem shora popsáním, vskutku bude namíste žalobu zamítnout pro předčasnost. V takovém případě totiž platí, že škoda dosud nevznikla (nelze postavit najisto, v jakém rozsahu se věřitel uspokojí z majetku dlužníka). Srovnej k tomu *mutatis mutandis* opět např. R 48/2011. Přerušování řízení podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. tu není namíste. Nejde totiž (jak se nesprávně domnívá dovolatel) o to, že by soud v této věci nebyl oprávněn řešit otázku vzniku škody. Zamítnutí žaloby pro předčasnost je naopak logickým důsledkem toho, že soud otázku vzniku škody řešil a že dospěl k závěru, že taková škoda dosud nevznikla.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem při výkladu doby možného vzniku škody neobstálo, Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil, s výjimkou výroku, pro který neshledal dovolání přípustným a s výjimkou dovoláním nenapadeného výroku týkajícího se přerušování řízení. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud ve stejném rozsahu i toto rozhodnutí a potud vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.). Zabývat se tím, zda je dán i dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., pokládal Nejvyšší soud za dané situace za zbytečné.

Písemné oznámení dosavadního člena družstvu o převodu členství ve smyslu § 230 obch. zák. (ve spojení s písemným souhlasem nabyvatele členství) je právním úkonem, neboť s tímto projevem vůle zákon spojuje vznik/zánik konkrétních práv a povinností zúčastněných subjektů (přechod členských práv a povinností na nabyvatele ve vztahu k družstvu). To, že dohoda o převodu členských práv a povinností byla uzavřena, jsou strany dohody povinny družstvu oznámit. Odmítá-li dosavadní člen družstva učinit oznámení o převodu, může se nabyvatel členských práv a povinností domáhat splnění této povinnosti návrhem na nahrazení projevu vůle.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1367/2011)

Rozsudkem ze dne 5. 10. 2009 **M ě s t s k ý s o u d** v Praze uložil „žalovaným“ povinnost oznámit OSBD B. (dále též jen „družstvo“), „že dnem 10. 5. 1999 se převádí členská práva a povinnosti žalovaných v družstvu, spojená s užíváním bytu č. 213 o velikosti 1 + 1 ve třetím podlaží v domě č. 782 v H. ulici ve Z. včetně příslušenství, na žalobce“ (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výroky II. a III.).

Soud prvního stupně uzavřel, že mezi účastníky byla platně uzavřena zčásti písemně a zčásti ústně dohoda o převodu členských práv a povinností v družstvu spojených s užíváním bytu č. 213 v domě č. 782 ve Z. (dále jen „byt“), neboť „žalobce“ všechny povinnosti, k jejichž splnění se zavázal protihodnotou za převáděné členství v družstvu (nalezení rovnocenného bytu, vyplacení částky 100 000 Kč a převedení částky 24 438 Kč naspořené na základě smlouvy o stavebním spoření na „žalovanou“), skutečně splnil. Povinností „žalovaných“ tak bylo doručit družstvu písemné oznámení o převodu členství, což však přes písemnou výzvu „žalobce“ neučinili.

V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 16. 12. 2010 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu o uložení výše uvedené povinnosti zamítl (výrok první), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výrok druhý a třetí).

Odvolací soud oproti soudu prvního stupně uzavřel, že v řízení nebylo prokázáno, že dohoda o převodu členských práv a povinností v družstvu byla mezi účastníky uzavřena. Nebylo rovněž prokázáno, že by mezi účastníky byla uzavřena (ve formě vyžadované zákonem) smlouva o smlouvě budoucí, v níž by se V. a J. S. zavázali uzavřít s navrhovatelem za splnění konkrétně stanovených podmínek a ve stanovené lhůtě dohodu o převodu členských práv a povinností v družstvu. Povinnost oznámit převod členství družstvu tedy manželům S. nevznikla.

Navrhovatel napadl rozhodnutí odvolacího soudu v celém rozsahu dovoláním, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb.,

občanského soudního řádu, uplatňuje dovolací důvody dle § 241a odst. 2 o. s. ř. a navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel namítá, že řízení v projednávané věci je řízením sporným, nikoliv řízením nesporným ve smyslu § 200e o. s. ř., neboť jeho předmětem není určení, který z účastníků řízení je členem družstva, ani požadavek na uložení povinnosti družstvu zapsat některého z účastníků do seznamu svých členů, ale jde o řízení o nahrazení projevu vůle, resp. vydání rozhodnutí, které „mělo směřovat k dovršení součinnosti dalších účastníků, se kterými (navrhovatel) uzavřel v řízení posuzovanou smlouvu”.

Dle názoru dovolatele z judikatury dovolacího soudu vyplývá, že členství v družstvu přechází na nabyvatele až okamžikem předložení dohody o převodu členských práv a povinností konkrétnímu družstvu, nebo okamžikem předložení oznámení o převodu členských práv a povinností družstvu, nikoliv již uzavřením takové dohody, k čemuž však v projednávané věci nedošlo, a proto věc nelze posoudit jako vztah ze smlouvy o převodu členských práv a povinností v družstvu.

Nadto, pokud by šlo v projednávané věci o řízení nesporné, byl dovolatel soudem nesprávně poučen o koncentraci řízení ve smyslu § 119a o. s. ř., což považuje za vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, neboť mu bylo odepráno právo vznášet v rámci odvolacího řízení návrhy na provedení důkazů. Účastníkem takového řízení by rovněž muselo být i družstvo.

Dovolatel nesouhlasí ani se závěrem, podle něhož dohoda o převodu členských práv a povinností v družstvu nebyla uzavřena. Namítá, že existenci této dohody nedovožoval (pouze) ze smlouvy o převodu stavebního spoření za převod užívacího práva k družstevnímu bytu (jak uvedl odvolací soud), ale z komplexu skutečností zjišťovaných jak z listinných důkazů, tak výpovědí svědků, které provedl soud prvního stupně. Odvolací soud je všechny nezopakoval, když přečetl pouze některé listinné důkazy, ačkoliv z nich vyvodil odlišné právní závěry, a některé důkazy v odůvodnění svého rozhodnutí zcela opomněl. Jeho právní posouzení věci je tak dle názoru dovolatele nesprávné, neboť vychází pouze z části „důkazního materiálu“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Jelikož v projednávané věci je dovolání přípustné, zabýval se Nejvyšší soud nejprve tím, zda řízení netrpí vadami uvedenými v ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř., které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

S ohledem na datum podání návrhu na zahájení řízení v projednávané věci je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodné znění níže uvedených ustanovení účinné k 21. 1. 2003, tedy občanského soudního řádu naposledy ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Podle § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. krajské soudy též rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech z právních vztahů mezi obchodními společnostmi (družstvy) a jejich zakladateli (společníky nebo členy), jakož i mezi společníky (členy nebo zakladateli) navzájem, jde-li o vztahy týkající se účasti na společnosti (členského vztahu v družstvu), o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka (členská práva a povinnosti), a o vztahy související se zvýšením základního jmění (přistoupením společníka nebo člena), není-li dána příslušnost podle písmena b).

Z ustanovení § 200e o. s. ř. vyplývá, že pro řízení ve věcech uvedených v § 9 odst. 3 písm. b), d), e), f) a g) je příslušný krajský soud, u něhož je obchodní společnost, družstvo nebo jiná právnická osoba zapsána v obchodním rejstříku, v rejstříku obecně prospěšných společností nebo v nadačním rejstříku. Jde-li o osobu, která se do těchto rejstříků nezapisuje, je příslušný krajský soud, který rozhoduje v obchodních věcech, v jehož obvodu má tato osoba svůj obecný soud (odstavec 1). Účastensství ve věcech uvedených v odstavci 1 se řídí ustanovením § 94 odst. 1, větou první. Rozhoduje se usnesením. (odstavec 3).

Podle § 94 odst. 1 o. s. ř. v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, jsou účastníky navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Jde-li však o řízení o neplatnost manželství nebo o určení, zda tu manželství je či není, jsou účastníky pouze manželé.

Z ustanovení § 94 odst. 3 o. s. ř. přitom plyne, že jestliže někdo z těch, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno, se neúčastní řízení od jeho zahájení, vydá soud, jakmile se o něm dozví, usnesení, jímž jej přibere do řízení jako účastníka.

S ohledem na tvrzené datum uzavření dohody o převodu členských práv a povinností je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodné znění níže uvedeného ustanovení účinné k 10. 5. 1999, tedy zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, naposledy ve znění zákona č. 165/1998 Sb.

Podle § 230 obch. zák. převod práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu na základě dohody nepodléhá souhlasu představenstva. Členská práva a povinnosti spojená s členstvím přecházejí na nabyvatele ve vztahu k družstvu předložením smlouvy o převodu členství příslušnému družstvu nebo pozdějším dnem uvedeným v této smlouvě. Tytéž účinky jako předložení smlouvy o převodu členství nastávají, jakmile příslušné družstvo obdrží písemné oznámení dosavadního člena o převodu členství a písemný souhlas nabyvatele členství.

Ze „žaloby“ (správně: z návrhu na zahájení řízení) ze dne 20. 1. 2003, ve znění „upřesnění“ připuštěného soudem prvního stupně u jednání dne 24. 4. 2006, dovolací soud zjistil, že navrhovatel se v projednávané věci domáhá toho, aby byla „žalovaným“ uložena povinnost oznámit družstvu „že dnem 10. 5. 1999 se převádí členská práva a povinnosti žalovaných v OSBD B. spojená s užíváním bytu č. 213 o velikosti 1 + 1 ve třetím podlaží v domě č. 782 v H. ul., v Z., včetně příslušenství na žalobce“.

Z tvrzení navrhovatele se pak podává, že požaduje nahrazení projevu vůle V. a J. S., kteří na něj – dle jeho názoru – převedli svá členská práva a povinnosti v družstvu dohodou (uzavřenou zčásti písemně a zčásti ústně) dle § 230 obch. zák., avšak odmítají tuto skutečnost, jakožto dosavadní členové, družstvu oznámit.

K uplatněnému nároku Nejvyšší soud uzavírá, že písemné oznámení dosavadního člena družstvu o převodu členství ve smyslu § 230 obch. zák. (ve spojení s písemným souhlasem nabyvatele členství) je právním úkonem, neboť s tímto projevem vůle zákon spojuje vznik/zánik konkrétních práv a povinností zúčastněných subjektů (přechod členských práv a povinností na nabyvatele ve vztahu k družstvu). To, že dohoda o převodu členských práv a povinností byla uzavřena, jsou strany dohody povinny družstvu oznámit. Odmítá-li dosavadní člen družstva učinit oznámení o převodu, může se nabyvatel členských práv a povinností domáhat splnění této povinnosti návrhem na nahrazení projevu vůle (§ 161 odst. 3 o. s. ř.).

Má-li být rozhodnutím soudu nahrazen projev vůle dosavadního člena družstva, musí být obsah oznámení o převodu uveden ve výroku rozhodnutí, popřípadě musí být ve výroku rozhodnutí uveden odkaz na obsah připojeného písemného vyhotovení oznámení o převodu, které se tak stává součástí výroku soudního rozhodnutí (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 53/1991 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V oznámení o převodu členství ve smyslu § 230 obch. zák. musí přitom dosavadní člen přinejmenším označit dohodu o převodu členských práv a povinností, na jejímž základě k převodu došlo, identifikovat její účastníky a bytové družstvo, k němuž se převáděná členská práva a povinnosti vztahují, a vymezit převáděná práva a povinnosti.

S ohledem na to, že předmětné oznámení je jednostranným adresovaným právním úkonem, neboť jeho následky nastanou teprve tehdy, dojde-li adresátu – družstvu, vyplývá z uvedeného taktéž závěr, podle něhož dotčené družstvo musí být rovněž účastníkem předmětného řízení. Je tomu tak proto, že soudní rozhodnutí, kterým je projev vůle účastníka nahrazen, je závazné pouze pro účastníky řízení (§ 159a odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř.), neboť dané řízení nelze podřadit pod žádnou ze zákonných výjimek, v nichž je soudní rozhodnutí závazné též pro třetí osoby (§ 159a odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Vadou řízení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. proto je, že řízení se v projednávané věci (od počátku) neúčastní OSBD B., přestože jím jsou dotčena jeho práva a povinnosti.

Nejvyšší soud nesdílí názor dovolatele, podle něhož nejde v projednávané věci o řízení ve smyslu § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. Domáhá-li se navrhovatel toho, aby soud nahradil projev vůle dalších účastníků řízení směřující k tomu, aby se stal členem družstva, konstatuje, že s danými účastníky uzavřel dohodu o převodu členských práv a povinností v družstvu, jde o vztah vyplývající ze smlouvy, kterou se převádí členská práva a povinnosti, jenž je podle výslovného znění dotčeného ustanovení řízením dle § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. Dopadá na něj proto ustanovení

§ 200e a násl. o. s. ř., přičemž jde o tzv. řízení nesporné; účastenství v něm se přitom s ohledem na § 200e odst. 3 o. s. ř. řídí ustanovením § 94 odst. 1 o. s. ř.

Skutečnost, že dohoda o převodu členských práv a povinností ve vztahu k družstvu prozatím není účinná, není pro posouzení věcné příslušnosti soudu určující, neboť povinnost oznámit družstvu převod členství vzniká dosavadnímu členovi družstva právě na základě uzavřené dohody o převodu členských práv a povinností v družstvu, jež její strany váže již od okamžiku jejího uzavření, nikoliv ode dne, kdy je převod oznámen družstvu.

Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud podotýká, že věcná příslušnost krajských soudů k projednání věci v prvním stupni byla v projednávané věci závazně určena usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2005, č.j. 29 Co 83/2005-59 (viz rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 22/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1934/2009, či ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 829/2010, jež jsou veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách).

Jelikož řízení trpí výše uvedenou vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud, aniž by se zabýval dalšími dovolacími námitkami a aniž by ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Usnesení shromáždění vlastníků jednotek o volbě člena (členů) výboru společenství je důležitou záležitostí ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3706/2010)

Rozsudkem ze dne 28. 11. 2007 **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 10 zamítl žalobu o určení, že volba Ing. P. F. do výboru žalovaného shromážděním vlastníků na schůzi, která se konala dne 8. 10. 2003, je neplatná (výrok I.), o „určení, aby notářský zápis ze schůze Společenství vlastníků ze dne 8. 10. 2003 byl součástí rozsudku a dále rozhodnutí, že Ing. P. F. se nestal členem výboru Společenství vlastníků“ (výrok II.), o uložení povinnosti žalovanému do tří dnů od právní moci rozsudku podat návrh „do obchodního rejstříku, aby v úplném výpisu rejstříku Společenství vlastníků jednotek vedeném Městským soudem v Praze, odd. S, vložka 2733, bylo vymazáno pod položkou člen výboru jméno Ing. P. F. s tím, že Ing. P. F. zde nebude uveden jako člen výboru“ (výrok III.) a rozhodl o nákladech řízení (výroky IV. a V.).

Rozsudkem ze dne 30. 10. 2008 potvrdil **M ě s t s k ý s o u d** v Praze k odvolání obou žalobců rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích ve věci samé, změnil jej ve výroku o nákladech řízení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Vyšel přitom z toho, že:

1) Žalobci jsou vlastníky bytové jednotky a garáže v domě č. p. 3221 a spoluvlastníky příslušejících společných částí domu v k. ú. S., obci P.

2) Dne 8. 10. 2003 se konala schůze shromáždění vlastníků jednotek žalovaného, na níž byl mimo jiné zvolen členem výboru žalovaného Ing. P. F.

Odvolací soud – cituje ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů – konstatoval, že „soudu přísluší zasahovat do rozhodování řádně zvoleného orgánu společenství vlastníků jen v případech, kdy jde o důležitou záležitost“. V projednávané věci se ovšem „žalobci nedomáhali revize usnesení přijatého dne 8. 10. 2003 na volebním shromáždění žalovaného, jímž došlo k volbě orgánů žalovaného, tedy i jeho výboru, požadovali pouze, aby byla prohlášena za neplatnou volba jednoho z nich“. Odvolací soud uzavřel, že žalobci zvolili „nesprávný právní prostředek a žalovali vadně, ale především nedůvodně, protože za důležitou otázku ve smyslu výše citovaného ustanovení nelze považovat určení neplatnosti volby jednoho z členů výboru, tj. za otázku natolik důležitou, aby o ní byl oprávněn rozhodnout soud“. Jelikož se žalobci domáhali zásahu soudu v situaci, na kterou ustanovení § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů nedopadá a jejíž řešení mu nepříslušelo, protože nešlo o důležitou otázku, nebylo možné žalobě vyhovět; odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali oba žalobci dovolání, jehož přípustnost opírají o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítajíce, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že řízení před soudy nižších stupňů je zatíženo vadami, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (uplatňující tak dovolací důvody vymezené v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ a b/ o. s. ř.), a navrhujece, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dovolání žalobce a) bylo odmítnuto jako opožděné usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 9. 6. 2010, jež nabylo právní moci dne 1. 7. 2010.

Dovolatelka (žalobkyně b/), obšírně shrnujíc důvody, pro něž považuje volbu Ing. P. F. za neplatnou, odvolacímu soudu zejména vytýká nesprávný výklad ustanovení § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů, majíc za to, že volba členů výboru společenství je důležitou záležitostí ve smyslu označeného ustanovení a že v případě volby více členů výboru lze postupem podle § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů napadnout platnost volby pouze některého z nich.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to k výkladu ustanovení § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů.

Ustanovení § 11 odst. 1 až 3 zákona o vlastnictví bytů zní:

Společenství musí alespoň jednou ročně konat shromáždění. Shromáždění se seje z podnětu výboru nebo pověřeného vlastníka nebo vlastníků jednotek, kteří mají alespoň jednu čtvrtinu hlasů (první odstavce).

Shromáždění je schopné usnášení, jsou-li přítomni vlastníci jednotek, kteří mají většinu hlasů; k přijetí usnesení je zapotřebí nadpoloviční většiny přítomných hlasů (druhý odstavce).

Při hlasování je rozhodující velikost spoluvlastnických podílů vlastníků jednotek na společných částech domu (§ 8 odst. 2); spoluvlastníci jednotky mají postavení vlastníka jednotky (jeden hlas). Při rovnosti hlasů, nebo nedosáhne-li se potřebné většiny nebo dohody, rozhodne na návrh kteréhokoli vlastníka jednotky soud. Jde-li o důležitou záležitost, může přehlasovaný vlastník jednotky požádat soud, aby o ní rozhodl. Právo je nutno uplatnit u soudu do 6 měsíců ode dne přijetí rozhodnutí, jinak právo zanikne (třetí odstavce).

V této podobě platila citovaná ustanovení ke dni přijetí napadeného usnesení (8. 10. 2003) a dosud nedoznala změn.

Shromáždění vlastníků jednotek je nejvyšším orgánem společenství vlastníků jednotek, tvořeným členy společenství – vlastníky jednotek (§ 9 odst. 7 písm. a/ a odst. 8, věta první, zákona o vlastnictví bytů). Ustanovení § 11 odst. 3, věty druhé

až čtvrté, zákona o vlastnictví bytů upravuje oprávnění vlastníků jednotek obrátit se na soud v případě nedosažení potřebné většiny či v případě, že přehlasovaný vlastník s přijatým usnesením nesouhlasí.

Je-li rozhodnutí shromážděním přijato, upravuje ustanovení § 11 odst. 3, věty třetí a čtvrté, zákona o vlastnictví bytů podmínky, za nichž může být přezkoumáno soudem. Právo obrátit se na soud se žalobou proti usnesení přijatému shromážděním přitom omezuje (s ohledem na zachování právní jistoty společenství a vlastníků jednotek, jakož i třetích osob) jak z hlediska osobního, tak i z hlediska věcného a časového. Uplatnit je může toliko přehlasovaný vlastník jednotky (osobní omezení), pouze tehdy, jde-li o důležitou záležitost (omezení věcné), a konečně pouze do uplynutí prekluzivní lhůty šesti měsíců ode dne přijetí rozhodnutí (omezení časové).

V projednávané věci dospěl odvolací soud k závěru, že volba člena výboru společenství není důležitou záležitostí, k jejímuž přezkoumání by přehlasovaným vlastníkům svědčilo právo obrátit se na soud postupem podle § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů. Tento závěr Nejvyšší soud nesdílí.

Účelem ustanovení § 11 odst. 3, věty třetí, zákona o vlastnictví bytů je ochrana práv a oprávněných zájmů vlastníků bytových jednotek, jakož i obecná ochrana zákonnosti ve vnitřních poměrech společenství, resp. souladu těchto vnitřních poměrů s autonomní úpravou provedenou ve stanovách, a zprostředkovaně tak i ochrana všech dalších osob, jež mohou být těmito vnitřními poměry dotčeny (zejména věřitelů společenství či vlastníků jednotek).

Z věcného hlediska je oprávnění přehlasovaného vlastníka omezeno pouze na důležité záležitosti. K výkladu tohoto pojmu se Nejvyšší soud vyjádřil již v usnesení ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3246/2007, v němž přisvědčil závěru odvolacího soudu, podle kterého se důležitou záležitostí ve smyslu citovaného ustanovení rozumí taková záležitost, která přímo zasahuje buď do samotného právního postavení vlastníků jednotek, nebo do podstaty předmětu jejich vlastnictví z hlediska účelu jeho využití. Přitom nelze přehlížet, že do právního postavení vlastníků jednotek jakožto členů společenství zasahují (mohou zasahovat) i záležitosti týkající se společenství samotného.

Jinak řečeno, přehlasovaný vlastník může požádat soud o přezkum usnesení přijatého shromážděním zásadně pouze tehdy, má-li napadené usnesení významný dopad do právního postavení, práv či povinností společenství a/nebo jeho členů – vlastníků jednotek. Je přitom povinen tvrdit skutečnosti, z nichž význam napadeného usnesení vyplývá, a k jeho prokázání označit důkazy (§ 101 odst. 1 písm. a/ a b/ o. s. ř.).

V této souvislosti pak Nejvyšší soud podotýká, že i tehdy, má-li napadené usnesení přijaté shromážděním významný dopad do právního postavení, práv či povinností společenství a/nebo jeho členů, by soud měl posuzovat, zda tvrzené porušení právních předpisů či stanov mělo závažné právní následky; není-li tomu tak, ne-

lze podle přesvědčení Nejvyššího soudu vyslovit neplatnost napadeného usnesení shromáždění.

Ačkoliv je význam (důležitost) napadeného usnesení obvykle nutno posuzovat s ohledem na poměry konkrétní věci, v určitých případech bude plynout z povahy věci. Tak je tomu i v projednávané věci.

Výbor společenství je výkonným a statutárním orgánem společenství (§ 9 odst. 11, věta první, odst. 13, věta první, zákona o vlastnictví bytů); jménem společenství pak jedná předseda výboru (volení členy výboru z řad jeho členů), a to buď samostatně, nebo společně s dalším členem výboru (§ 9 odst. 13, věta druhá, zákona o vlastnictví bytů). Výbor dále rozhoduje o věcech spojených se správou domu, nevyhradí-li si rozhodnutí v těchto věcech shromáždění (§ 9 odst. 11, věta druhá, zákona o vlastnictví bytů).

S ohledem na postavení výboru ve struktuře orgánů společenství a na pravomoci, jež mu zákon svěřuje, je volba členů výboru z povahy věci vždy významným rozhodnutím a má zásadní dopad do postavení společenství a jeho členů. Usnesení shromáždění o volbě člena (členů) výboru je proto vždy důležitou záležitostí ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů. Jsou-li voleni všichni členové výboru, může přehlasovaný vlastník napadnout jak celou volbu, tak i volbu jen některého z členů výboru.

Závěr odvolacího soudu, podle kterého volba členů není důležitou záležitostí, k jejímuž přezkoumání by přehlasovaným vlastníkům svědčilo právo obrátit se na soud postupem podle § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů, tudíž není správný.

Z uvedeného důvodu Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Jelikož řízení o určení neplatnosti usnesení shromáždění je řízením sporným, v němž žalobci (vlastníci jednotek) mají postavení samostatných procesních společníků (§ 91 odst. 1 o. s. ř.), a dovolání podané žalobkyní b) nemá vliv na poměry žalobce a) (ve vztahu k němuž zůstává napadené rozhodnutí nedotčeno), učinil tak pouze ve vztahu mezi dovolatelkou (žalobkyní b/) a žalovaným.

V dalším řízení odvolací soud posoudí, zda při přijímání napadeného usnesení došlo k žalobkyní tvrzenému porušení právních předpisů, resp. stanov společenství, a pokud ano, zda mělo závažné právní následky. Současně (s ohledem na návrh rozsudečného výroku) nepřehlédne ani závěry, jež Nejvyšší soud učinil v usnesení ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 625/2006, uveřejněném pod číslem 81/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ohledně možnosti provést výmaz údaje z „historie“ obchodního rejstříku.

Odvolání likvidátora soudem (§ 71 odst. 4 obch. zák.) je namístě jen tehdy, porušuje-li své povinnosti závažným způsobem, či porušuje-li je opakovaně. Pouze drobná či nevýznamná porušení povinností, která řádný průběh likvidace nenarušují, důvodem pro odvolání likvidátora nejsou. Nesestavil-li likvidátor soupis jmění, popřípadě zahajovací účetní rozvahu při vstupu družstva do likvidace, aniž mu v tom bránily objektivní okolnosti, jde o závažné porušení jeho povinností; to platí i tehdy, nesplnil-li likvidátor povinnost zaslat soupis jmění členu družstva, který o něj požádal. Nerespektuje-li likvidátor předběžné opatření zakazující mu nakládat s majetkem družstva, porušuje závažným způsobem své povinnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1081/2011)

Usnesením ze dne 15. 8. 2007 rozhodl **K r a j s k ý s o u d** v Českých Budějovicích o odvolání Ing. Š. B. z funkce likvidátora VOD v likvidaci – dále jen „družstvo“ (výrok I.) a jmenoval likvidátorkou družstva JUDr. I. R. (výrok II.) s tím, že usnesení je vykonatelné ode dne jeho právní moci (výrok III.). Odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh na odvolání Ing. Š. B. z funkce likvidátora družstva zamítl.

V odůvodnění rozhodnutí ze dne 29. 10. 2008 **V r c h n í s o u d** v Praze uvedl, že smyslem ustanovení § 71 odst. 4 obch. zák. je umožnit soudu odvolání likvidátora, který porušuje své povinnosti natolik závažným způsobem, že brání úspěšnému průběhu likvidace a jejímu ukončení.

Odvolací soud konstatoval, že podle § 74 odst. 2 obch. zák. je likvidátor povinen zaslat soupis obchodního jmění (dále jen „jmění“) každému společníku (členu družstva) a věřiteli společnosti, který o to požádá. Přitakal názoru soudu prvního stupně, podle něhož nezaslal-li likvidátor navrhovatelce na její opakovaně žádosti soupis jmění, nebylo ustanovení § 74 odst. 2 obch. zák. naplněno. Podle zjištění soudu prvního stupně však druhý navrhovatel působí v inventarizační komisi a měl tudíž přístup k informacím o hospodaření, likvidátor poskytnul první navrhovatelce „řadu základních materiálů“, a to, že navrhovatelé mají o majetku družstva dostatečnou představu, má odvolací soud za zřejmé již z jejich tvrzení. Postup likvidátora ve vztahu k navrhovatelům mohly ovlivnit vyhocené vztahy mezi navrhovateli a likvidátorem. Podle názoru odvolacího soudu není uvedené porušení § 74 odst. 2 obch. zák. takové intenzity, aby odůvodnilo odvolání likvidátora.

Odvolací soud přitakal i závěru soudu prvního stupně v tom, že při dražbě „Pekárny D.“ likvidátor nerespektoval vykonatelné předběžné opatření nařízené soudem. Tento postup odůvodnil tím, že jej k tomu vedla snaha o zamezení dalších

nákladů spojených s „udržením podniku družstvem“, přičemž v důsledku zrušené dražby tyto náklady také skutečně nastaly. Z ustanovení § 71 odst. 5 obch. zák. lze dovodit, že likvidátor je povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. „Zde se tato likvidátorem tvrzená snaha“ dosáhnout pro družstvo výhodného zpeněžení majetku formou dražby střetla s vykonatelným předběžným opatřením, zakazujícím členům představenstva nakládání s majetkem do doby pravomocného skončení řízení ve věci vedené Krajským soudem v Českých Budějovicích o neplatnost usnesení členské schůze družstva, která mimo jiné rozhodla o zrušení družstva s likvidací a jmenování likvidátora. Po dobu trvání předběžného opatření tak byla faktická činnost likvidátora, která je náplní jeho funkce, omezena. Jednání likvidátora v souvislosti s dražbou podniku je třeba podle odvolacího soudu hodnotit i z tohoto pohledu, že usnesení o zrušení družstva s likvidací soudem shledáno neplatným nebylo, likvidátor sice předběžné opatření nerespektoval, k prodeji majetku v dražbě však nedošlo a ve vztahu k družstvu, jeho členům a věřitelům tak uvedené nerespektování předběžného opatření nemělo žádné důsledky.

Dále pak odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že prodej ojetého vozidla by vzhledem k výši jeho ceny sám o sobě důvodem pro závěr o porušení povinností likvidátora rozhodně nebyl.

K tvrzení vznesenému navrhovateli v průběhu odvolacího řízení, že likvidátor podal bezdůvodně návrh na prohlášení konkursu, odvolací soud uvedl, že na návrh likvidátora byl prohlášen konkurs na majetek družstva usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 1. 2008. Navrhovatelé podali návrh na zrušení prohlášeného konkursu z důvodů chybně prováděné likvidace. Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 28. 3. 2008 návrh na zrušení konkursu zamítl. Vrchní soud v Praze k odvolání navrhovatelů usnesením ze dne 12. 6. 2008 rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil s tím, že důvody pro zrušení konkursu dle § 44 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „zákon o konkursu a vyrovnání“), dány nejsou. Shledal, že likvidátor byl osobou oprávněnou podat návrh na prohlášení konkursu a je dosud osobou oprávněnou jménem úpadce jednat. Konstatoval, že soud prvního stupně při výkonu své dohlédací činnosti správně dovodil, že v dané fázi konkursního řízení nemá tvrzení navrhovatelů o absenci úpadku coby předpokladu pro konkurs žádné opodstatnění.

Posouzení, zda jsou naplněny podmínky pro prohlášení konkursu či nikoliv, je podle odvolacího soudu na konkursním soudu, který, jak je zřejmé ze shora uvedených rozhodnutí, naplnění zákonných podmínek shledal a konkurs prohlásil.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podali navrhovatelé dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázali na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř.; mají za to, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení a vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Dovolatelé obsáhle rekapitulují dosavadní průběh řízení. Namítají, že zákon nestanoví, že pro odvolání likvidátora je nezbytné, aby porušoval povinnosti závažným způsobem, a bránil tak úspěšnému průběhu likvidace a jejímu ukončení. Tvrdí, že ze skutkových zjištění soudu prvního stupně plyne, že likvidátor porušoval své povinnosti. Především nesplnil základní povinnost likvidátora, když ke vstupu družstva do likvidace nesestavil zahajovací účetní rozvahu a soupis jmění likvidovaného družstva a nezaslal tento soupis členům družstva, kteří o to požádali. Dále pak v rozporu s pravomocným předběžným opatřením nakládal s majetkem družstva.

Dovolatelé mají za to, že ze strany likvidátora došlo k porušení jeho povinností ve více případech i v průběhu odvolacího řízení, a to zejména proto, že výši majetku družstva zkresloval, k podanému návrhu na prohlášení konkursu na majetek likvidovaného družstva nepředal seznam majetku tohoto družstva a jím podepsané prohlášení, že je tento seznam správný a úplný, jak mu to ukládá ustanovení § 4 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání. V návrhu na prohlášení konkursu uvedl, že „jeho úpadek je minusový v částce 1 310 000 Kč“, dovolatelé však mají za to, že družstvo předloženo není. Do majetku likvidovaného družstva nezahrnul likvidátor veškerý nemovitý a movitý majetek ve vlastnictví družstva.

Dovolatelé rovněž tvrdí, že usnesením odvolacího soudu došlo k zásahu do jejich práv na spravedlivý proces, aniž by však specifikovali, v čem takový zásah spatřují.

Proto navrhuje, aby napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc mu byla vrácena dalšímu řízení.

Likvidátor ve vyjádření k dovolání argumentuje ve prospěch správnosti napadeného usnesení.

N e j y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Ustanovení § 71 odst. 4 obch. zák. určuje, že bez ohledu na způsob určení likvidátora může soud na návrh osoby, jež na tom osvědčí právní zájem, odvolat likvidátora, který porušuje své povinnosti, a nahradit ho jinou osobou.

Dovolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu odvolacího, že účelem citovaného ustanovení je umožnit odvolání likvidátora, který porušuje své povinnosti natolik závažným způsobem, že brání řádnému průběhu likvidace a jejímu řádnému ukončení. Souhlasí proto i s jeho závěrem, že odvolání likvidátora je namístě jen tehdy, porušuje-li likvidátor své povinnosti závažným způsobem, či porušuje-li je opakovaně. Pouze drobná či nevýznamná porušení povinností likvidátora, která řádný a rychlý průběh likvidace neohrožují, důvodem pro odvolání likvidátora nejsou.

Závěr odvolacího soudu, že rozhodl-li k tomu příslušný soud na základě návrhu likvidátora a jím předložených dokladů o prohlášení konkursu a o zamítnutí návrhu na jeho zrušení, nemůže být správnost těchto rozhodnutí, stejně jako správnost

postupu likvidátora při podání návrhu na prohlášení konkursu podrobena přezkumu v projednávané věci, považuje dovolací soud za správný.

Neztotožňuje se však bez dalšího se závěrem, že porušení zákona spočívající v tom, že likvidátor neposkytl navrhovatelce na její žádost soupis jmění společnosti, není dostačující k jeho odvolání z funkce likvidátora, proto, že druhý navrhovatel působí v inventarizační komisi a měl tudíž přístup k informacím o hospodaření, likvidátor poskytl první navrhovatelce „řadu základních materiálů“ a to, že navrhovatelé mají o majetku družstva dostatečnou představu, má odvolací soud za zřejmé již z jejich tvrzení.

Podle ustanovení § 74 odst. 1 obch. zák. je jednou ze základních povinností likvidátora sestavit ke dni vstupu společnosti do likvidace zahajovací likvidační účetní rozvahu a soupis jmění. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně plyne, že likvidátor soupis jmění a zahajovací účetní rozvahu při vstupu družstva do likvidace vůbec nesestavil, takže stěžlí mohl navrhovatelce soupis jmění poskytnout. Plyne z nich rovněž to, že likvidátor sdělil, že nahlédl do spisu ve sporu, který navrhovatelka vede proti členům představenstva, a že další doklady, nad rámec dokladů založených v uvedeném spisu, které by navrhovatelka mohla ve sporu použít, je ochoten poskytnout pouze, uloží-li mu to soud. Odvolací soud se s uvedenými skutkovými zjištěními nevypořádal. Přitom zejména skutečnost, že likvidátor nesestavil soupis jmění, popřípadě zahajovací účetní rozvahu při vstupu družstva do likvidace, je pro posouzení toho, zda porušil podstatným způsobem zákonem stanovené povinnosti, velmi významná a, nebránilo-li likvidátorovi v sestavení tohoto soupisu objektivní okolnosti, jde nepochybně o velmi závažné porušení jeho povinností; to se týká i situace, kdy sice likvidátor soupis jmění sestavil, ale nesplnil povinnost zaslat jej členu družstva, který o něj požádal (§ 74 odst. 2 obch. zák.).

V tom směru je proto právní posouzení odvolacího soudu neúplné, a tedy i nesprávné. Pro posouzení důvodů odvolání likvidátora z funkce může přitom být významné i to, zda se likvidátor případně nesnažil zabránit tomu, aby dovolatelka nebyla ve sporu s členy představenstva úspěšná.

Správným Nejvyšší soud neshledává ani závěr odvolacího soudu, podle něhož nemělo-li to, že likvidátor nerespektoval soudem nařízené předběžné opatření „ve vztahu k družstvu, jeho členům a věřitelům“ žádné důsledky, protože „k prodeji majetku v dražbě nedošlo“ (dle zjištění soudu prvního stupně k dražbě došlo, ale objekt nebyl vydražen), nelze pro takové porušení povinností likvidátora odvolat z funkce. Zakáže-li soud nařízeným předběžným opatřením nakládat s majetkem družstva, je zásadně povinností osob, které jsou jinak oprávněny majetkem družstva disponovat, nařízené předběžné opatření respektovat. Neučiní-li tak, porušují závažným způsobem své povinnosti.

Závěry odvolacího soudu ohledně naplnění předpokladů pro odvolání likvidátora jsou z uvedených důvodů nesprávné.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Je-li do konkursní podstaty sepsán majetek (ve vlastnictví leasingového pronajímatele), který je předmětem leasingové smlouvy, vstupuje správce konkursní podstaty po dobu trvání účinků sepisu do právního postavení leasingového pronajímatele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3793/2010)

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 29. 6. 2009 zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal vůči žalovanému zaplacení částky 300 000 Kč spolu s úroky z prodlení (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku). Usnesením ze dne 30. 7. 2009 soud prvního stupně rozhodl o nákladech státu.

Při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel soud zejména z toho, že:

1) Žalobce jako pronajímatel a žalovaný jako nájemce uzavřeli dne 28. 2. 2005 leasingovou smlouvu č. 214/2005. Dobu splácení nájemného dohodli od 28. 3. 2005 do 28. 2. 2008 a výši nájemného sjednali měsíční částkou 8908 Kč, bez daně z přidané hodnoty. Nedílnou součástí smlouvy tvořily Smluvní podmínky finančního leasingu poskytovaného společností žalobce, podle jejichž článku 6. 1. písm. b) měl nájemce v případě nesplnění některé (každé) ze svých povinností podle smlouvy a těchto smluvních podmínek povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu ve výši 10 000 Kč za každé prodlení se splátkami delší 3 dnů.

2) Žalovaný přestal platit splátky počínaje splátkou splatnou dne 28. 9. 2005 a opět začal platit dne 30. 1. 2008 (10 600,52 Kč), 28. 2. 2008 (10 600,52 Kč); zbývající část dluhu uhradil 30. 4. 2008.

3) Usnesením ze dne 14. 4. 2005 prohlásil Krajský soud v Českých Budějovicích konkurs na majetek dlužníka R., s. r. o. (dále jen „úpadce“). Správkyně konkursní podstaty JUDr. I. R. sepsala do konkursní podstaty mimo jiné i movité věci, které byly předmětem leasingových smluv č. 202 – 209 a 211 – 214 (tedy včetně leasingové smlouvy specifikované pod bodem 1/), s odůvodněním, že žalobce tento majetek získal na základě neplatných právních úkonů. Dne 27. 9. 2005 správkyňe konkursní podstaty doručila žalovanému dopis datovaný 23. 9. 2005, v němž jej vyzvala, aby do konkursní podstaty hradil měsíčně částku odpovídající běžnému nájemnému ve výši 72 870,84 Kč, která koresponduje s aktuální výší splátek dle neplatně uzavřených leasingových smluv.

4) Rozsudkem ze dne 17. 1. 2007, který ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 11. 2007, nabyt právní moci dne 14. 1. 2008, vyloučil Krajský soud v Českých Budějovicích movité věci dle bodu 3) z konkursní podstaty úpadce.

5) Správkyně konkursní podstaty dne 28. 4. 2008 vystavila žalovanému fakturu, podle níž „zasílá žalovanému dobropis a nájemné od září 2005 do prosince 2007“ ve výši 1 867 219,50 Kč, a žalovaný téhož dne dal příkaz k úhradě uvedené částky žalobci.

V rovině právního posouzení věci s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2086/2000, uveřejněný pod číslem 27/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále též jen „R 27/2003“, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaná níže – veřejnosti přístupný na webových stránkách Nejvyššího soudu) a Ústavního soudu (usnesení ze dne 19. 6. 2007, sp. zn. II. ÚS 659/04) soud uvedl, že okamžikem zápisu věci do konkursní podstaty leasingová smlouva ze dne 28. 2. 2005 pozbyla účinnosti, neboť žalobce tímto okamžikem přestal být osobou oprávněnou s věcmi nakládat. Toto právo po dobu do pravomocného skončení řízení o vylučovací žalobě ve smyslu § 19 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), náleželo správce konkursní podstaty. Z toho vyplývá, že žalovaný neměl v době od 23. 9. 2005 do 14. 1. 2008 vůči žalobci povinnost plnění, nemohl se tak dostat do prodlení a nemohl mu „narůstat“ dluh.

V r o c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 15. 12. 2009 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci částku 20 000 Kč se specifikovaným příslušením (první výrok a/), ve zbývající části nároku ve výši 280 000 Kč s příslušenstvím zamítavý rozsudek potvrdil (první výrok b/) a rozhodl o nákladech řízení (druhý a třetí výrok). Usnesením ze dne 7. 4. 2010 změnil odvolací soud usnesení soudu prvního stupně ze dne 30. 7. 2009, o nákladech státu.

Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně „v otázce dalšího osudu“ předmětu leasingu po jeho zápisu do konkursní podstaty úpadce. Za nesprávný měl pouze ten závěr soudu prvního stupně, podle kterého byla leasingová smlouva neúčinnou po dobu, kdy byl její předmět zapsán do majetku konkursní podstaty. Soudem prvního stupně vyložené důsledky zápisu majetku do konkursní podstaty však pokládal za souladné s § 18 odst. 3 a § 19 odst. 3 ZKV. Podle odvolacího soudu zápisem věci do konkursní podstaty přešlo právo nakládat s nimi na správce konkursní podstaty, takže žalobce po tuto dobu do právní moci rozhodnutí o vyloučení věci z konkursní podstaty nemohl na žalovaném vymáhat úhrady leasingových splátek a žalovaný se tak nemohl dostat do prodlení. Nárok žalobce na úhradu smluvní pokuty za tuto dobu tedy pokládal za neopodstatněný. Přitom neměl za významné, že zápis věci do konkursní podstaty byl posléze shledán neoprávněným. Stejně tak podle odvolacího soudu nemělo na posouzení věci žádného vlivu to, na základě jakého „právního titulu, zda, kdy a jakou smlouvu žalovaný uzavřel se správce konkursní podstaty, jako podklad“ pro hrazení nájemného žalovaným do konkursní podstaty.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb.,

občanského soudního řádu, namítá, že je dán dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle dovolatele řeší napadené rozhodnutí v rozporu s hmotným právem (§ 18 odst. 3 ZKV) otázku, zda je v případě tzv. finančního leasingu leasingový nájemce poté, co byl předmět leasingu zapsán do soupisu konkursní podstaty, povinen platit leasingové splátky správci konkursní podstaty, nebo zda je i nadále povinen tyto splátky platit poskytovateli leasingu.

Dovolatel má za to, že soudy obou stupňů pochybily, když při právním posouzení věci vycházely z R 27/2003, neboť v něm uvedené závěry nelze bez dalšího uplatnit v případě tzv. finančního leasingu. Odkazované rozhodnutí se ostatně primárně týká problematiky § 27 odst. 5 ZKV a nikoliv § 18 odst. 3 ZKV.

Nadto dovolatel zdůrazňuje, že i kdyby měl být správce konkursní podstaty dle § 18 odst. 3 ZKV oprávněn s věcí, již zahrne do konkursní podstaty, nakládat, nelze plnění ze smlouvy o finančním leasingu považovat za její „plody a užitky“; těmi jsou totiž pouze taková plnění, která jsou čistými výnosy spojenými s vlastnictvím věci, tj. výnosy, které plynou vlastníku věci z titulu jeho vlastnického práva k věci, aniž by ve svém důsledku vedly k zániku tohoto práva (např. nájemné, úroky, půjčovné aj.). Na rozdíl od nájemného, jehož obsahem je pouze úplata za užívání věci, je obsah leasingové splátky naprosto odlišný, nad rámec úplaty za užívání věci je jejím obsahem zejména splátka kupní ceny předmětu leasingu, odměna vlastníka za poskytnutí leasingu, pojištění předmětu leasingu, daň z přidané hodnoty atd.

Konečně dovolatel argumentuje tím, že dospěl-li odvolací soud k závěru, že leasingovou smlouvu nelze mít (po dobu sepisu jejího předmětu do konkursní podstaty) za neúčinnou, neobjasnil, z jakého důvodu by mu nevznikl nárok na smluvní pokutu, když příslušný článek všeobecných smluvních podmínek byl mezi účastníky i nadále závazný.

Žalovaný navrhuje dovolání odmítnout jako zjevně bezdůvodné. Zdůrazňuje, že všechny leasingové splátky byly uhrazeny řádně a včas, neboť po dobu, po kterou byly věci zapsány v konkursní podstatě, povinnost placení splátek nájemného vůči žalobci neměl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalobce proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, které není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř., Nejvyšší soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisu-

zuje Nejvyšší soud řešení otázky vlivu sepisu předmětu leasingu do konkursní podstaty úpadce na leasingovou smlouvu; potud jde o problematiku Nejvyšším soudem dosud neřešenou.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012, a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vycházel.

V R 27/2003 Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého je správce konkursní podstaty úpadce i v průběhu sporu o vyloučení věci ze soupisu konkursní podstaty oprávněn věc držet, užívat a požívat její plody a užitky (např. ji pronajímat a inkasovat nájemné), a to bez zřetele k tomu, zda je úpadce vlastníkem věci.

Jakkoliv šlo o závěr vzešlý z výkladu zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. 3. 1998, je plně prosaditelný i po změnách zákona o konkursu a vyrovnání provedených s účinností od 1. 5. 2000 zákonem č. 105/2000 Sb. K závěrům obsaženým v R 27/2003 se Nejvyšší soud přihlásil (a to již při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 1. 5. 2000) v celé řadě dalších rozhodnutí, např. v rozsudku ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1478/2005, uveřejněném pod číslem 43/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 43/2008“), v rozsudku ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3233/2007, a v rozsudku ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4469/2011.

Z rozsudku sp. zn. 29 Cdo 3233/2007 je pak zřejmé, že závěry formulované v R 27/2003 jsou uplatnitelné také v případech, kdy důvodem pro zápis věci do konkursní podstaty není postup dle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, ale názor správce konkursní podstaty, že jde o majetek úpadce (a vlastnické právo vylučovatele je pouze domnělé) nebo že jde ve vztahu ke konkursním věřitelům o vlastnictví nabyté v důsledku neúčinného úkonu pozdějšího úpadce.

Zbývá posoudit, zda se uvedené závěry prosadí i v situaci, kdy je majetek takto zahrnutý do konkursní podstaty předmětem leasingu.

Účel a smysl leasingu vyložil Nejvyšší soud v rozsudku velkého senátu svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008, uveřejněném pod číslem 24/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Tam uzavřel, že v praxi jsou rozlišovány především dva základní druhy leasingu – leasing finanční a leasing operativní. Zatímco operativní leasing obvykle nezakládá právo na následné odkoupení věci a jeho primární funkcí je funkce uživací, klíčovou funkcí finančního leasingu (o němž jde i v posuzovaném případě) je funkce pořizovací a jeho cílem je zpravidla konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu.

Finanční leasing lze vymezit jako závazkový vztah, jehož podstatou je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc či jinou majetkovou hodnotu, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví, a závazek nájemce uhradit náklady spojené s pořízením leasingu prostřednictvím leasingových splátek. Nájemce má obvykle právo na koupi předmětu leasingu do svého vlastnictví za cenu, která bývá označována jako zůstatková či zbytková, neboť vyjadřuje rozdíl mezi cenou předmětu leasingu, resp. náklady spojenými s pořízením předmětu leasingu, na počátku a celkovou výší té části leasingových splátek, kterými je pořizovací cena předmětu leasingu splácena. V této souvislosti se hovoří o pořizovací funkci finančního leasingu, která jej kvalitativně odlišuje od nájmu, u něhož je primární funkce uživací. Nájemce nese již od počátku leasingového vztahu rizika (nebezpečí škod) spojená s předmětem leasingu, jakož i náklady spojené s jeho užíváním (údržba, daně, pojištění). Leasing je označován za leasing finanční právě proto, že se závazky pronajímatele omezují na finanční služby (pořízení věci, předání do užívání a její prodej na konci leasingového vztahu).

Jak dále Nejvyšší soud dovodil v posledně označeném rozsudku, právní podstata leasingu nemá v našem právním řádu speciální zakotvení v konkrétním právním ustanovení; podle konstantní judikatury je leasingová smlouva smlouvou nepojmenovanou (inominátní) podle § 269 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

Pro zodpovězení otázky, jaký vliv na uzavřenou leasingovou smlouvu má sepsání předmětu leasingu do konkursní podstaty, je nejprve nutno si ujasnit, jaké účinky má na vztahy vzešlé z leasingové smlouvy změna vlastníka předmětu leasingu v době před (řádným a předpokládaným) ukončením leasingového vztahu, tj. před uplynutím doby, na kterou byla leasingová smlouva uzavřena a než mělo dojít k převodu předmětu leasingu do vlastnictví leasingového nájemce.

Podle ustanovení § 680 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, dojde-li ke změně vlastnictví k pronajaté věci, vstupuje nabyvatel do právního postavení pronajímatele a nájemce je oprávněn zprostit se svých závazků vůči dřívějšímu

vlastníku, jakmile mu byla změna oznámena nebo nabyvatelem prokázána (odst. 2). Dojde-li ke změně vlastnictví k nemovité věci, může z tohoto důvodu vypovědět nájemní smlouvu pouze nájemce, a to i tehdy, byla-li smlouva uzavřena na dobu určitou; výpověď však musí podat v nejbližším výpovědním období, pokud je zákonem nebo dohodou stanoveno. Při změně vlastnictví k movité věci může smlouvu vypovědět i nabyvatel (odstavec 3).

V rozsudku ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1690/2006, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 8, ročník 2009, pod číslem 122, Nejvyšší soud dovodil, že i v režimu založeném smlouvou o (finančním) leasingu se v případě změny vlastníka pronajaté věci nemovité (pronajímatele) prosadí obecné pravidlo formulované v § 680 obč. zák., tedy že leasingovým pronajímatelem se stane nabyvatel.

Od tohoto závěru se Nejvyšší soud nemá důvod odchylovat ani nyní a současně nenalézá důvod, pro který by se tento závěr neměl prosadit i pro případy, kdy je předmětem leasingu movitá věc (srov. dikci § 680 odst. 2 obč. zák.).

Leasingová smlouva se jako smlouva nepojmenovaná řídí především smluvními ujednáními. Jestliže tato ujednání určitou otázku výslovně neupravují, je nutno na závazkový vztah touto smlouvou založený aplikovat – v intencích ustanovení § 1 odst. 2 obč. zák., ve spojení s ustanovením § 491 odst. 2 obč. zák. – ustanovení, které upravuje závazky jim nejbližší.

Takovým ustanovením je nepochybně výše citované ustanovení § 680 odst. 2 obč. zák., které upravuje následky změny vlastnictví pronajaté věci pro vztahy založené nájemní smlouvou. Dojde-li tedy za trvání leasingového vztahu ke změně vlastnictví k movité věci, která je předmětem leasingu, vstupuje (za použití § 680 odst. 2 obč. zák.) nový vlastník do právního postavení leasingového pronajímatele.

Kdyby tomu tak nebylo, leasingovým pronajímatelem by zůstala osoba, která předmět leasingu nemá ve svém vlastnictví a která by tak nemohla splnit své závazky z leasingové smlouvy (tj. poskytovat leasingovému nájemci možnost užívat předmět leasingu a po uplynutí sjednané doby jej převést do jeho vlastnictví). Důsledkem změny vlastníka předmětu leasingu by v takovém případě bylo zmaření účelu smlouvy.

I při vědomí toho, že vztah založený leasingovou smlouvou nelze ztotožňovat s nájemním vztahem a že leasingová splátka v sobě nezahrnuje pouze úplatu za užívání věci, jako je tomu u nájmu, je Nejvyšší soud přesvědčen, že při změně vlastníka předmětu leasingu, se použije na právní vztahy založené leasingovou smlouvou rovněž ustanovení § 680 odst. 2 obč. zák.

Uvedený závěr zároveň implikuje řešení dovolatelem nastolených otázek. Shora označená judikatura Nejvyššího soudu (R 27/2003 a na ně navazující rozhodnutí) totiž vychází při výkladu ustavení § 18 odst. 3 a § 19 odst. 3 ZKV z toho, že na majetek pojatý do konkursní podstaty se po dobu trvání účinků sepisu pohlíží jako na majetek úpadce, a to bez zřetele k tomu, zda je úpadce skutečným vlastníkem tohoto majetku.

Jestliže se na majetek pojatý do konkursní podstaty pohlíží jako na majetek úpadce, pak platí, že správce konkursní podstaty po dobu trvání účinků sepisu vstupuje do právního postavení leasingového pronajímatele, čímž mu vzniká i právo inkasovat leasingové splátky.

K témuž výkladu lze dospět i jiným způsobem.

Je-li předmět leasingu sepsán do konkursní podstaty úpadce, který není leasingovým pronajímatelem, a není-li leasingovému nájemci zároveň bráněno v dalším užívání věci, lze si představit čtyři možná řešení otázky, jaké plnění a komu je povinen po dobu trvání účinku sepisu poskytovat:

1) I po dobu trvání účinků sepisu předmětu leasingu do konkursní podstaty je leasingový nájemce povinen hradit leasingové splátky (původnímu) leasingovému pronajímateli, tj. v dané věci žalobci; správci konkursní podstaty nehradí ničeho.

2) Leasingový nájemce hradí dál osobě, s níž uzavřel leasingovou smlouvu, leasingové splátky v určené výši a termínech; vedle toho poskytuje správci konkursní podstaty „jiné plnění“.

3) Leasingový nájemce je zproštěn povinnosti hradit leasingové splátky; správci konkursní podstaty poskytuje „jiné plnění“.

4) Leasingový nájemce hradí dále v určené výši a termínech (jen) leasingové splátky; pouze je nehradí osobě, s níž uzavřel leasingovou smlouvu, ale správci konkursní podstaty úpadce, do jehož konkursní podstaty byl předmět leasingu zahrnut.

Nabízené řešení ad 1), prosazované dovolatelem, je ve zjevném rozporu s ustáleným výkladem § 18 odst. 3 a § 19 odst. 3 ZKV, jak vyplývá ze shora citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu (zejména z R 27/2003). S majetkem zahrnutým do konkursní podstaty je totiž oprávněn nakládat pouze správce konkursní podstaty, který je zároveň jedinou osobou oprávněnou přijímat plnění, jež se k tomuto majetku váže.

Výklad ústící v závěr, že správce konkursní podstaty neobdrží od uživatele věci, zapsané do konkursní podstaty, žádné plnění, tak správný není.

Nejvyšší soud zdůrazňuje, že při posuzování, který ze zbývajících možných výkladů je správný, je nutno zohlednit obecné pravidlo, podle něhož by prohlášení konkursu a postup správce konkursní podstaty pokud možno neměly zasahovat do právního postavení třetích osob.

Nejvyšší soud dále pokládá za správný závěr odvolacího soudu, že leasingovou smlouvu nelze mít po dobu, kdy byl její předmět zapsán do konkursní podstaty úpadce, za neúčinnou. Ze žádného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání v rozhodném znění (tj. ve znění účinném do 31. 12. 2007) totiž skutečně nelze dovodit, že by pouze v důsledku zahrnutí majetku do konkursní podstaty pozbyla účinnosti smlouva, jejímž předmětem je tento majetek, či dokonce že by důsledkem sepisu byl zánik takové smlouvy. Pro vztahy vyplývající z nájemní smlouvy k tomu srov. závěry formulované v R 43/2008.

Při zohlednění těchto východisek zjevně není možné připustit ani výklad ad 2), podle něhož by leasingový nájemce současně byl povinen platit leasingové splátky

(leasingovému pronajímateli), když leasingová smlouva je platná a účinná, a vedle toho správci konkursní podstaty, jako osobě disponující s předmětem leasingu, „jiné plnění“, nejspíše bezdůvodné obohacení, kterého se mu dostalo užíváním věci bez právního důvodu, (kdyby se správcem konkursní podstaty neuzavřel žádnou smlouvu, opravňující jej věc užívat).

Výklad vedoucí k závěru, že by leasingový nájemce jen proto, že správce konkursní podstaty zahrnul předmět leasingu do konkursní podstaty, byl povinen za užívání téže věci poskytovat dvojí plnění, není udržitelný. Vedl by k závažnému zásahu do právního postavení leasingového nájemce jako osoby na konkursním řízení nezúčastněné.

Nejvyšší soud dále nemá za správný ani výklad ad 3).

Kdyby leasingový nájemce po dobu trvání účinků soupisu předmětu leasingu do konkursní podstaty nebyl povinen hradit leasingové splátky, ale měl by povinnost vydat správci konkursní podstaty bezdůvodné obohacení za užívání věci bez právního důvodu, byl by tím v konečném důsledku poškozen. Plní-li totiž řádně v leasingové smlouvě ujednané podmínky, pak legitimně očekává, že se po uplynutí stanovené doby stane vlastníkem věci (předmětu leasingu), čímž bude naplněn účel smlouvy o finančním leasingu. Naznačený výklad by však vedl k tomu, že toto jeho očekávání naplněno nebude, aniž by on sám uzavřenou smlouvu porušil.

Zbývá tedy výklad ad 4), podle něhož je leasingový nájemce i po sepisu předmětu leasingu do konkursní podstaty povinen hradit v určených termínech sjednané leasingové splátky; pouze je nehradí osobě, s níž uzavřel leasingovou smlouvu, ale správci konkursní podstaty úpadce, do jehož konkursní podstaty byl předmět leasingu zahrnut.

Toto řešení odpovídá ustanovením § 18 odst. 3 a 19 odst. 3 ZKV, jak byla vyložena zejména v R 27/2003, jakož i shora ustaveným východiskům. Minimalizuje též negativní dopady postupu správce konkursní podstaty na právní postavení třetích osob, čímž šetří jejich základní práva, garantovaná článkem 11 Listiny základních práv a svobod.

Právní postavení leasingového nájemce se při tomto výkladu mění pouze tak, že podobu trvání účinků sepisu věci do konkursní podstaty hradí leasingové splátky nikoliv osobě, s níž uzavřel leasingovou smlouvu, ale správci konkursní podstaty. Jeho legitimní očekávání, že při splnění smluvních podmínek bude naplněn účel smlouvy o finančním leasingu a stane se vlastníkem věci, kterou užívá, nebude v důsledku postupu správce konkursní podstaty nijak dotčeno.

Přijatý výklad nevratným způsobem nezasahuje ani do právního postavení leasingového pronajímatele, který se sepisem majetku do konkursní podstaty nesouhlasí. Bude-li ve sporu o vyloučení dotčeného majetku z konkursní podstaty dle § 19 ZKV úspěšný, pak se sice nic nezmění na tom, že leasingový nájemce se po dobu trvání účinků sepisu věci do konkursní podstaty poskytnutím leasingových splátek do konkursní podstaty zprostil svých závazků z leasingové smlouvy, avšak správce

konkursní podstaty bude povinen vydat leasingovému pronajímateli obdržené leasingové splátky (srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1662/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2010, pod číslem 71).

Nejvyšší soud tedy shodně s odvolacím soudem uzavírá, že okamžikem zápisu věci (předmětu leasingu) do konkursní podstaty úpadce přešlo právo nakládat s touto věcí na správkyň konkursní podstaty, což nepochybně plynulo již z R 27/2003 a na ně navazujících rozhodnutí.

K tomu Nejvyšší soud na základě shora podaného výkladu doplňuje, že správkyň konkursní podstaty vstoupila do právního postavení žalobce jako leasingového pronajímatele a jen ona byla po tuto dobu (až do právní moci rozhodnutí o excindační žalobě) oprávněna přijímat leasingové splátky, které byl žalovaný nadále povinen plnit podle platné a účinné leasingové smlouvy.

Z uvedeného zároveň vyplývá, že žalovaný po tuto dobu neměl povinnost hradit leasingové splátky žalobci, nebyl vůči němu v prodlení s jejich úhradou a nevznikla mu povinnost platit žalobci pro tento případ smlouvenou smluvní pokutu.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř.

Jestliže další insolvenční návrh, který se považuje (ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) za přistoupení k řízení a který došel insolvenčnímu soudu před rozhodnutím o původním insolvenčním návrhu, obsahuje náležitosti, které chyběly v původním insolvenčním návrhu a pro jejichž nedostatek by jinak bylo možné původní insolvenční návrh odmítnout, jsou tím vady původního insolvenčního návrhu zhojeny.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 20/2012)

Usnesením ze dne 17. 8. 2011 odmítl **M ě s t s k ý s o u d** v Praze (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh věřitele Ing. CH. (dále jen „první insolvenční navrhovatel“) ze dne 29. 6. 2011 (bod I. výroku) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 3 odst. 1 až 3, § 103 odst. 1 až 3 a § 128 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – uzavřel, že první insolvenční navrhovatel nevyhověl požadavkům na obsahové náležitosti insolvenčního návrhu, neboť necharakterizoval úpadek dlužníka.

K tomu uvedl, že ačkoliv první insolvenční navrhovatel označil jako dalšího dlužníka věřitele společnost C (tuto společnost označil insolvenční soud v záhlaví usnesení jako dalšího insolvenčního navrhovatele /dále jen „společnost C“ nebo „druhý insolvenční navrhovatel“) s pohledávkou ve výši 228 822,85 Kč, neuvedl o této pohledávce žádné další konkrétní údaje (důvod a splatnost). První insolvenční navrhovatel rovněž nespecifikoval okolnosti, z nichž by vyplynulo, že dlužník po stanovenou dobu není schopen úhrady svých splatných závazků (a to nejen vůči němu).

Podle insolvenčního soudu má věřitel povinnost uvést v návrhu, jímž odůvodňuje úpadek dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, též konkrétní okolnosti, z nichž je za předpokladu, že jejich pravdivost bude osvědčena, zřejmé, že dlužník není po delší dobu své splatné závazky „schopen“ uhradit; nepostačí toliko dlužníková neochota. K tomuto závěru však bez dalšího nevedou tvrzení prvního insolvenčního navrhovatele, z nichž sice lze dovodit pluralitu dlužníkových věřitelů (ačkoliv chybí údaje o důvodu a splatnosti pohledávky „známého“ věřitele), uváděné okolnosti však nevypovídají nic o tom, zda dlužník své splatné závazky plnit může. Úsudek o dlužníkově platební neschopnosti lze nabýt, je-li insolvenčním navrhovatelem tvrzeno a následně osvědčeno například dlužníkově zastavení plateb nebo neschopnost plnit závazky, a to i vůči dalším věřitelům, po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti. Tvrzení prvního insolvenčního navrhovatele tak mohou vést i k názoru o neochotě dlužníka plnit některé své závazky včas.

Dále insolvenční soud odkázal na závěry obsažené v usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. MSPH 88 INS 297/2010, 3 VSPH 90/2010-A-11 (jde o usnesení ze dne 16. 2. 2010), podle kterých vzhledem k závažnosti účinků podání insolvenčního návrhu k jeho projednatelnosti nestačí pouhý odkaz na jiného dlužníkovu věřitele bez uvedení výše pohledávky známého věřitele za dlužníkem, údaje o její splatnosti a o tom, že ve vztahu k tomuto dalšímu věřiteli jsou naplněny podmínky úpadku podle § 3 odst. 1 písm. b), c) a odst. 2 insolvenčního zákona. Z usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. MSPH 95 INS 3917/2011, 3 VSPH 377/2011-A-13 (jde o usnesení ze dne 30. 5. 2011) pak insolvenční soud citoval pasáž, podle které není zásadního rozdílu v požadavku na náležitou identifikaci splatné pohledávky insolvenčního navrhovatele za dlužníkem a na kvalitu údajů, jejichž prostřednictvím musí být v insolvenčním návrhu identifikován další věřitel (věřitelé) se splatnou pohledávkou za dlužníkem. Insolvenční navrhovatel je proto povinen k podmínce plurality věřitelů dlužníka v návrhu tvrdit takové skutečnosti, které, budou-li osvědčeny či prokázány, umožní přijmout závěr, že dlužník má více věřitelů s pohledávkami po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti. Teprve za předpokladu, že soud má k dispozici bezvadný insolvenční návrh, může přistoupit k další fázi řízení, tedy též ke zjišťování, zda dlužník je v úpadku. Není-li tu takový návrh, nesmí insolvenční soud činit žádné další úkony (ani vyzývat navrhovatele k odstranění vad návrhu) a je povinen podle § 128 odst. 2 neprodleně insolvenční návrh odmítnout.

Odtud insolvenční soud uzavřel, že ze shora řečeného je zřejmé, že návrh prvního insolvenčního navrhovatele trpí vážným procesním nedostatkem, pro který není možno pokračovat v řízení. Vykazuje (totiž) vady spočívající v absenci konkrétních okolností o existenci dlužníkovu úpadku; tato skutková tvrzení jsou přitom povinnými náležitostmi každé věřitelské iniciace insolvenčního řízení a jejich „nepřítomnost“ brání věcnému posouzení návrhu. Insolvenční soud je pak povinen odmítnout insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti bránící v pokračování insolvenčního procesu, bez možnosti postupovat podle ustanovení § 43 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, což v daném případě učinil (podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona).

Insolvenční soud dodal, že insolvenční návrh přistoupivšího věřitele (společnosti C) „veškeré nutné náležitosti obsahuje a je tudíž projednatelný“.

K odvolání prvního insolvenčního navrhovatele i dlužníka (dlužníkovu odvolání směřovalo jen proti výroku o nákladech řízení) V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 21. 11. 2011 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku (první výrok) a změnil je v bodu II. výroku tak, že prvního insolvenčního navrhovatele zavázal zaplatit dlužníku náhradu nákladů řízení (druhý výrok). Dále uložil prvnímu insolvenčnímu navrhovateli zaplatit dlužníku náhradu nákladů odvolacího řízení (třetí výrok).

Odvolací soud – cituje ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 107 odst. 1 a § 128 odst. 1 insolvenčního zákona – úvodem poznamenal, že v dané věci bylo insolvenční říze-

ní zahájeno insolvenčním návrhem prvního insolvenčního navrhovatele, přičemž později podaným insolvenčním návrhem směřujícím proti témuž dlužníku k tomuto řízení podle § 107 insolvenčního zákona přistoupila společnost C, která se tak stala vedle insolvenčního navrhovatele dalším insolvenčním navrhovatelem, se kterým byl insolvenční soud povinen (jako s dalším účastníkem řízení – dalším navrhovatelem) zacházet a v této pozici ho též uvést v záhlaví napadeného usnesení.

Posléze odvolací soud akcentoval význam účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení (vyvolaných insolvenčním návrhem) ve vazbě na požadavek kladený na obsah insolvenčního návrhu, odkazuje též na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sen. zn. 29 NSČR 7/2008, uveřejněné pod číslem 91/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 91/2009“); usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu.

V této souvislosti odvolací soud uzavřel, že vzhledem k závažnosti dopadů, jež může i vadný insolvenční návrh vyvolat v poměrech dlužníka nebo třetích osob, není důvodu formulovat rozdílně požadavky na kvalitu jednotlivých skutkových tvrzení, z nichž se odvíjí posouzení úpadku dlužníka. To mimo jiné znamená, že při tvrzeném úpadku dlužníka insolvenční není zásadního rozdílu v požadavku na náležitou identifikaci splatné pohledávky insolvenčního navrhovatele za dlužníkem a na kvalitě údajů, jejichž prostřednictvím musí být v insolvenčním návrhu identifikován další věřitel (věřitelé) se splatnou pohledávkou za dlužníkem.

Odvolací soud dodal, že tyto (jeho) závěry jsou zcela v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, a to jak s R 91/2009, tak se závěry obsaženými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sen. zn. 29 NSČR 22/2009, uveřejněném pod číslem 26/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 26/2011“), podle nichž v insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sen. zn. 29 NSČR 1/2008, uveřejněném pod číslem 88/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, podle kterých rozhodujícími skutečnostmi, které osvědčují úpadek dlužníka ve formě insolvence, se rozumí vylíčení konkrétních okolností, z nichž insolvenční soud (shledá-li je pravdivými) bude moci uzavřít, že dlužník má více věřitelů (nejméně dva), kteří vůči němu mají pohledávky (vůči nimž má peněžité závazky), jež jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.

Z toho podle odvolacího soudu plyne, že osoba či osoby dalšího věřitele dlužníka musí být v návrhu přesně označeny, jejich pohledávky musí být co do svého důvodu a splatnosti náležitě identifikovány, přičemž současně se musí z konkrétních skutečností uvedených v návrhu podávat závěr o dlužníkově platební neschopnosti (objektivní či založené některou ze zákonných domněnek).

Dále odvolací soud uvedl, že podle obsahu spisu první insolvenční navrhovatel popsal v insolvenčním návrhu své pohledávky za dlužníkem a důvody jejich vzniku,

přičemž uvedl i údaje o splatnosti, podle nichž jde o pohledávky splatné již více než 3 měsíce.

(Ačkoliv) první insolvenční navrhovatel dovozoval dlužníkův úpadek ve formě platební neschopnosti, co do naplnění podmínek stanovených v § 3 odst. 1 insolvenčního zákona se (podle odvolacího soudu) vedle popisu svých pohledávek omezil jen na označení další osoby, která má být dlužníkovým věřitelem, a to společnosti C s pohledávkou 228 822,85 Kč. Tuto pohledávku (však) neidentifikoval jejím důvodem, ani neuvedl údaj o její splatnosti. Na základě takových tvrzení zjevně nelze přijmout závěr, že dlužník má vedle prvního insolvenčního navrhovatele i dalšího (nejméně jednoho) věřitele, vůči němuž má závazek, a to závazek splatný déle než 30 dnů, popřípadě, že jde rovněž o závazek více než 3 měsíce po splatnosti. Za takové situace je pojmově vyloučeno uvažovat o naplnění podmínky platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, když ta se připíná teprve ke skutečnostem svědčícím o naplnění podmínek úpadku dle § 3 odst. 1 písm. a) a b) insolvenčního zákona, které chybí. Tvrzení obsažená v insolvenčním návrhu prvního insolvenčního navrhovatele přitom zjevně nenaplnňují ani skutkovou podstatu úpadku ve formě předlužení dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona, když neuvedl ničeho o celkových majetkových poměrech dlužníka, tedy o hodnotě jeho majetku, a nedostatečná jsou i jeho tvrzení o existenci dalších (vícerých) závazků dlužníka, shrnul odvolací soud.

K námitce, že insolvenční soud mohl zjistit podrobnosti ohledně pohledávky společnosti C nahlédnutím do insolvenčního rejstříku, odvolací soud uvedl, že nelze zaměňovat požadavky na vyličení rozhodujících skutečností v insolvenčním návrhu s pravidly důkazního řízení. K tomu, aby se právně významné skutečnosti mohly stát předmětem osvědčení či dokazování (lhostejno, o kterých skutečnostech je soud povinen provádět i důkazy účastníky nenavržené), tu musí být úplná a dostatečně konkrétní skutková tvrzení o skutečnostech, jež naplňují skutkovou podstatu úpadku.

Jakkoliv ustanovení § 86 insolvenčního zákona ukládá insolvenčnímu soudu provést i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkovu úpadku, než byly účastníky navrhovány, jde o projev vyšetřovací zásady, jejíž aplikace neznamená povinnost soudu pátrat po skutečnostech, které mají (mohou) být dokazovány. Tato zásada sama o sobě nenahrazuje na prvním místě stojící povinnost tvrzení, jež stíhá insolvenčního navrhovatele. Povinnost insolvenčního soudu stanovená v § 86 insolvenčního zákona je pojmově spojena s dokazováním. To znamená jediné; výsledek dokazování dlužníkovu úpadku není závislý jen na důkazech navržených účastníky. Tato zásada se však může uplatnit pouze v insolvenčním řízení zahájeném řádným insolvenčním návrhem. Teprve za předpokladu, že soud má k dispozici bezvadný insolvenční návrh, může přistoupit k další fázi řízení, tedy též ke zjišťování, zda dlužník je v úpadku. Není-li tu takový návrh, nesmí insolvenční soud činit žádné další úkony (ani vyzývat navrhovatele k odstranění vad návrhu) a je povinen podle

§ 128 odst. 1 insolvenčního zákona neprodleně insolvenční návrh odmítnout, dodal odvolací soud.

Podle odvolacího soudu nemá věřitel (na rozdíl od dlužníka) povinnost podat insolvenční návrh a nemá ani „právní nárok“ na insolvenční návrh. Nemá-li věřitel dostatečné a věrohodné informace o dalších dlužnickových věřitelích, o jejich déle splatných pohledávkách, o dlužnickové platební neschopnosti nebo o dalších okolnostech, jež svědčí o dlužnickové úpadku ve formě platební neschopnosti anebo předlužení, pak není nikterak opodstatněno, aby se domáhal zjištění dlužnickova úpadku insolvenčním návrhem. Věřitel nese sám následky rozhodnutí podat insolvenční návrh vůči dlužníku, o jehož věřitelích a majetku nemá dostatečné informace nebo vůči němuž není vybaven nepochybnou věcnou legitimací.

Odvolací soud tudíž přitakal závěru insolvenčního soudu, že insolvenční návrh prvního insolvenčního navrhovatele vykazuje nedostatky, pro něž nelze v řízení pokračovat. K tomu doplnil, že vady insolvenčního návrhu mohl první insolvenční navrhovatel odstranit, jen dokud insolvenční soud nevydal usnesení o odmítnutí návrhu podle § 128 insolvenčního zákona, takže i kdyby první insolvenční navrhovatel doplnil insolvenční návrh v odvolacím řízení, nemělo by to vliv na věcnou správnost napadeného usnesení.

Proti usnesení odvolacího soudu podal první insolvenční navrhovatel dovolání, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel uvádí, že k pohledávce jiného věřitele (společnosti C) v insolvenčním návrhu vskutku (jen) tvrdil, že jde o pohledávku ve výši 228 822,85 Kč, namítá však, že považoval-li soud tento údaj za nedostatečný, měl jej vyzvat k jeho doplnění.

K tomu dovolatel podotýká, že i kdyby tento údaj doplňoval a musel by „zcela přesně popsat, co tato částka obsahuje, z čeho je dovozována apod.“, fakticky by tím nahrazoval ta tvrzení a důkazy, které měla uvádět společnost C (která také podala insolvenční návrh, ve kterém uvedla svá tvrzení a důkazy). Dovolatel míní, že to po něm nelze požadovat již jen kvůli tomu, že nemůže vědět o celkových majetkových poměrech dlužníka, jelikož nezná jeho účetnictví, respektive celou ekonomickou situaci, a nemůže tedy znát ani hodnotu jeho majetku.

„Závěrem“ dovolatel dodává, že není správné, je-li v „enunciátu napadeného usnesení“ pod písmenem a) uveden jako věřitel on a pod písmenem b) společnost C, máje za to, že „napadené usnesení“ mělo být vydáno pouze k jeho návrhu a nikoliv k návrhu společnosti C, jež podala samostatný insolvenční návrh.

Podle dovolatele ke každému insolvenčnímu návrhu mělo být vydáno samostatné usnesení.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 29. 12. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod číslem 25/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněné pod číslem 151/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolatel formálně ohlašuje též existenci dovolacího důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř., z obsahového hlediska však dovolání tento dovolací důvod nevystihuje; u dovolání přípustného podle § 239 odst. 3 o. s. ř. jde nadto o dovolací důvod nezpůsobilý, jak je patrné přímo z dikce § 241a odst. 3 o. s. ř. Potud proto dovolání zjevně není opodstatněné.

Ohlášený dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. dovolatel výslovně nepřipíná k žádné části vlastní dovolací argumentace. Z obsahového hlediska lze uplatnění tohoto dovolacího důvodu vztáhnout k dovolací námitce, podle níž, považoval-li insolvenční soud jeho tvrzení o pohledávce společnosti C za nedostačtou, měl jej vyzvat k doplnění insolvenčního návrhu, jakož i k dovolací námitce, podle níž mělo být rozhodováno o insolvenčním návrhu každého insolvenčního navrhovatele samostatně (neměli být oba uvedeni v „enunciátu napadeného usnesení“ a „napadené usnesení“ mělo být vydáno pouze k jeho návrhu).

Podle ustanovení § 103 insolvenčního zákona insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba

musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právnícká osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li navrhovatelem stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje (odstavec 1). V insolvenčním návrhu musí být dále uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá (odstavec 2).

Dle ustanovení § 107 insolvenčního zákona další insolvenční návrh podaný na majetek téhož dlužníka dříve, než insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, se považuje za přistoupení k řízení. Od okamžiku, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu, u kterého probíhá řízení o původním insolvenčním návrhu, se osoba, která jej podala, považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele (odstavec 1). Pro dalšího insolvenčního navrhovatele platí stav řízení v době jeho přistoupení k řízení (odstavec 2). Byl-li další insolvenční návrh podán v době, kdy insolvenční soud již rozhodl o původním insolvenčním návrhu jinak než rozhodnutím o úpadku, avšak toto rozhodnutí dosud nedoručil účastníkům insolvenčního řízení, insolvenční soud vydané rozhodnutí doručí i dalšímu insolvenčnímu navrhovateli. Došel-li další insolvenční návrh insolvenčnímu soudu až po doručení rozhodnutí o původním insolvenčním návrhu, avšak předtím, než toto rozhodnutí nabylo právní moci, může další insolvenční navrhovatel podat proti takovému rozhodnutí odvolání ve lhůtě počítané od jeho doručení poslednímu z těch účastníků, kteří jsou oprávněni podat proti rozhodnutí odvolání; to neplatí, jestliže rozhodnutí o původním insolvenčním návrhu bylo dalšímu insolvenčnímu navrhovateli již dříve doručeno (odstavec 3). K dalšímu insolvenčnímu návrhu podanému poté, co insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku, se nepřihlíží. Je-li součástí dalšího insolvenčního návrhu i návrh na způsob řešení dlužníkovy úpadku, který byl podán dříve, než insolvenční soud o způsobu řešení dlužníkovy úpadku rozhodl, zůstávají účinky návrhu na způsob řešení dlužníkovy úpadku zachovány (odstavec 4).

Podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; učiní tak neprodleně, nejpozději do sedmi dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. Ustanovení § 43 o. s. ř. se nepoužije.

Z výše popsaných dovolacích námitek se existence dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. nepodává. Z dikce ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona vyplývá, že má-li insolvenční návrh nedostatky, pro které nelze pokračovat v řízení, insolvenční soud jej bez dalšího odmítne; povinnost vyzvat předtím nedbalého insolvenčního navrhovatele k odstranění těchto nedostatků nemá. To, že

insolvenční soud nevyzval insolvenčního navrhovatele k odstranění vad insolvenčního návrhu, tudíž nemůže být vadou insolvenčního řízení.

K námitce, podle níž rozhodnutí nemělo být vydáno (též) jako rozhodnutí o insolvenčním návrhu dovolatele a společnosti C, Nejvyšší soud uvádí, že její nepodstatnost je vzhledem k dikci § 107 odst. 1 insolvenčního zákona zjevná; ostatně, dovolatel se potud ani nepokouší jakkoliv polemizovat s tou pasáží napadeného rozhodnutí, ve které se odvolací soud s poukazem na ustanovení § 107 insolvenčního zákona vypořádal se stejnou námitkou uplatněnou v odvolání.

Zbývá určit, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V rovině právního posouzení věci je úkolem Nejvyššího soudu prověřit správnost dovolacích námitek, podle nichž dovolatel (jako insolvenční navrhovatel) nebyl povinen konkretizovat pohledávku společnosti C (která také podala insolvenční návrh) více (než jak to udělal ve svém insolvenčním návrhu) a insolvenční návrh byl projednatelný.

Jak se výstižně podává z napadeného usnesení a jak potvrzuje v dovolání i sám dovolatel, insolvenční návrh z 29. 6. 2011 (A-1) obsahuje (pro účely doložení tam tvrzeného dlužníkovu úpadku ve formě platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona) vedle podrobného popisu dovolatelovy pohledávky tvrzení, že dlužník má závazek ve výši 228 822,85 Kč vůči společnosti C, s poznámkou, že společnost C v současné době rovněž podává vůči dlužníku insolvenční návrh. Pohledávka společnosti C není konkretizována jinak, než její výši (srov. článek IV. insolvenčního návrhu).

K tomu Nejvyšší soud uvádí, že již v usnesení ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, uveřejněném pod číslem 44/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, na něž v podrobnostech odkazuje a na jehož závěrech nemá důvod cokoliv měnit, uzavřel, že věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek, a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku. Takový požadavek nesplňuje insolvenční návrh, v němž jsou sice konkrétně označeni další věřitelé dlužníka, avšak konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů a o jejich splatnosti jsou nahrazovány obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší třiceti dnů po lhůtě splatnosti, respektive neplní své peněžité závazky po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti. Tamtéž dodal, že na posouzení, zda insolvenční návrh má náležitosti předepsané insolvenčním záko-

nem a zda není namístě jeho odmítnutí podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, nemá vliv okolnost, že při zkoumání, zda dlužník je v úpadku, se v insolvenčním řízení prosazuje vyšetřovací zásada.

Insolvenční návrh z 29. 6. 2011 požadavkům formulovaným v ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona co do konkretizace pohledávky společnosti C ohledně její tvrzené splatnosti nedostál a v době, kdy byl podán, proto nebyl projednatelný.

Dovolání je přesto důvodné.

V R 26/2011 se Nejvyšší soud přihlásil (jako k judikatorně ustálenému) též k závěru obsaženému v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2008, sen. zn. 1 VSPH 5/2008, uveřejněnému pod číslem 11/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 11/2009“), podle kterého vady insolvenčního návrhu může insolvenční navrhovatel odstranit, jen dokud insolvenční soud nerozhodne o odmítnutí insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, a že k odstranění vad insolvenčního návrhu provedenému až v odvolacím řízení se nepřihlíží. Jinak řečeno, vady insolvenčního návrhu může insolvenční navrhovatel zhojit kdykoli v době do rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí insolvenčního návrhu.

V této věci soudy obou stupňů sice formálně respektovaly úpravu obsaženou v ustanovení § 107 insolvenčního zákona (insolvenční soud tím, že jako druhého insolvenčního navrhovatele označil v záhlaví usnesení společnost C, a odvolací soud i tím, že tento postup insolvenčního soudu k odvolací námitce prvního insolvenčního navrhovatele výslovně obhajoval v důvodech svého usnesení), z obsahového hlediska však jejich rozhodnutí tuto úpravu nerespektují.

Oba soudy totiž na jedné straně pokládaly společnost C za dalšího insolvenčního navrhovatele ode dne, kdy insolvenčnímu soudu došel její insolvenční návrh (a odvolací soud v této souvislosti výslovně odkazoval na ustanovení § 107 insolvenčního zákona), na druhé straně však – v přímém rozporu s jednoznačně formulovaným textem § 107 odst. 1 insolvenčního zákona – nepovažovaly další insolvenční návrh ze 14. 7. 2011 za „přistoupení k řízení“, nýbrž s ním dále nakládaly jako s podáním, jímž bylo (jiným insolvenčním navrhovatelem) samostatně zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka; jen tak si totiž lze vysvětlit, že (podle obsahu insolvenčního spisu) insolvenční soud následně odmítl „insolvenční návrh“ společnosti C „ze dne 14. 7. 2011“ usnesením ze dne 26. 8. 2011 a že odvolací soud toto usnesení potvrdil usnesením ze dne 21. 11. 2011 (tedy vydaným stejného dne jako napadené usnesení). Řízení o dovolání proti tomuto usnesení odvolacího soudu je vedeno u Nejvyššího soudu pod sen. zn. 29 NSČR 21/2012.

Ve smyslu ustanovení § 2 písm. c) insolvenčního zákona se insolvenčním návrhem rozumí u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení. K tomu, aby o příslušném podání mohlo být uvažováno jako o „insolvenčním návrhu“ (aby se k němu jako k takovému přihlíželo), musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem (srov. § 97 odst. 2 insolvenčního zákona). Je-li tento předpoklad naplněn a nejde-li

o insolvenční návrh „první“, nýbrž „další“, může dojít k následujícím (ustanovením § 107 insolvenčního zákona předjímaným) situacím:

1) K dalšímu insolvenčnímu návrhu, který došel insolvenčnímu soudu poté, co na základě původního insolvenčního návrhu vydal rozhodnutí o úpadku, se nepřihlíží (§ 107 odst. 4 insolvenčního zákona); podal-li takto další insolvenční návrh věřitel a připojil-li k němu přihlášku své pohledávky (§ 105 insolvenčního zákona), pokládá se za přihlášeného věřitele.

2) Pro další insolvenční návrh, který došel insolvenčnímu soudu poté, co původní insolvenční návrh odmítl pro vady (§ 142 písm. a/ insolvenčního zákona), případně poté, co řízení o původním insolvenčním návrhu zastavil pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí původního insolvenčního návrhu (§ 142 písm. b/ insolvenčního zákona), eventuálně poté, co zamítl původní insolvenční návrh (§ 142 písm. c/ a d/ insolvenčního zákona), se prosadí úprava obsažená v ustanovení § 107 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona s omezeními plynoucími z ustanovení § 107 odst. 3 insolvenčního zákona (z pravidla obsaženého v § 107 odst. 2 insolvenčního zákona v takovém případě plyne, že námitky, které nemůže v odvolacím řízení uplatnit původní insolvenční navrhovatel, nenáleží ani dalšímu insolvenčnímu navrhovateli).

3) Pro další insolvenční návrh, který došel insolvenčnímu soudu předtím, než rozhodl o původním insolvenčním návrhu, se prosadí úprava obsažená v ustanovení § 107 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona bez omezení. O takový případ jde i v této věci.

K institutu „přistoupení k řízení“ se ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (projednávanému Poslaneckou Sněmovnou ve 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120) (k § 107 návrhu insolvenčního zákona) uvádí, že: „Ustanovení § 107 osnovy o dalším insolvenčním návrhu (přistoupení k řízení) navazují na platnou úpravu, kterou rozvádějí a zpřesňují v intencích judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.“ „Platnou úpravou“ se v té době rozumělo ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále též jen „ZKV“), které určovalo, že další návrh na prohlášení konkursu, podaný na téhož dlužníka dříve, než soud rozhodne o prohlášení konkursu, se považuje za přistoupení k řízení; pro dalšího navrhovatele platí stav řízení v době jeho přistoupení.

K ustanovení § 4 odst. 4 ZKV přitom Nejvyšší soud vysvětlil již v usnesení ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2758/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2007, pod číslem 5, že návrh na zahájení řízení, který se podle zákona považuje za přistoupení k řízení (zahájenému na jiný, dříve podaný, návrh na zahájení řízení, nebo bez návrhu, jde-li o řízení, kde to připouští zákon), nemá účinky zahájení řízení. Tamtéž dodal, že to mimo jiné znamená, že dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení, který se podle zákona považuje za přistoupení k řízení, nedošlo k zahájení nového samostatného řízení, že pro takového dalšího

navrhovatele platí stav řízení, do něhož tímto způsobem přistoupil, a že při posuzování právních vztahů mezi účastníky řízení nemůže soud vycházet z toho, že by se další navrhovatel (samostatně, svým návrhem) vůbec něčeho domáhal. Současně Nejvyšší soud dovodil, že soud, který na základě takového podání o věci rozhoduje (maje nesprávně za to, že jde o návrh na zahájení řízení), zatíží řízení zmatečnostní vadou dle § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř. (srov. shodně i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1081/2004, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 5403/2008).

Tyto závěry k institutu „přistoupení k řízení“ – byť formulované v poměrech podle zákona o konkursu a vyrovnání – jsou (jak naznačuje i citovaná pasáž důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu) mutatis mutandis uplatnitelné i pro poměry založené insolvenčním zákonem (při výkladu ustanovení § 107 insolvenčního zákona).

Považuje-li se „další insolvenční návrh“ (v intencích § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) za „přistoupení k řízení“ o původním insolvenčním návrhu, nelze s ním dále zacházet jako se samostatným insolvenčním návrhem; jde o podání, které nemá (nevyvolává) účinky zahájení insolvenčního řízení. To mimo jiné znamená, že dnem, kdy došel insolvenčnímu soudu, u kterého probíhá řízení o původním insolvenčním návrhu, „další insolvenční návrh“, který se podle § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona považuje za „přistoupení k řízení“ (o původním insolvenčním návrhu), nedošlo k zahájení nového samostatného insolvenčního řízení, že pro takového dalšího insolvenčního navrhovatele platí stav řízení, do něhož tímto způsobem přistoupil (§ 107 odst. 2 insolvenčního zákona), a že při posuzování právních vztahů mezi účastníky insolvenčního řízení nemůže insolvenční soud vycházet z toho, že by se další insolvenční navrhovatel (samostatně, svým insolvenčním návrhem) vůbec něčeho domáhal.

Z toho, že se „další insolvenční návrh“ považuje jen za „přistoupení k řízení“ o původním insolvenčním návrhu, však neplyne, že by insolvenční soud neměl při rozhodování o původním insolvenčním návrhu přihlížet k jeho obsahu. To lze doložit též poukazem na text § 107 odst. 4, věty druhé, insolvenčního zákona, který předpokládá, že je-li součástí dalšího insolvenčního návrhu i návrh na způsob řešení dlužníkovu úpadku, který byl podán dříve, než insolvenční soud rozhodl o způsobu řešení dlužníkovu úpadku, zůstávají účinky návrhu na způsob řešení dlužníkovu úpadku zachovány dokonce i v případě, že se k dalšímu insolvenčnímu návrhu jako k takovému nepřihlíží podle § 107 odst. 4, věty první, insolvenčního zákona.

Zjednodušeně řečeno lze říci, že od okamžiku, od kterého se další insolvenční návrh považuje za „přistoupení k řízení“ o původním insolvenčním návrhu (§ 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) a od kterého se osoba, která další insolvenční návrh podala, považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele (§ 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona), se na původní insolvenční návrh a na přistoupení k řízení pohlíží stejně, jako kdyby šlo o podání učiněná společně původním insolvenčním navrhovatelem i dalším insolvenčním navrhovatelem.

Ještě jinak řečeno, jestliže další insolvenční návrh, který se považuje (ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) za přistoupení k řízení a který došel insolvenčnímu soudu před rozhodnutím o původním insolvenčním návrhu, obsahuje náležitosti, které chyběly v původním insolvenčním návrhu a pro jejichž nedostatek by jinak bylo možné původní insolvenční návrh odmítnout, jsou tím vady původního insolvenčního návrhu zhojeny (srov. i R 11/2009).

V dané věci byla důvodem odmítnutí insolvenčního návrhu skutečnost, že první insolvenční navrhovatel Ing. Ch. v něm nedostatečně konkretizoval tvrzenou pohledávku dalšího věřitele společnosti C. Společnost C však byla od 20. 7. 2011 (kdy její další insolvenční návrh došel insolvenčnímu soudu, u kterého probíhalo řízení o původním insolvenčním návrhu) dalším insolvenčním navrhovatelem (§ 107 odst. 1, věta druhá, insolvenčního zákona), přičemž tento další insolvenční návrh, považovaný od stejného okamžiku za přistoupení k řízení (§ 107 odst. 1, věta první, insolvenčního zákona), údaje, pro jejichž absenci odmítl insolvenční soud insolvenční návrh, obsahoval. Insolvenční návrh byl tedy od 20. 7. 2011 projednatelný (od uvedeného data obsahoval údaj, podle kterého se tvrzená pohledávka společnosti C stala splatnou 30. 8. 2000, jakož i vyličení skutečností o důvodech vzniku této pohledávky) a důvod jej odmítnout podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona nebyl dán.

Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí (opět včetně závislého výroku o nákladech řízení) a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Usnesení, jímž insolvenční soud samostatně odmítne další insolvenční návrh, který se podle ustanovení § 107 odst. 1 insolvenčního zákona považuje za přistoupení k řízení o původním insolvenčním návrhu, je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSCR 21/2012)

Usnesením ze dne 26. 8. 2011 odmítl **M ě s t s k ý s o u d** v Praze (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh věřitele C. E., s. r. o., (dále jen „společnost C“ nebo „druhý insolvenční navrhovatel“) ze dne 14. 7. 2011 (bod I. výroku) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku). V záhlaví usnesení je označen vedle společnosti C jako další insolvenční navrhovatel Ing. N. T. Ch. (dále jen „Ing. Ch.“ nebo „první insolvenční navrhovatel“).

Insolvenční soud dovodil – vycházeje z ustanovení § 103 odst. 1 až 3, § 105 a § 128 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – že je důvod insolvenční návrh bez dalšího (bez předchozí výzvy k odstranění jeho nedostatků) odmítnout, vzhledem k tomu, že druhý insolvenční navrhovatel k němu nepřipojil přihlášku své pohledávky.

K odvolání druhého insolvenčního navrhovatele i dlužníka (dlužníkovo odvolání směřovalo jen proti výroku o nákladech řízení) **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 21. 11. 2011 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku (první výrok) a změnil je v bodu II. výroku tak, že druhého insolvenčního navrhovatele zavázal zaplatit dlužníku náhradu nákladů řízení (druhý výrok). Dále uložil prvnímu insolvenčnímu navrhovateli zaplatit dlužníku náhradu nákladů odvolacího řízení (třetí výrok).

Odvolací soud – cituje ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 107 odst. 1 a § 128 odst. 1 insolvenčního zákona – úvodem poznamenal, že v dané věci bylo insolvenční řízení zahájeno insolvenčním návrhem prvního insolvenčního navrhovatele, přičemž později podaným insolvenčním návrhem směřujícím proti témuž dlužníku k tomuto řízení podle § 107 insolvenčního zákona přistoupila společnost C, která se tak stala vedle prvního insolvenčního navrhovatele dalším insolvenčním navrhovatelem, se kterým byl insolvenční soud povinen (jako s dalším účastníkem řízení – dalším navrhovatelem) zacházet a v této pozici ho též uvést v záhlaví napadeného usnesení.

Odvolací soud nesouhlasil s důvody, pro které insolvenční soud odmítl insolvenční návrh druhého insolvenčního navrhovatele. Dovodil, že to, že věřitel jako insolvenční navrhovatel nepřipojil k insolvenčnímu návrhu (podle § 105 insolvenčního zákona) přihlášku své pohledávky, není samo o sobě důvodem pro odmítnutí insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, když v takovém případě je třeba nejdříve vyzvat insolvenčního navrhovatele (podle § 128 odst. 2

insolvenčního zákona) k odstranění nedostatků insolvenčního návrhu a odmítnout insolvenční návrh, až kdyby výzvě nebylo vyhověno ve stanovené lhůtě (potud odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2008, sen. zn. 1 VSPH 7/2008, uveřejněné pod číslem 12/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Přes výše uvedené však odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu, maje za to, že druhý insolvenční navrhovatel ve svém insolvenčním návrhu nedostatečně konkretizoval tvrzenou pohledávku jediného dalšího věřitele tam označeného (Ing. Ch.), takže jsou splněny podmínky pro odmítnutí insolvenčního návrhu dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona.

Proti usnesení odvolacího soudu podal druhý insolvenční navrhovatel dovolání, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 a 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně je dovolatel přesvědčen o tom, že řádně splnil svou povinnost tvrzení a že ke svým tvrzením navrhl příslušné důkazy. Míni rovněž, že je dána jeho aktivní legitimace, když insolvenční návrh obsahuje všechny potřebné údaje. Dovolatel má za to, že svou pohledávku popsal, řádně ji identifikoval a také uvedl termín její splatnosti.

Dovolatel rovněž usuzuje, že pro každého věřitele mělo být vydáno samostatné rozhodnutí. Dovojuje rovněž, že měly-li soudy za to, že insolvenční návrh nebyl dostatečný, měl být na tuto skutečnost upozorněn, aby nedostatek odstranil.

Závěrem dovolatel poukazuje na to, že odvolací soud sice potvrdil usnesení insolvenčního soudu, ale z jiných důvodů, což v odvolacím řízení není možné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 29. 12. 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod číslem 25/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná

níže – veřejnosti dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu). Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněné pod číslem 151/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Z insolvenčního spisu je patrné, že řízení před soudy obou stupňů je postiženo tzv. zmatečnostní vadou řízení, která ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř. spočívá v tom, že nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba.

Podle ustanovení § 107 insolvenčního zákona další insolvenční návrh podaný na majetek téhož dlužníka dříve, než insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, se považuje za přistoupení k řízení. Od okamžiku, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu, u kterého probíhá řízení o původním insolvenčním návrhu, se osoba, která jej podala, považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele (odstavec 1). Pro dalšího insolvenčního navrhovatele platí stav řízení v době jeho přistoupení k řízení (odstavec 2). Byl-li další insolvenční návrh podán v době, kdy insolvenční soud již rozhodl o původním insolvenčním návrhu jinak než rozhodnutím o úpadku, avšak toto rozhodnutí dosud nedoručil účastníkům insolvenčního řízení, insolvenční soud vydané rozhodnutí doručí i dalšímu insolvenčnímu navrhovateli. Došel-li další insolvenční návrh insolvenčnímu soudu až po doručení rozhodnutí o původním insolvenčním návrhu, avšak předtím, než toto rozhodnutí nabylo právní moci, může další insolvenční navrhovatel podat proti takovému rozhodnutí odvolání ve lhůtě počítané od jeho doručení poslednímu z těch účastníků, kteří jsou oprávněni podat proti rozhodnutí odvolání; to neplatí, jestliže rozhodnutí o původním insolvenčním návrhu bylo dalšímu insolvenčnímu navrhovateli již dříve doručeno (odstavec 3). K dalšímu insolvenčnímu návrhu podanému poté, co insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku, se nepřihlíží. Je-li součástí dalšího insolvenčního návrhu i návrh na způsob řešení dlužníkovra úpadku, který byl podán dříve, než insolvenční soud o způsobu řešení dlužníkovra úpadku rozhodl, zůstávají účinky návrhu na způsob řešení dlužníkovra úpadku zachovány (odstavec 4).

V této věci soudy obou stupňů sice formálně respektovaly úpravu obsaženou v ustanovení § 107 insolvenčního zákona (insolvenční soud tím, že jako insolvenčního navrhovatele označil v usnesení vedle společnosti C i Ing. Ch., a odvolací soud i tím, že tento postup insolvenčního soudu k odvolací námitce druhého insolvenčního navrhovatele výslovně obhajoval v důvodech svého usnesení), z obsahového hlediska však jejich rozhodnutí tuto úpravu nerespektují.

Oba soudy totiž na jedné straně pokládaly společnost C za dalšího insolvenčního navrhovatele ode dne, kdy insolvenčnímu soudu došel její insolvenční návrh (a odvolací soud v této souvislosti výslovně odkazoval na ustanovení § 107 insolvenčního zákona), na druhé straně však – v přímém rozporu s jednoznačně formulovaným textem § 107 odst. 1 insolvenčního zákona – nepovažovaly další insolvenční návrh ze 14. 7. 2011 za „přistoupení k řízení“, nýbrž s ním dále nakládaly jako s podáním, jímž bylo samostatně zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka; jen tak si totiž lze vysvětlit, že (podle obsahu insolvenčního spisu) usnesením ze dne 17. 8. 2011 insolvenční soud nejprve odmítl insolvenční návrh ze dne 29. 6. 2011, podaný Ing. Ch. (i v záhlaví tohoto usnesení označil insolvenční soud vedle Ing. Ch. jako insolvenčního navrhovatele společnost C), a že odvolací soud toto usnesení potvrdil usnesením ze dne 21. 11. 2011 (tedy vydaným stejného dne jako napadené usnesení). Řízení o dovolání proti tomuto usnesení odvolacího soudu bylo vedeno u Nejvyššího soudu pod sen. zn. 29 NSČR 20/2012.

Ve smyslu ustanovení § 2 písm. c) insolvenčního zákona se insolvenčním návrhem rozumí u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení. K tomu, aby o příslušném podání mohlo být uvažováno jako o „insolvenčním návrhu“ (aby se k němu jako k takovému přihlíželo), musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem (srov. § 97 odst. 2 insolvenčního zákona). Je-li tento předpoklad naplněn a nejde-li o insolvenční návrh „první“, nýbrž „další“, prosadí se (nejde-li o případ uvedený v § 107 odst. 4 insolvenčního zákona) účinek předjímaný ustanovením § 107 odst. 1 insolvenčního zákona, spočívající v tom, že „další insolvenční návrh“ se považuje za „přistoupení k řízení“ (§ 107 odst. 1, věta první, insolvenčního zákona) a osoba, která jej podala, se, považuje za „dalšího insolvenčního navrhovatele“ (§ 107 odst. 1, věta druhá, insolvenčního zákona).

K institutu „přistoupení k řízení“ se ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (projednávanému Poslaneckou Sněmovnou ve 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120) (k § 107 návrhu insolvenčního zákona) uvádí, že: „Ustanovení § 107 osnovy o dalším insolvenčním návrhu (přistoupení k řízení) navazují na platnou úpravu, kterou rozvádějí a zpřesňují v intencích judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.“ „Platnou úpravou“ se v té době rozumělo ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále též jen „ZKV“), které určovalo, že další návrh na prohlášení konkursu, podaný na téhož dlužníka dříve, než soud rozhodne o prohlášení konkursu, se považuje za přistoupení k řízení; pro dalšího navrhovatele platí stav řízení v době jeho přistoupení.

K ustanovení § 4 odst. 4 ZKV přitom Nejvyšší soud vysvětlil již v usnesení ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2758/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročníku 2007, pod číslem 5, že návrh na zahájení řízení, který se podle zákona považuje za přistoupení k řízení (zahájenému na jiný, dříve podaný

návrh na zahájení řízení, nebo bez návrhu, jde-li o řízení, kde to připouští zákon), nemá účinky zahájení řízení. Tamtéž dodal, že to mimo jiné znamená, že dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení, který se podle zákona považuje za přistoupení k řízení, nedošlo k zahájení nového samostatného řízení, že pro takového dalšího navrhovatele platí stav řízení, do něhož tímto způsobem přistoupil, a že při posuzování právních vztahů mezi účastníky řízení nemůže soud vycházet z toho, že by se další navrhovatel (samostatně, svým návrhem) vůbec něčeho domáhal. Současně Nejvyšší soud dovodil, že soud, který na základě takového podání o věci rozhoduje (maje nesprávně za to, že jde o návrh na zahájení řízení), zatíží řízení zmatečností vadou dle § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř. (srov. shodně i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1081/2004, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 5403/2008).

Tyto závěry k institutu „přistoupení k řízení“ – byť formulované v poměrech podle zákona o konkursu a vyrovnání – jsou (jak naznačuje i citovaná pasáž důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu) mutatis mutandis uplatnitelné i pro poměry založené insolvenčním zákonem (při výkladu ustanovení § 107 insolvenčního zákona).

Považuje-li se „další insolvenční návrh“ (v intencích § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) za „přistoupení k řízení“ o původním insolvenčním návrhu, nelze s ním dále zacházet jako se samostatným insolvenčním návrhem; jde o podání, které nemá (nevyvolává) účinky zahájení insolvenčního řízení. To mimo jiné znamená, že dnem, kdy došel insolvenčnímu soudu, u kterého probíhá řízení o původním insolvenčním návrhu, „další insolvenční návrh“, který se podle § 107 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona považuje za „přistoupení k řízení“ (o původním insolvenčním návrhu), nedošlo k zahájení nového samostatného insolvenčního řízení, že pro takového dalšího insolvenčního navrhovatele platí stav řízení, do něhož tímto způsobem přistoupil (§ 107 odst. 2 insolvenčního zákona), a že při posuzování právních vztahů mezi účastníky insolvenčního řízení nemůže insolvenční soud vycházet z toho, že by se další insolvenční navrhovatel (samostatně, svým insolvenčním návrhem) vůbec něčeho domáhal.

Jinak řečeno, usnesení, jímž insolvenční soud samostatně odmítne další insolvenční návrh, který se podle ustanovení § 107 odst. 1 insolvenčního zákona považuje za přistoupení k řízení o původním insolvenčním návrhu, je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Odtud plyne, že insolvenční soud tím, že rozhodoval o „insolvenčním návrhu ze dne 14. 7. 2011“ (podaném společností C), zatížil řízení zmatečností vadou ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř., jelikož rozhodoval o insolvenčním návrhu, kterého zde již (v důsledku úpravy obsažené v ustanovení § 107 odst. 1, věť první, insolvenčního zákona) nebylo. Odvolací soud v daném ohledu nezjednal nápravu.

Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení (§ 242 odst. 2

písm. b/ o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí (opět včetně závislého výroku o nákladech řízení) a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.). Důvod zastavit insolvenční řízení podle § 243b odst. 4 o. s. ř. Nejvyšší soud neměl, když toto řízení bude (vzhledem k výsledku dovolacího řízení ve věci vedené u Nejvyššího soudu pod sen. zn. 29 NSČR 20/2012) dále pokračovat (s dovolatelem jako dalším insolvenčním navrhovatelem) na základě insolvenčního návrhu Ing. Ch.

Zabývat se uplatněnými dovolacími argumenty pokládal Nejvyšší soud za dané situace již za zbytečné.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 41 Sofern der Täter auf Grund einer Betrugshandlung die Aushändigung von Medikamenten in der Apotheke in der Weise erschleicht, dass er sie selbst auf der ärztlichen Verschreibung (Rezept), die vom Arzt mit anderen Medikamenten oder deren geringeren Zahl ausgestellt wurde, hinzufügt, wobei ihm die so hinzugefügten Medikamente von der Apotheke ausgegeben werden, und daraufhin der Apotheke von der jeweiligen Krankenversicherung eine finanzielle Entschädigung geleistet wird, stellt der in dieser Weise erstattete Betrag einen infolge der Straftat des Betrugs im Sinne des § 209 Strafgesetzbuch verursachten Schaden dar.
- In solch einem Fall handelt es sich nämlich um die Erstattung außerhalb der Bedingung der gesetzlichen Krankenversicherung (siehe das Gesetz Nr. 48/1997 Slg., über die öffentliche Krankenversicherung, sowie über die Änderung und Ergänzung einiger damit zusammenhängender Gesetze, im Wortlaut späterer Vorschriften), wobei um den zu erstattende Betrag das Vermögen der Krankenversicherung reduziert wurde, weil diese verpflichtet ist, den Preis für die Medikamente auf Grund der ärztlichen Verschreibung (Rezepts), in der festgelegt wird, welches Arzneimittel, in welcher Menge und in welchen Einheiten dem Versicherten (Patienten) ausgestellt werden soll, zu erstatten, und sie ist verpflichtet, dies lediglich nach Entscheidung des Arztes, von dem die Verschreibung (Rezept) ausgehändigt wurde, zu tun.
- Die Bereicherung des Täters liegt hierbei darin, dass auf Grund dessen betrügerischen Verhaltens Medikamente ausgegeben worden sind, auf die er keinen Anspruch hatte, und die Höhe dieser Bereicherung dem Wert der ausgegebenen Medikamente entspricht, die dem Täter vom Arzt nicht verschrieben wurden, eventuell um den Betrag, den der Täter bei Ausgabe von Medikamenten bezahlt hat, reduziert.
- Nr. 42 Die Frage, ob der Beklagte seiner gesetzlichen Unterhaltspflicht in Beziehung zu seinen Kindern schuldhaft nicht nachgekommen ist (§§ 85 Abs. 1, 96, Abs. 1 Familiengesetz), ist das Gericht berechtigt, in dem Verfahren wegen der Straftat der Unterhaltspflichtvernachlässigung nach § 213 Abs. 1 des StG. selbständig als Vorfrage im Sinne des § 9 Abs. 1 des StO zu beurteilen auch in dem Fall, wenn durch die endgültige Entscheidung des Gerichts im Zivilrechtsverfahren die auferlegte Unterhaltspflicht aufgehoben wurde, und zwar in Bezug auf den Zeitraum, den die Strafverfolgung des Beklagten betrifft.
- Das Gericht, welches im Strafverfahren zu entscheiden hat, auch wenn es an solch eine Entscheidung des Gerichts in einem Zivilrechtsverfahren nicht gebunden ist und selbst zu beurteilen hat, ob der Beklagte überhaupt eine tatsächliche Chance hatte, in der maßgeblichen Zeit, die die Strafverfolgung betrifft, seiner gesetzlichen Unterhaltspflicht nachzukommen, kann bei der Beurteilung dieser Vorfrage von der Entscheidung des Organs entschieden, dem die Kompetenz über solch eine Unterhaltspflicht zu entscheiden, speziell anvertraut wird, allerdings nur in begründeten Fällen. Dabei ist es unerlässlich, dass von dem im Zivilrechtsverfahren entscheidenden Gericht ein Nachweis auch mit der Schriftakte, von der das im Zivilrechtsverfahren entscheidende Gericht ausgegangen ist, sofern es zugänglich ist, durchgeführt wird. Es hat sich mit Beweisen und Feststellungen, die ihm als Ausgangsbasis für dessen Entscheidung dienen, auseinanderzusetzen, und auf Grund der Beurteilung aller durchgeführten Beweise im Sinne des § 2 Abs. 6 StO seine abweichende Schlussfolgerung angemessen begründet wird.
- Nr. 43 Um ein Vergehen der Vereitelung des amtlichen Entscheidungsvollzugs und der Vorweisung nach § 337 Abs. 1, Buchst. a) StGB zu verüben, ist kein wiederholtes oder systematisches Handeln des Täters erforderlich, welches z.B. im Steuern eines Kraftfahrzeugs während des Strafvollzugs des Kfz-Lenkverbots liegt. Deshalb kann auch eine einmalige Verletzung des durch die gerichtliche Entscheidung auferlegten Kfz-Lenkverbots als Vergehen der Vereitelung des amtlichen Entscheidungsvollzugs und der Vorweisung nach § 337 Abs. 1 Buchst. a) StGB beurteilt werden. So ist es dem in jenen Fällen, wo mit Rücksicht auf den gesellschaftlichen Schaden der Tat eine andere als strafrechtliche Verantwortlichkeit des Täters und die damit verbundenen

strafrechtlichen Folgen nicht in Frage kommen, ebenso wenig auch im Hinblick auf das Prinzip der Subsidiarität der strafrechtlichen Repression im Sinne des § 12 Abs. 2 StGB (so z.B., wenn es sich um eine längere Zeit dauernde Fahrt, eine Fahrt auf einer belebten Straße handelt, wo der Täter bereits in der Vergangenheit ein vom Gericht auferlegtes Tätigkeitsverbot nicht beachtete, oder er ist eine Person, die noch nie im Besitz eines Führerscheins war, u.ä.).

- Nr. 44 Wenn die angeforderte Person nach Belehrung im Sinne des § 413 Abs. 2 StO erklärt, dass sie an der Geltendmachung des Prinzips der Spezialität festhält, dann hat ihre gleichzeitige Zustimmung mit deren Auslieferung an den anzufordernden Staat keine rechtlichen Auswirkungen, die mit der Bestimmung des § 413 Abs. 1 StO vorausgesetzt werden, mit der ein verkürztes Auslieferungsverfahren ermöglicht wird. Ähnliche Schlussfolgerungen gelten auch für den Fall einer vereinfachten Auslieferung nach § 398 StO.
- Nr. 45 Die Straftat der Begünstigung des Gläubigers nach § 223 Abs. 1 StGB kann lediglich ein Schuldner in Konkurs begehen, der auch teilweise die Befriedigung seines Gläubigers dadurch vereitelt wird, dass er jemand anders begünstigt, ebenso wie auch seinen Gläubiger. Hat der Täter primär die arbeitsrechtlichen Forderungen von Mitarbeitern des Schuldners ersetzt, ist die Erstattung dieser Forderungen von dem Standpunkt aus zu beurteilen, ob es sich um ein Vermögen handelte, das für die Befriedigung von Forderung eben desjenigen Gläubigers, bzw. derjenigen Gläubiger verwendbar wäre, deren Befriedigung damit mindestens teilweise vereitelt werden sollte, da es sich nach § 169 Abs. 1, Buchst. a) Insolvenzgesetz um Forderungen handelt, die den Forderungen gegen die Vermögensmasse gleichkommen, die zu befriedigen sind, sofern im Insolvenzgesetz nichts anderes festgelegt wird, ähnlich wie die Forderungen gegen die Vermögensmasse in voller Höhe jederzeit nach dem Konkursbeschluss (vgl. §§ 168 Abs. 3 und 305 InsolvenzGesetz).
- Nr. 46 Die Straftat des Menschenhandels nach § 168 Abs. 1 StGB ist die Strafbarkeit des kommerziellen Kindesmißbrauchs an eine der Verübungsformen dieser im Abs. 2 dieser Bestimmung angeführten Tat in Beziehung zu Erwachsenen gebunden.
Vom Gesichtspunkt aus der Erfüllung von Merkmalen des grundsätzlichen selbständigen Tatbestandes der Straftat nach § 168 Abs. 1 StGB ist es nicht so wichtig, ob solch ein kommerzieller Kindesmißbrauch zum Beispiel mit deren ausdrücklichen Zustimmung oder Kenntnis des Inhalts und der Bedeutung einer Vereinbarung mit dem Täter über deren Mißbrauchs geschehen ist.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 85 Der Einspruch, der in der Behauptung liegt, dass das Gericht nicht ordnungsgemäß besetzt ist (dass über die Abberufung des Teilnehmers nach dem Arbeitsplan des Berufungsgerichts ein anderes Berufungsgericht zu entscheiden hat als das Gericht, dem die Sache zum Erledigen zugeteilt wurde), ist ungeeignet, den Grund für die Nichtvorbefassung der Richter des Berufungssenats, dem die Sache zum Erledigen zugeteilt wurde, zu begründen.
- Nr. 86 Wird vom Gesetz die Pflicht zum Ersatz (Bezahlung) von Kosten für die durchgeführten Handlungen (Tätigkeiten) an die Tschechische Republik – die Polizei der Tschechischen Republik festgelegt oder vorgeschrieben, dass solche Handlungen (Tätigkeiten) von der Polizei der Tschechischen Republik gegen den Kostenersatz oder auf Kosten der genannten Subjekte durchgeführt wird, bzw. dass ihr der Ersatz im Zusammenhang mit diesen Handlungen (dieser Tätigkeit) entstandenen Kosten zusteht, werden vom Verpflichteten lediglich die Kosten getragen, die ausschließlich mit diesen Handlungen (Tätigkeiten) hervorgerufen wurden und die der Polizei nicht entstanden wären.
Wird bei der durchgeführten fachärztlichen Untersuchung von Personen, die eine Tätigkeit ausüben, mit der sie das Leben oder die Gesundheit von sich selbst oder anderen bedrohen oder das Vermögen beschädigen könnten, das Vorhandensein von Alkohol oder anderen Suchtmitteln nachgewiesen, so entsteht das Recht auf die Rückerstattung von Kosten für die Analyse des biologischen Materials, Untersuchung, Behandlung und den anschließenden Aufenthalt in der Ernüchterungsstelle gegenüber dem Beklagten zu Gunsten der medizinischen Einrichtung, von der diese Handlungen durchgeführt wurden.

Die Tschechische Republik – die Polizei der Tschechischen Republik hat in solch einem Fall das Recht auf den Kostenersatz für den Transport in die medizinische Einrichtung, sofern der Beklagte von ihr dorthin tatsächlich befördert wurde.

- Nr. 87 Sofern der Erbe des Miteigentumsanteils des verstorbenen Miteigentümers unbekannt ist, ist es zulässig, dass die Klage auf die Auflösung und den Ausgleich des Miteigentumsanteils gegen dessen unbekannten Erben eingereicht wird.
- Nr. 88 Der Beschluss, mit dem die Befreiung von Gebühren für das Verfahren vor dem Gericht der ersten Instanz dem Verfahrensteilnehmer zuerkannt wäre, gilt lediglich bis zur rechtskräftigen Beendigung des Verfahrens; auf das Berufungsverfahren bezieht er sich nicht.
- Nr. 89 Dem Rechtsanwalt, der nach § 191b Abs. 2 ZPO zum Vormund des Verfahrensteilnehmers bestellt wurde, steht die Entlohnung für die Rechtshilfebehandlung der Annahme und Vorbereitung der Vertretung nach § 11 Abs. 1 Buchst. b) der Verordnung Nr. 177/1996 Slg. im Wortlaut späterer Vorschriften zu, und dies auch dann, wenn er die erste Beratung mit dem Mandanten nicht realisierte, weil er daran wegen ernsthafter Umstände verhindert war, insbesondere wegen dem gesundheitlichen Zustand des Mandanten.
- Nr. 90 Der Titel (auch ein putativer), auf dem der berechtigte Besitz beruht, kann auch der Beschluss über den Ausgleich der Erbschaft sein, und zwar auch für den Fall, dass der Nachlass in Wirklichkeit kein Eigentümer der Sache war; in dem Fall eines Grundstücks kann ein berechtigter Besitz so auch dann erworben werden, sofern dieses Grundstück nicht zum Gegenstand eines Nachlassverfahrens wurde, es grenzt jedoch an ein Grundstück, das vom Besitzer in einem Nachlassverfahren erworben wurde, und zwar unter der Voraussetzung, dass der Erbe dessen Besitz angenommen hatte (bzw. des Besitzes vom Miteigentumsanteil) und handelte dabei im entschuldbaren Irrtum, dass es sich um einen Teil des Grundstücks handelt, das von ihm geerbt wurde.
- Nr. 91 Stimmen die übrigen Miteigentümer mit den Kosten zu, die der eine oder mehrere Miteigentümer für die gemeinsame Sache aufgewandt haben (und es ist unerheblich, ob es sich um die Kosten für die notwendige Reparatur oder Wartung oder um die Kosten für eine andere als notwendige Reparatur und Wartung handelt), handelt es sich um eine Vereinbarung über das Wirtschaften mit einer gemeinsamen Sache, und der investierende Miteigentümer hat gegenüber anderen Miteigentümern das Recht auf die Erstattung der ausgegebenen Mittel; das gleiche gilt in dem Fall von Entscheidung eines Mehrheitsmiteigentümers im Verfahren nach § 139 Abs. 2 Bürgerliches Gesetzbuch. Sofern von Miteigentümern nicht vereinbart wird, in welcher Form sie sich an diesen Investitionen beteiligen werden, ist die Größe deren Miteigentumsanteile maßgeblich.
- Sofern es sich Investitionen jeglicher Art handelt, die von einem der Miteigentümer bezüglich der gemeinsamen Sache mit Zustimmung der übrigen Miteigentümer verwendet werden (oder die auf dem Grundsatz der Majorität ausgegeben werden), sind deren Teile, die auf die Miteigentumsanteile der nicht investierenden Miteigentümer entfallen, fällig (sofern von ihnen keine andere Vereinbarung vereinbart wurde) bereits während der Dauer des Miteigentums und nicht erst nach dessen Auflösung und Ausgleich. Mit den Investments, die von einem der Miteigentümer ohne Zustimmung der übrigen ausgegeben wurden, und die keine Grundlage in der sog. Majorität haben, wird dem investierenden Miteigentümer das Recht auf die Aushändigung der ungerechtfertigten Bereicherung begründet, die den übrigen Miteigentümern entstanden ist. Die Pflicht, die ungerechtfertigte Bereicherung im Zusammenhang mit ausgegebenen Kosten für die notwendige Reparatur oder Wartung auszuhändigen, entsteht während der Dauer des Miteigentumsverhältnisses durch die Ausgabe von diesen Kosten. Sofern es sich um keine Kosten für die notwendige Reparatur oder Wartung handelt, entsteht diese Pflicht erst nach dem Erlöschen des Miteigentumsverhältnisses.
- Nr. 92 Die Zugänglichkeit von Tonaufzeichnungen für die Öffentlichkeit, d.h. einen nicht geschlossenen Umkreis von Personen, die in einer Vereinigung ohne Rechtssubjektivität vereinigt sind, die den Besitz zum materiellen Substrat der CD Träger erworben haben, kann nicht dem § 30

- Abs. 1 des Gesetzes Nr. 121/2000 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften subsumiert werden, da es sich um eine Aktivität handelt, die Merkmale einer Leihstelle aufweist. Daher haben die Mitglieder einer Vereinigung, die das Miteigentum zum materiellen Substrat, auf dem das Werk aufgezeichnet ist, erlangt haben, die Berechtigung nicht erlangt, die auf den CD-Trägern aufgezeichneten Werke ohne gewährte Lizenz zu nutzen. Ein entgegengesetztes Vorgehen würde einen nicht legitimen Schaden für die berechtigten Interessen von Urhebern zur Folge haben.
- Nr. 93 Ein Aufteilungsbeschluss stellt an sich noch keinen Umstand dar, der für die Entstehung oder Höhe des dem Gläubiger durch die Verletzung der Pflicht zum Antragstellen auf die Konkursöffnung über das Vermögen des Schuldners verursachten Schadens maßgeblich ist (§ 3 des Gesetzes Nr. 328/1991 Slg., im Wortlaut mit Wirkung per 31. 12. 2007) .
- Nr. 94 Die schriftliche Mitteilung des bisherigen Genossenschaftsmitglieds über die Übertragung der Mitgliedschaft im Sinne des § 230 HGB (i.V.m. der schriftlichen Zustimmung des Mitgliedserwerbers) ist eine Rechtshandlung, weil mit dieser Willensäußerung vom Standpunkt des Gesetzes aus die Entstehung / Erlöschung von konkreten Rechten und Pflichten der beteiligten Subjekte verbunden ist (der Übergang von Mitgliedschaftsrechten und -pflichten auf den Erwerber in Beziehung zur Genossenschaft). Die Tatsache, dass eine Vereinbarung über die Übertragung von Mitgliedschaftsrechten und -pflichten geschlossen wurde, haben die Parteien der Genossenschaft mitzuteilen. Verweigert das bisherige Mitglied der Genossenschaft, eine Mitteilung über die Übertragung vorzunehmen, so kann der Erwerber von Mitgliedschaftsrechten und -pflichten die Erfüllung dieser Verpflichtung mit einem Antrag auf den Ersatz der Willensäußerung verlangen.
- Nr. 95 Der Beschluss der Versammlung der Eigentümer von Wohnungseinheiten über die Wahl eines Mitglieds (der Mitglieder) des Ausschusses dieser Gemeinschaft bedeutet eine wichtige Angelegenheit im Sinne des § 11 Abs. 3 des Gesetzes Nr. 72/1994 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften.
- Nr. 96 Die Abberufung des Abwicklers durch das Gericht (§ 71 Abs. 4 HGB) trifft lediglich dann zu, wenn dieser gegen seine Pflichten in ernsthafter Weise verstößt, oder diese wiederholt verletzt. Lediglich geringfügige oder unbedeutende Pflichtverletzungen, die den ordnungsgemäßen Verlauf der Liquidation nicht stören, stellen keinen Grund für die Abberufung des Abwicklers dar. Stellte der Abwickler keine Vermögensliste, bzw. Anfangsbilanz beim Eintritt der Genossenschaft in die Liquidation zusammen, ohne dass er daran durch objektive Umstände verhindert wurde, so handelt es sich um eine schwerwiegende Verletzung seiner Pflichten; dies gilt auch dann, wenn der Abwickler seiner Pflicht nicht nachgekommen ist, eine Vermögensliste an ein Genossenschaftsmitglied zuzustellen, das darum ersuchte. Beachtet der Abwickler die einstweilige Verfügung nicht, die ihm verbietet, über das Vermögen der Genossenschaft zu verfügen, so verletzt er ernsthaft seine Pflichten.
- Nr. 97 Wird in die Konkursmasse das Vermögen (das sich im Besitz des Leasinggebers befindet), das Gegenstand des Leasingvertrags ist, eingetragen, so tritt der Konkursmasseverwalter auf die Dauer von Auswirkungen der Zusammenstellung in die rechtliche Position des Leasinggläubigers ein.
- Nr. 98 Sofern ein weiterer Insolvenzantrag, der (im Sinne des § 107 Abs. 1, erster Satz, Insolvenzgesetz) für den Beitritt zum Verfahren gehalten wird und der dem Insolvenzgericht vor Entscheidung über den ursprünglichen Insolvenzantrag zugestellt wurde, der Erfordernisse enthält, die im ursprünglichen Insolvenzantrag fehlten und wegen deren Mangels es möglich wäre, den ursprünglichen Insolvenzantrag abzulehnen, sind damit die Mängel des ursprünglichen Insolvenzantrags geheilt.
- Nr. 99 Der Beschluss, mit dem das Insolvenzgericht einen weiteren Insolvenzantrag, der nach Bestimmungen des § 107 Abs. 1 Insolvenzgesetz für den Beitritt zum Verfahren bezüglich des ursprünglichen Insolvenzantrags gehalten wird, separat abgelehnt wird, wird nach Bestimmung des § 229 Abs. 1, Buchst. d) ZPO mit der Nullität betroffen.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 41 When, through deceitful conduct, an offender elicits the hand out of a medicinal product from a pharmacy by adding such medicinal product to a prescription (recipe) issued by a physician for other medicinal products or a smaller quantity of the same medicinal product and, as a result thereof, the pharmacy hands out the medicinal product added to the prescription in the above-specified manner and the respective health insurance company subsequently provides financial compensation for the same to the pharmacy, the amount paid out in such a way constitutes damage inflicted by the crime of fraud within the meaning of Section 209 of the Penal Code. In such a case, the compensation represents payment provided outside the terms and conditions applicable to public health insurance (see Act No. 48/1997 Coll., on Public Health Insurance and on Amendment to Certain Related Acts, as amended) and the paid out amount decrements the assets of the health insurance company, which is obligated to compensate the price of medicinal products based on a prescription (recipe) specifying the type, quantity, and the units of the medicinal product to be released to the insured (patient) and is obligated to do so solely upon the decision of the physician who issued the subject prescription (recipe). In this respect, the enrichment of the offender is grounded on the fact that his or her deceitful conduct caused the release of a medicinal product to which the offender was not entitled to, and the amount of such enrichment is equal to the value of the released medicinal product not prescribed by a physician and/or decreased by the amount paid by the offender upon the release of such medicinal product.
- No. 42 Within proceedings concerning the criminal offence of evading the maintenance obligation pursuant to Section 213(1) of the Penal Law, the court shall have the right to consider the question of whether the accused has in fact culpably failed to fulfil his or her legal maintenance obligation with respect to his or her children (Section 85(1), Section 96(1) of the Family Act) separately as a preliminary question within the meaning of Section 9(1) of the Code of Criminal Procedure also in the case where the imposed maintenance obligation was overruled by a final decision of a court awarded within civil proceedings, namely in relation to the time period, which the criminal prosecution of the accused involves. When adjudging this preliminary question, the court deciding in the criminal proceedings, while not being bound by the decision awarded by a court within civil proceeding, yet being obligated to evaluate whether the accused had the actual opportunity to fulfil his or her legal maintenance obligation in the decisive period, which the criminal prosecution involves, may, in justified cases, deflect from the decision of a body specifically entrusted with the competence to decide on such maintenance obligation. In this case, however, the court deciding within the criminal proceedings is required to introduce as evidence also the file, on which the court had based its decision within the civil proceedings, if available, and to deal with the evidence and findings on which it has grounded its own resolution, as well as to duly justify its own different conclusion following the evaluation of all introduced evidence within the meaning of Section 2(6) of the Code of Criminal Procedure.
- No. 43 The commission of the misdemeanour of obstructing the execution of an official decision and expulsion stipulated in Section 337(1)(a) of the Penal Code does not require repeated or continuous acts on the part of the offender constituting, for example, the driving of a motor vehicle during the period of execution of the punishment prohibiting the offender in carrying out such activity. Thus, only a one-time violation of the prohibition of driving motor vehicles imposed by a court decision may be considered as the misdemeanour of obstructing the execution of an official decision and expulsion stipulated in Section 337(1)(a) of the Penal Code. This applies to cases when with regard to the principle of subsidiarity of criminal repression within the sense of Section 12(2) of the Penal Code and with a view to the social harm of the act, other than the criminal liability of the offender and the criminal consequences associated therewith may not be

taken into consideration (e.g. driving for an extended period of time, driving on a traffic-intense road, the offender failed to respect a prohibition of any activity imposed by a court or the offender is an individual who has never possessed a driving licence, etc.).

- No. 44 Where in accordance with the provisions of Section 413(2) of the Code of Criminal Procedure a requested and duly instructed individual states that he or she insists on the application of the principle of speciality, then such individual's concurrently expressed consent with his or her extradition to the requesting state shall not have the legal effects presumed by the provision of Section 413(1) of the Code of Criminal Procedure, facilitating the initiation of summary extradition proceedings. A similar conclusion may be drawn also in the case of simplified extradition pursuant to Section 398 of the Code of Criminal Procedure.
- No. 45 The crime of giving a creditor preference, priority or advantage over other creditors pursuant to Section 223(1) of the Penal Code may be committed only by bankrupt debtors who, if only partially, frustrate the satisfaction of one of their creditors by giving preference, priority or advantage to another of their creditors. Where the offender preferentially settles employment-related liabilities of the debtor's employees, the settlement of such liabilities shall be adjudged with regard to the fact whether they constitute assets that could have been used for the satisfaction of the claim of the relevant creditor and/or of those creditors the satisfaction of whose claims has been at least partially frustrated thereby because, within the meaning of Section 169(1)(a) of the Insolvency Act, their claims are equal to claims to be satisfied from the bankruptcy estate, which, unless the Insolvency Act stipulates otherwise, are satisfied in the same manner as claims to be satisfied from the bankruptcy estate in full and at any time after the award of a decision on bankruptcy (cf. Section 168(3) and Section 305 of the Insolvency Act).
- No. 46 As regards the crime of human trafficking in accordance with Section 168(1) of the Penal Code, the punishability of the commercial abuse of a child is not bound to any of the methods of committing the crime as defined in Paragraph 2 thereof in connection with adult individuals. Therefore, from the point of view of the fulfilment of the characteristics of the basic and independent body of the crime pursuant to Section 168(1) of the Penal Code, it is irrelevant whether such commercial abuse of a child has been committed, for example, with the child's explicit consent or with the knowledge of the content and the meaning of the agreement with the offender on the child's use.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 85 An objection founded on the allegation of an incorrectly chosen senate of the court (i.e. according to the work schedule of the appellate court, an appellate senate other than the senate, to which the case was assigned, should decide on the party's appeal) does not lay grounds for any doubts as regards the bias of the judges who are members of the appellate senate, to which the case was assigned.
- No. 86 When the law stipulates the obligation to reimburse (compensate, pay) to the Czech Republic, i.e. the Police of the Czech Republic, the costs of carried out acts (activities) or if the law prescribes that such acts (activities) are to be carried out by the Police of the Czech Republic subject to the compensation of the costs or at the cost of specifically named entities, and/or that it is entitled to the compensation of the costs associated with and arising from these acts (activities), the liable party shall only settle the costs exclusively resulting from such acts (activities) and which the Police of the Czech Republic would not have otherwise incurred.
- Where a special medical examination of individuals who carry out activities, during the performance of which such individuals could threaten the life or health of themselves or of other persons or they could cause damage to property, proves the presence of alcohol or another addictive substance, an entitlement to the compensation of the costs expended on biological material analyses, examination, treatment and the subsequent stay of the investigated individual at a sobering-up station shall arise to the medical facility which has performed the specified acts.

In such a case, the Czech Republic, i.e. the Police of the Czech Republic, shall be entitled to the compensation of the costs expended on the transport of the investigated individual to the medical facility, provided that the transport has actually be effected by the Police of the Czech Republic.

- No. 87 In the event the heir of the co-ownership share of the deceased holder of the co-ownership share is not known, it is permissible to lodge an action for the cancellation and settlement of the co-ownership against an unknown heir.
- No. 88 A resolution whereby a party to the proceedings held before a first-level court is exempt from paying court fees shall remain valid only until the final completion of the subject proceedings and it shall not apply to appellate proceedings.
- No. 89 A legal counsel who has been appointed as guardian of a party to proceedings in accordance with Section 191b(2) of the Civil Procedure Code is entitled to remuneration for the performance of legal services associated with assuming and preparing legal defence pursuant to Section 11(1)(b) of Decree No. 177/1996 Coll., as amended (legal counsel tariff), also in the case if the legal counsel did not undergo initial counselling with the client due to being prevented from the same by material circumstances, namely by the client's health condition.
- No. 90 A title (even if putative), on which legitimate possession is grounded, may also be a decision on inheritance settlement also in cases when the deviser had not actually been the owner of the thing. Thus, with respect to land, legitimate possession may be acquired when the particular land was not subject to inheritance proceedings, however, it adjoins the land obtained by the holder within the inheritance proceedings, provided that the heir has assumed the possession of the same (and/or the possession of a co-ownership share) with the justifiable erroneous presumption that the land was a part of the inherited land.
- No. 91 Where other co-owners agree with the costs expended by one or more co-owners on a common thing (regardless of the fact whether these involve necessary maintenance and repair expense or other than necessary maintenance and repair expense), their consent constitutes an agreement on the management of a common thing and the investing co-owner is entitled to receive reimbursement of the expended funds from the remaining co-owners. The same applies to a decision of a majority co-owner executed in the manner stipulated by Section 139(2) of the Civil Code. Unless the co-owners agree on the manner of their participation in the investment, the size of their co-ownership share shall be decisive.
- With respect to investment of any kind that is expended by any of the co-owners on a common thing with the consent of the remaining co-owners (or expended based on the majority principle), the respective portions thereof pertaining to the co-ownership shares of the non-investing co-owners become due (unless otherwise agreed by the co-owners) during the existence of the co-ownership and not after its cancellation or settlement. An investment, which is expended by one of the co-owners without the previous consent of the remaining co-owners and which is not based on the so-called majority principle, gives rise to the right of the investing co-owner to the release of unjust enrichment acquired by the other co-owners. The obligation to release such unjust enrichment in connection with the costs expended on necessary maintenance and repairs arises during the existence of the co-ownership at the moment such costs are expended. As regards other than necessary maintenance and repair expenses, such obligation shall arise upon the extinction of the co-ownership.
- No. 92 Making audio recordings accessible to the public, i.e. to an non-closed circle of individuals associated in an association having no legal subjectivity who have acquired ownership to the material substratum of the CD carriers cannot be subjected to the provisions of Section 30(1) of Act No. 121/2000 Coll., as amended, as such activity manifests characteristics of a rental service. Therefore, by acquiring ownership to the material substratum, on which the work is recorded, the members of the association are not authorized to use the work recorded on the CD carriers without a duly provided licence. An approach to the contrary would lay grounds for an unjustifiable harm to the legitimate interests of the authors.

- No. 93 A schedule resolution alone does not represent a fact decisive for the occurrence or the amount of damage inflicted upon the creditor as a result of a breach of the obligation to file a bankruptcy petition in relation to the debtor's assets (Section 3 of Act No. 328/1991 Coll., in the wording effective until December 31, 2007).
- No. 94 A written notice of a current member of a cooperative on the transfer of membership within the meaning of Section 230 of the Commercial Code (accompanied by a written consent of the transferee assuming the membership rights and obligations) constitutes a legal act because with this expression of will the law associates the conception/extinction of concrete rights and obligations of the parties (the transfer of the membership rights and obligations to the transferee with respect to the cooperative). The parties to the agreement are obligated to inform the cooperative of the fact that the agreement on the transfer of the membership rights and obligations has actually been concluded by them. Should the current member of the cooperative refuse to notify the cooperative of the transfer, the transferee assuming the membership rights and obligations may demand the fulfilment of this obligation by proposing to replace the expression of will.
- No. 95 A resolution of the assembly of unit owners on the election of a member(s) to the association committee is a matter of material importance within the meaning of Section 11(3) of Act No. 72/1994 Coll., as amended.
- No. 96 The recall of a liquidator by a court (Section 71(4) of the Commercial Code) is advisable only in cases when the liquidator materially breaches his or her obligations or does so continuously. Minor or immaterial violations of the liquidator's obligations that do not inhibit the due course of liquidation do not lay grounds for the recall of the liquidator. Where the liquidator fails to draw up a list of the assets and/or an initial balance upon the entry of a cooperative into liquidation without being prevented from drawing up the same by objective circumstances, such conduct constitutes a material breach of the liquidator's obligations. This also applies in instances when the liquidator fails to fulfil the obligation to send the list of assets to the member of the cooperation who has requested the same. If the liquidator does not respect a preliminary measure prohibiting the liquidator in disposing of the assets of the cooperative, the liquidator thus commits a material breach of his or her obligations.
- No. 97 When assets (owned by a leasing lessor), which are the subject of a leasing agreement, are included in the list of the bankruptcy assets, the bankruptcy trustee assumes the legal position of the leasing lessor throughout the duration of the effects of such drawn-up list.
- No. 98 If an insolvency petition, which is deemed (within the sense of the provision of the first clause of Section 107(1) of the Insolvency Act) an accession to the proceedings and which had been delivered to the court before the court decided on the original insolvency petition, contains the appurtenances that had been missing in the original insolvency petition, due to the absence of which the original insolvency petition could have been otherwise dismissed, the defects of the original insolvency petition are thereby remedied.
- No. 99 A resolution whereby the insolvency court separately dismisses another insolvency petition which, pursuant to the provisions of Section 107(1) of the Insolvency Act, is considered an accession to the proceedings pertaining to the original insolvency petition is affected by nullity in accordance with Section 229(1)(d) of the Civil Procedure Code.

